

## Matie wārimè tináaṅsààtì Di mpátíri tɔ̀ tìi náaṅtì

Tináaṅtì tìi ti náá Matie kó dipátíri tɔ̀ tìi náaṅtì. Yesu tancóumbè tɛpítè nè bɛdébè kóò mɔ̀u bè tu we Matie, weè wāri dɛ kó dipátíri.

Matie wāri o pátíri meketimè o kɔ̀bɛ Sifubɛ kpéi nkɛ, kɛ bo bè bɛnkɛ Yesu tumè Sifubɛ kóo kpààtì Dafiti yaàbire Abarahammu kó kuwuɔ̀ nkou, nè dɛ kpéi nkòo batɛ o yaàribè fukɛ i duó kɛ dòmme. Kɛ nàké o pátíri miɛkɛ Kuyie nkó dikpààtiyuu kpéi, Kuyie nkpààtiyuu tònímè kɛ bɛnìtìbè dò nkéceɛtɛ, kòò nàké kɛ bɛnkɛ kɛ dò nYesu tú Kuyie mpāānāaṅtì náam̀bè nàké wèè kōmɛ mme.

*Di mpátíri náaṅtì duó kɛ dòmme*

1. Bè peitémè Yesu nè ò ketémè o tōmmú. (1-4)
2. Yesu duó nyìi tié nditāri ñnkè. (5-7)
3. Yesu dòò tìi diɛtì nè bè ò yetɛmè (8-12)
4. Yesu nàké yèè náaṅhāntiyè (13)
5. Okpààtì bè yetɛ wè kó mutōmmú (14-23)
6. Bè nàkémè Yesu kó muwētimmù kpéi (24-25)
7. Yesu kó mukũũ nnè ò yāntémè (26-28)

*Yesu yaàribè kó yeyètè*

*(Wéntè Duku 3:23-38)*

<sup>1</sup> Ntɛnɛ Yesu Kirisi yaàribè kó kufuku: Yesu yaàri kòtì tu Dafiti kɛ Dafiti kóo yaàri kòtì mɛ ntó tú Abarahammu.

<sup>2</sup> Abarahammu weè peité Isaki, kɛ Isaki peité Sakɔ̀bu, kɛ Sakɔ̀bu peité Sudaa nè bɛtɔ̀bè. <sup>3</sup> Kɛ Sudaa peité Pedɛsi nè Isaraa kɛ bɛ yō ntú Tamaa, kɛ

Pedesi peité Esidommu, kè Esidommu peité Aramu. <sup>4</sup> Kè Aramu peité Aminadabu, kè Aminadabu peité Nasṣṣ, kè Nasṣṣ peité Sadimṣṣ. <sup>5</sup> Kè Sadimṣṣ peité Boasi, kè Dahabu ntú o yṣ. Kè Boasi peité Obedi kè Uduti ntú o yṣ. <sup>6</sup> Kè Obedi peité Isaii, kè Isaii peité okpààtì Dafiti.

Kè Dafitii peité Sodomṣṣ kòo yṣ ntú Udii pokù Dafiti do kùò Udii kétúóté wè. <sup>7</sup> Kè Sodomṣṣ peité Odoboammu, kè Odoboammu peité Abia, kè Abiaa peité Asaa. <sup>8</sup> Kè Asaa peité Sosafaa, kè Sosafaa peité Sodammu, kè Sodammu peité Osiasi, <sup>9</sup> kè Osiasii peité Soatammu, kè Soatammu peité Akaasi, kè Akaasii peité Esekiasi. <sup>10</sup> Kè Esekiasii peité Manansee, kè Manansee peité Amṣṣ, kè Amṣṣ peité Sosiasi, <sup>11</sup> kè Sosiasii peité Yekonniasi nè o nēí. De mōnni ndi Babidōnni kóo kpààtì bē pīrmúmè kékōnnè.

<sup>12</sup> Bē bē kōnnè dii mōnni Babidōnni de mōnni ndi Yekonniasi peitémè Sadatieri, kè Sadatieri peité Sodobabēēdi. <sup>13</sup> Kè Sodobabēēdi peité Abiudi, kè Abiudii peité Ediakimmu, kè Ediakimmu peité Asṣori. <sup>14</sup> Kè Asṣori peité Sadaki, kè Sadaki peité Akimmu, kè Akimmu peité Ediudi. <sup>15</sup> Kè Ediudii peité Ediesēē kè Ediesēē peité Matāā kè Matāā peité Sakabu, <sup>16</sup> kè Sakabu peité Sosefu. Weē Sosefu do puoke Maari wēē peité Yesu bē tu wè Kirisi.

<sup>17</sup> Abarahammu kó dimōnni kēntō kētuakenè Dafiti tidapuntōnti bo tepítè nè tìnàà ndi. Dafiti kó dimōnni kētuakenè bē bē pīrmúmè ke kōnnè Babidōnni kè dē mòke tidapuntōnti tepítè nè tìnàà. Bē bē pīrmúmè ke kōnnè Babidōnni kētuakenè bē peitémè Yesu kè dē mòke tidapuntōnti tepítè nè tìnàà.

### *Maari do pùómmè Yesu*

*(Wénté Duku 2:1-7)*

<sup>18</sup> Nte dè wũḱémè kè bèe peité Yesu Kirisi. Sosefu weè do pḥ Maari Yesu yḥ, ke mu nyí nhò duónè, kòo púónnè Muyaánsààmù kó muwērímú. <sup>19</sup> Sosefu weè do pḥ Maari kòo tu weè dé Kuyie, ò í ndó kóò yete kè dè nfeí ò yàà bo sīnkùnnè mēè kpéí Maari yètìrì, ke né ndó kóò yete disòrì. <sup>20</sup> Ò kpaá ke me ntoti o yèmmè kè Kuyie ntōnnì marì ò béinnè tidòuntì ke dò: Sosefu, Dafiti yaàbire, bá nyĩèkù a bo túótémè a pokù Maari, ke yé ò pùómmè nè Muyaánsààmù kó muwērímú mmu. <sup>21</sup> Ò bo peité denitidabire kàa dè yu ke dḥ Yesu, weè yóó deetè o nìtìbè be yei mmieke.

<sup>22</sup> Dende kó dimàà do tùḱenì kè dè bo dḥ Kuyie ndo nàké tìnti ku pāñáaàntì náaàntò kòo tì béi, nke dḥ:

<sup>23</sup> Desapùmbire dèè mu nyí duónè onitidòù dè bo púó nképeité denitidabire kè bèe dè yu ke dḥ Emanniyeri, (dèè tu Kuyie nti bonè).

<sup>24</sup> Sosefu ènte dìi mōnnì kédḥ Kuyie ntōnnì ò nàké tì, kétúóté o pokù Maari, <sup>25</sup> ò me nyí nhò duónè koò yàa peiténè debire kè Sosefuu dè yu ke dḥ Yesu.

## 2

### *Siwààwéìbè dḥummè Yesu*

<sup>1</sup> Edḥti do tú dìi mōnnì ndi okpààtì, bè peitémè Yesu Bètideemmu Sudee kó kutempè mmieke. Kè siwààwéìbèe \* íténì diyie yìèní kèè bíékè kétuḱenì

---

\* **2:1** siwààwéìbè: Bèyuwùòmbè do mbe, bè me ndo í tú Kuyie nkabe. Kè bè mpakíí siwàà nè si tōmmú si tōmmú.

Sedisadεmmu, <sup>2</sup> kébeke ke dō: Yé Sifube kóo kpààti bè pèité wè bàmbà? Ti yà o wātè nte diyie yìenì kèè bíékè ke kòtení ke bo ò dōu.

<sup>3</sup> Okpààti Edōti kèè diì mònñi de kó tináaàntì, kòo yèmmèe caàrè mediè. Kòo èi Sedisadεmmu kàbe bemou yèmmè caàrè. <sup>4</sup> Kòo tíí nyikuó niùbè kó bekótíbè bemou nè ikuó wāābè, ké bè beke bè dō nképèité dè Kirisi. <sup>5</sup> Kè bèe ò nàké ke dō: Bè dō nkóò pèité Betideεmmu nwe Sudee tempē mmieke. Kuyie mpāānāaàntì nāaàntò ti wàrimu ke tú:

<sup>6</sup> F́s mBetideεmmu Sudaa tenké kó dihei, a í kēñnìnè Sudaa kó yehékè tēyè, ke yé f́s miēke nke okpààti yètinímè, weè yóó cēmmú n kó benitibè Isidayeribe.

<sup>7</sup> De mònñi kè Edōtii duó nkè bèe yúní siwāāwéibè kòo bè beke disòrì bè yà diì mònñi ndi weti weti tēwātè, <sup>8</sup> kédeè ké bè t̄s mBetideεmmu ke dō: Kòtenè kéwammú kébíékè weti weti kè di yà de kó debire di wēténí ké n nàké kè m múnkeke kote ké dè dōu.

<sup>9</sup> Okpààti bè nàké diì mònñi o kpeti kédeè, kè bèe kété kè tēwātè bè do yà tē diyie yìenì kèè bíékè kè tē nkérì be ìkè kētuake debire bo diì bòrì ke cómmú. <sup>10</sup> Kè diwèlì bè pī mmediè mbè yà diì mònñi tēwātè cómmúmè. <sup>11</sup> Kè bèe taroo tēc̄t̄t̄e káyà debire nè de ȳs Maari ke nínkú ké dè dōu, kékpeté be dōuti ké dè pāmmú yepāre, mesəə nè tihúúntì idíítí idieyì kpeti bè tu tì ànsáà nè bè tu tì m̄l̄rì. <sup>12</sup> Kè Kuyie mbè nàké keyènkè nè tidòuntì ke dō: Di báá wēte Edōti borè. Memme kè bèe kété kuce tekù kékò.

*Bè t̄uótémè Yesu ke cokénè*

<sup>13</sup> Siwààwéìbè kò ndiì mǎnni kè Kuyie ntōnni marì kǎtení Sosefu borè kóò béinnè tidǎuntì kè dò: Íté kǎtúóté debire nè de yǎ Maari kécoké kékǎte Esibiti, ké nke mbo kè baanè m bo da nákéme kè dò a wǎtení, kè yǎ Edǎti yóó wammúmè debire kè bo dè kùò.

<sup>14</sup> Kè Sosefuu íté kǎtúóté debire nè de yǎ keyènkè kè bèe kǎte Esibiti, <sup>15</sup> ké nke mbo kè Edǎti yàa kúnè. Memme kè dèe dǎò Kuyie mpǎānǎantì náantò do nàké tì kè dò: N yu m bire kè dè dènnè Esibiti mieke.

### *Edǎti kùòmè ibí*

<sup>16</sup> Edǎti banté diì mǎnni kè dò nsiwààwéìbè ò soute, kòò miekee peike mediè. Kòò duó nkè bè nkǎù initidabí ìi mǎke yebie nyèdèè nè isǎmpǎi Betideemmu mieke nè sihekési sùì ò tǎkénè, kébennénè siwààwéìbè do yóó ò nàké kè dè berí ndè. <sup>17</sup> Memme kè dèe dǎò Kuyie mpǎānǎantì náantò Sedemii do nàké tì kè dò:

<sup>18</sup> N yo metammè mamè mme Damaa èi, yekúdabùò nyèè yìèní nè iwúótìi, Dasedi bí ìi ku kòò kuò, bá kè í dó bèe ò bántè.

### *Bè kònnèmè Yesu Nansarèti*

<sup>19</sup> Edǎti ku diì mǎnni kè Kuyie ntōnni marì kǎtení Esibiti Sosefu borè, <sup>20</sup> kóò béinnè tidǎuntì mieke kè dò: Íté kǎtúóté debire nè de yǎ, kè dí wǎte Isidayeeribe kó kǎtenkè, kè yǎ bèè do wanti kékuò debire bè kumè.

<sup>21</sup> Kè Sosefuu íté kǎtúóté debire nè de yǎ kè bèe wǎte Isidayeeribe kó kǎtenkè. <sup>22</sup> Kòò keè kè bè tu Adisedauusi cǎuté o cice Edǎti kpàtì kè tú Sudee kóò kpààtì, kòò yǎte ò bo bátémè de kó dihèi mieke. Kè Kuyie nhò béinnè tidǎuntì kòò kǎte Kadidee kó

kutempɛ, <sup>23</sup> kékari Nansareti kó diheì miεke kè dɛɛ dɔ̀d Kuyie mpããnáàntì náam̀bè do nàké tì ke dò bè bo nhò yu ke tú: Nansareti èi kou.

### 3

*Isã-Batiisi do ããmè benìtibè bàtém̀m̀*  
(*Wénté Mariki 1:1-8 nè Duku 3:1-18 nè Isã 1:19-28*)

<sup>1</sup> Dɛ kó dimònnì kè Isã-Batiisii keté o tōmmú kénnaá Kuyie nnáàntì Sudee kó dikpáa miεke ke tú: <sup>2</sup> Ceetenè di borimε, ke yé Kuyie ntòótémè ke bo kanne ku kó dikpààtiyuu.

<sup>3</sup> Weè Isã kpéi nke Kuyie mpããnáàntì náàntò Esaii do náammè ke tú:  
Weè péú dikpáa miεke ke tú:  
Tüntenè ti Yiè nKuyie nkó kucε,  
séinnè o cε.

<sup>4</sup> Isã do dáátí diyaàbòrì dìi dùòkenè dindi yòyó kó ticitì, ke bou fenaàkònfè o ka, kòo kó mudii ntú ico nè ticiètì. <sup>5</sup> Kè Sedisadεmmu kabe nè Sudee kó kutempɛ nkumau kabe nè yehékè tɛyè yèè tàkénè Suditɛɛ kó kukó nkè bè nkòriní o borè, <sup>6</sup> ke dáanko be yei nkè Isã bè ãã bàtém̀m̀ Suditɛɛ kó kukó mmiεke.

<sup>7</sup> Kè Isã yà Fadisĩɛbe péu nè Sadusĩɛbe, kè bè kàròo o borè kòò bo bè ãnné bàtém̀m̀ kòò bè nàké ke dò: Iwààke dindi! We ndi nàké ke tú dí yenténè Kuyie nkó tibeéntì tìi kèriní? <sup>8</sup> Di borimεε benke tũnké ke dò ndi cèètɛ. <sup>9</sup> Di yèmmè bá ndò ndi bo na kécooté di tú mɛè kpéi Abarahammu kó ibí. N di náammu Kuyie mbo na kédòd yɛtárè yie nho bí.  
<sup>10</sup> Okõũti sũstému o pĩètè ke bo u detie, detie ndèè í péi yebe sààyè bè bo dè u kécóu. <sup>11</sup> Mí n di ãã

bàtémùmù menie mmieke nke kè dè benkú ke dò ndi borime cèète, wèè tūnní ò deumu ke m pēētē. N yí sannè m bo deitemè o neùtì, wenwe bo ndi āā bàtémùmù nè Muyaánsààmù nè muhāā. <sup>12</sup> Ò tɔ o pienkù nku ke bo ye nkébate mebii ñnè tifùtì, kékouté mebii nkéānné o bɔu mieke, kécóu ntifùtì muhāā mmùù í kɔ mmu mieke.

*Isāā-Batiisi ānnémè Yesu bàtémùmù*  
(Wénté Mariki 1:9-11 nè Duku 3:21-22 nè Isāā 1:29-34)

<sup>13</sup> Isāā āā dīl mōnni bàtémùmù Suditēē kó kukó mmieke, kè Yesu iténí Kadidee kó kutempēē kétuokéní o borè kòò bo ò ānné bàtémùmù. <sup>14</sup> Kè Isāā yete ke dò: Fōō do dò ké nh ānné bàtémùmù ke wēte ke tú n da ānné bàtémùmà!

<sup>15</sup> Kè Yesu ò tēñné ke dò: Yie mbake ké nh ānné bàtémùmù ke yé dè wennimèmu ke dò nti dɔò Kuyie ndó dè.

Kè Isāā yie nkóò ānné bàtémùmù, <sup>16</sup> kòò nyètini menie mmieke kè tiwetli kpeté kè Muyaánsààmù cùténí ke dōnnè dikpetìnónkperi kécómmú o ñnkè.

<sup>17</sup> Kè bēe kee metammè mamè de ñnkè bíékè ke mè tu: Yie nweè tu m biré kè n dè dó mesàà ke dè tã mediè.

## 4

*Dibɔɔ bennémè Yesu*  
(Wénté Mariki 1:12-13 nè Duku 4:1-13)

<sup>1</sup> De mōnni kè Muyaánsààmùu tanné Yesu dikpàà mieke kè dibɔɔ bo ò benné. <sup>2</sup> Kè Yesu mboú dinùù ke dɔ iyie nsipísìnàà, deyènnè sipísìnàà kè dikōnni ò pĩ. <sup>3</sup> Kè dibɔɔ kɔtení o borè kóò nàké ke dò: Kàa tu Kuyie mBire nde, duó nkè yetārè yie nnaá mmudiì.

<sup>4</sup> Kè Yesu dì nàké ke dò: Tì wàrimu ke tú onitì í fòùnè

mudiì mǎà, ò fòunè tináàntì tì yìèní Kuyie nnùù mièkè tìnti.

<sup>5</sup> Mènìme kè dibòò ò kòtenè Sedisadèmmu kòò dèkenè Kuyie ncīètè ìnkè kòò nàké kè dò: <sup>6</sup> Kàa tu Kuyie mBire nde, puuo, kè yé Kuyie nnáàntì wàrimè kè tú:

Kuyie mbo duònní ku tǒrè  
kè yè da cóúté

bá a naàcètè báá bété ditāri mari.

<sup>7</sup> Kè Yesu di tēnné kè dò: Tì wàrimu kupíkù tekù kè tú: Á báá benné a Yìè nKuyie.

<sup>8</sup> Kè dibòò ò dèkenè ditāri dièri mari ìnkè kòò benke kutenkù kó yekpààtiyo yemou nè ye kpàtì deu mēè botí, <sup>9</sup> kòò nàké kè dò: N yóó dè nda duómmu demou kè nsà kàa nínkú n yìikè kè m bàntè. <sup>10</sup> De mōnni kè Yesu di nàké kè dò: Fūte m borè fǒ ndibòò kè yé tì wàrimè kè tú: Á mbáá nha Yìè nKuyie mmáà kēmpī nkuù tōmmú.

<sup>11</sup> Mènìme kè dibòò íté kè Kuyie ntǒrèe kòtení kēmpī nho tōmmú.

*Yesu ketémè kénnaá Kuyie nnáàntì Kapennaummu mièkè*

*(Wénté Mariki 1:14-15 nè Duku 4:14-15)*

<sup>12</sup> Yesu kèè diì mōnni bè kpetínnémè Isāā kékote Nansareti Kadidee kó kutempē mmièkè. <sup>13</sup> Ò í nkàri Nansareti, kékote kēmbō Kapennaummu Kadidee kóo dàméèrì mǎnku, Sabunòò nè Nefutadii kó yehèkè také, <sup>14</sup> kè dè bo dǎò Kuyie mpāānāàntì náàntò Esaii do nàké tì kè dò:

<sup>15</sup> Sabunòò nè Nefutadii kó ketenkè kòbe bèè bo dàméèrì také Suditēē kó kukó nyáá nè bèè í tú Sifube kè bo Kadidee.

<sup>16</sup> Díndi bèè do bo dibìnni mièkè

di yàmu kuwenniku dièkù.  
 Di do bo dibìnni kó dihéi,  
 mukũũ nkperi mièke nke,  
 kè kuwenniku di miíté.

<sup>17</sup> Diì mǝnni ndi Yesu ketémè kénnáá nKuyie  
 nnáaànti kè tú: Ceetenè di borimè kè yé Kuyie  
 ntóótémè kè bo kanne ku kó dikpààtiyuu.

*Yesu yumè o kó betancóumbè kètibè*

*(Wénté Mariki 1:16-20 nè Duku 5:1-11)*

<sup>18</sup> Diiyè mari kè Yesu mpéké Kadidee kó menie  
 nkéyà benitibè bèdébè, Simǝ bè tú wè Pieri nè o  
 nantè Āntidee kè bè buò muyĩnditìmu kè yé bè do  
 tímè beyĩnwambè mbe. <sup>19</sup> Kè Yesu bè nàké kè dǝ: N  
 tũnnenè kè n di dǝ benitiwambè.

<sup>20</sup> Kè bè pǎnke yóu be yĩnditirè kóò tũnne.

<sup>21</sup> Kòo yíé kédétóo kéyà betǝbè Sebedee kó ibí,  
 Isaku nè o nantè Isǎa kè bè bo kudabekù mièke nè  
 be cice Sebedee kè dǝri be yĩnditirè. <sup>22</sup> Kè Yesu bè  
 yu kè bè pǎnke yóu be cice nè kudabekù kóò tũnne.

*Yesu yètiri do pitémè Kadidee omǝu mièke*

*(Wénté Mariki 1:39 nè Duku 4:44, 6:17-18)*

<sup>23</sup> Kè Yesu ícènti Kadidee omǝu titíintouti mièke  
 kè náante benitibè tináaànti Kuyie nkó dikpààtiyuu  
 kpèti kè mièkũnko benitibè mumǝmmú mumǝu nè  
 tikǝnyonkuti timǝu. <sup>24</sup> Kè bè nnáá nho kpéi Sidii kó  
 ketenkè kemǝu mièke, kè benitibè ntǝuní bèè fǝũri  
 nè mumǝmmú nè bèè kǝnti yóu yóu nè yebǝkè ta  
 bè nè bèè duò yecírèncírè nè tihǝuti, kè Yesu mbè  
 mièkũnko bemǝu. <sup>25</sup> Kè benitibè péuu ò tũnne.  
 Kadidee kǝbe nè Sedisadǝmmu kǝbe nè Sudee kǝbe  
 nè yehèkè tǝpiútè kó ketenkè kǝbe nè Suditǝ kó kukó  
 nyáa kǝbe.

## 5

*Yesu duó nyù tié nditārì ìnkè*

*(Wénté Duku 6:20-23)*

<sup>1</sup> Yesu yà diì m̀̀nnì ditĩnnì kédeke ditārì nè o tancóumbè kénkari kè bè ò kèrí <sup>2</sup> kòò bè tiè nké tú:

*Kuyèhnaatí móm̃m̃nku*

<sup>3</sup> Dè ñnaati bèè banté kè dò mbè cĩnnì Kuyie mbíékè, kè yé Kuyie nkpààtìyuu bomè beè kpéí!

<sup>4</sup> Dè ñnaati bèè yèmmè cààrè, kè yé Kuyie nyóó bè bántèmmè!

<sup>5</sup> Dè ñnaati bèè yèmmè boo, kè yé Kuyie nyóó bè duóm̃m̃mè ketenkè kè beè tieke!

<sup>6</sup> Dè ñnaati bèè wanti kédòò Kuyie ndó dè, kè yé Kuyie nyóó bè teemmèmu kè beè dè d̀̀ò mèdiè!

<sup>7</sup> Dè ñnaati bèè kuò nhotòu mesémmè, kè yé Kuyie nyóó bè kuóm̃m̃mè mesémmè!

<sup>8</sup> Dè ñnaati bèè yèmmè wenni, kè yé beè yóó yàmè Kuyie!

<sup>9</sup> Dè ñnaati bèè waà mbenitibè kó kuyèhnaatí, kè yé beè yó ntúmè Kuyie mbí!

<sup>10</sup> Dè ñnaati bè f̣̣ũnkoo bè bè d̀̀òrri mèè kpéí nKuyie ndó dè, kè yé Kuyie nkpààtìyuu bomè beè kpéí!

<sup>11</sup> Dè ñdi naati bè bo ndi ṣ̣áá ndiì m̀̀nnì kè di f̣̣ũnko kè sou nké náá ndi nu ndòò mèè yei di tú mèè kpéí n k̀̀be. <sup>12</sup> Di yèmmè ñnaati kè di bo diwèi mièkè kè yé di kó ticuuti yó ndeumè kè ìnkè, mèè boti nku bè f̣̣ũmmè Kuyie mp̣̣ãñáahtì náam̀̀bè bèè di niitènní.

*Mukókúú nnè kuwenniku de kó medonnimè  
(Wénté Mariki 9:50 nè Duku 8:16-18, 14:34-35)*

<sup>13</sup> Dii tu kutenkù kó mukókúú. Kè mukókúú nnè seté, bè bo mù náríkùnnenè ba? Mù ténke báá dɔ̀nè dèmarè, kè bè í mù útóo ditowaà ndi kè benitibè nàù.

<sup>14</sup> Dii tu kutenkù kó kuwenniku. Dihèi dìi maá ditāri ñnkè dì báá na kénsòrì. <sup>15</sup> Bè ã ñ í ncóu nfitírè kéänné tɛcètè mièke, bè ã dè cōnné dɛyiitírè nde kè dè mmí bèè kó dimàà bo tɛc̣fètè mièke. <sup>16</sup> Di kó kuwenniku dò nké mmè mmí kutenkù kɔ̀be kè bèè yà mutōmmú di pĩ mmù wennimè, késānte di cice wèè bo kēñkè.

*Yesu nàké ti kè dè ntukúnè ikuó*

<sup>17</sup> Di yèmmè bá ndò n kòtení ke bo paa mMoyiisi kó ikuó yoo Kuyie mpāānāàntì náam̀bè do wàri tì. N kòtení ke bo dɔ̀ke ì wèñkùnnemu. <sup>18</sup> N di náá mmám̄muo nwe: Ketenkè nè kēñkè kè dè kpáá bo ikuó kó fɛwārífè sām̀pófè mafè báá yaate, kè kutenkù yàa deènè. <sup>19</sup> Wèè bo yete tūnké Kuyie nkuó mai, kénáké betɔ̀bè kè bèè ì yete de yìè mbo ntú osām̀pòu Kuyie nkpààtiyuu mièke. Wèè mɛ mbo yie nyikuó im̄ou kénáké betɔ̀bè kè bèè ì yie nde yìè mbo ntú odièwè Kuyie nkpààtiyuu mièke. <sup>20</sup> N di náámmu: Kè di borimè í wenni ke pēēté Fadisīēbe kōme di báá ta Kuyie nkpààtiyuu mièke.

*Kemíeke yìè nè obanteu kó tināàntì  
(Wénté Mariki 11:25 nè Duku 12:57-59)*

<sup>21</sup> Di yèmu ke dò mbè do nàké di yembè ke dò: A báá kuó onitì, kè wèè kùó onitì bèè ò bekénè. <sup>22</sup> Kè mí nnè di náá nke tú kè wèè mièke pèike otòu bèè ò bekénè, kè wèè sàá nhotòu kuyèinkù, bebeéndièbèè ò bekénè, kè wèè mɛ nsàá nhotòu ke tú kuwáátíkù ò dò nkéta muhāá mmuù í kō mmu mièke nke. <sup>23</sup> Kàa

kàte diwũstònni borè ke bo pã Kuyie ndipãnni ke dèntení ðe borè a kou tòu da mækenèmè tìmatì, <sup>24</sup> dáu ndende a pãnni diwũstònni borè kékate, kè dí tì tũnte kàa né wẽtení kápã a pãnni Kuyie.

<sup>25</sup> Kòo mǎu da yu tibeénti kè di kéri ke kǎri, á yetoo kè dí tì tũnte kuce ke mu nyí tùðke. Ò yàà bo da duó mbebeémbè kè bebeémbè da duó pòdísìbè, kè bè da kpetínné. <sup>26</sup> N da náá mómmuò nwe a í yeti ðe borè ke í yietí dárè sɔnwe.

*Dèè buò mmeyei mmieke*

*(Wénté Matie 18:8-9 nè Mariki 9:43, 47-48)*

<sup>27</sup> Di yẽmu ikuó ìi tu: A báá duónè wèè í tú a pokù yoo wèè í tú a dǎu. <sup>28</sup> Kè mí nné di náá nke tú wèè bo wénté onitipòkù mǎu kóò yáá ò ò duónèmu o yèmmè mieke. <sup>29</sup> Kàa nònfè youfè fèè yó nte kàa dǎò mɛyɛi, kpéété fɛ kédootóo dɛdétirè, dè wennimu a nònfè fɛmáà bo fetimè nè ì bo mbomè idé kàa né ta muhǎá mmùù í kǎ mmu mieke. <sup>30</sup> Kàa nòutè youte tɛɛ bo nte kàa dǎò mɛyɛi, kéété tɛ kédootóo dɛdétirè, dè wennimu a nòutè tɛmáà bo fetimè nè sì bo mbomè sidé kàa né ta muhǎá mmùù í kǎ mmu mieke.

*Onìtì nè o pokù bɛ yatimu kó tináaɲtì*

*(Wénté Matie 19:7-9 nè Mariki 10:4-5, 11-12 nè Duku 16:18)*

<sup>31</sup> Di yẽmu ikuó ìi tu: Kè wèè dǎ kɛyete o pokù wèè wǎri diyatɛpátiri kóò duó. <sup>32</sup> Kè mí nné di náá nke tú: Kè wèè pokù í dǎuti dǎutinè benitidaabè kòò ò bèti ò dǎ wèè náá nhonitipòkù wèè dǎuti dǎutinè wɛnwɛ benitidaabè, kè wèè tùóté onitipòkù bè bèti wè ò náá nhonitidòu wèè dǎuti dǎutinè wɛnwɛ benitipòbè.

*Dèè tukúnè ti bo mparikumè*

<sup>33</sup> Di yěmu bè do nàké tì di yembè ke dò: A dǎúnnè Kuyie ndìi nùù, dǎò dì. <sup>34</sup> Kè mí nné di náá nke tú: A bá mparìkunè keĩnkè, ke yě Kuyie nkpaàtìkàrì ndimè. <sup>35</sup> A bá mparìkunè ketenkè ke yě ku nacèdaánnì ndimè. A bá mparìkunè Sedisademma ke yě okpaàtì diewè èi ndimè. <sup>36</sup> A bá mparìkunè a yuu ke yě a í yóó namè képéikùnnè a yùrikù kùmáà yoo a kù sàukùnnè. <sup>37</sup> Di kóò ẽẽ ntú ẽẽ, kè áà ntú áà, tìi yèútí tì tú dibòò kpèti nti.

*Meysi nkó mufómmù kó tináaàtì*

<sup>38</sup> Di yěmu ikuó ìi tu: Wèè kpéété a nònfè a kpéété o kǎfè, kè wèè feuté a nìnnì a feuté o kpèri. <sup>39</sup> Kè mí nné di náá nke tú: Kòò mǎù da poté a báá ò tǎnné, kòò da poté metofiè kuyóú á ò benke kucǎnku. <sup>40</sup> Kòò mǎù da yu tibeéntì ke dó kǎtúóté a yaàbòrì sǎmpǎrì, á yóu kòò túóté nè didièrì. <sup>41</sup> Kòò mǎù dó kéduó nnè muwǎrímú kǎa tǎ o tǎu ke dò cìdòmétìrì òmáà, a dò bèdébè. <sup>42</sup> Kòò mǎù da mǎò dǎmarè, pǎ we, a báá yetenè wèè dó á ò pèntè.

*Ndónè di kpantíðentǎbè*

*(Wénté Duku 6:27-28, 32-36)*

<sup>43</sup> Di yěmu bè do nàké ìi kuó di yembè ke dò: A ndó a kou ke níi nha kpantíðentǎu. <sup>44</sup> Kè mí nné di náá nke tú: Ndónè di kpantíðentǎbè, ke békú Kuyie nkó mesàà mbèè di buò nkusĩnkù be kpéi, kémbáá nKuyie mbèè di fǎũnko nè bèè di sǎnnĩnko be kpéi. <sup>45</sup> Kè di dǎori mǎmmè dè bo benke di túmè di cice wèè bo keĩnkè o kó ibí, ke yě ò duómmè kè diyìè yìèní benitiyeibe nè besààbè borè, ke duó nkè fetafè nìù bèè wetí nè bèè í wetí be borè. <sup>46</sup> Kè di dó bèè

di dó máà, di kó ticuuti bo ntú ònti Kuyie mborè? Bedàmpóòcəutibè múnke í me ndəəraà? <sup>47</sup> Kè di dɔú ndi kəbe máà ndi yé di dɔ̀rì mè ténke cáánnè dè? Bèè í tũ nKuyie mbè í me ndəəraà? <sup>48</sup> Tũ nní ndònnè páíí di cice wèè bo kéĩnkè ò dòmme páíí.

## 6

### *Yepārè dò nkémpāā mmèè botí*

<sup>1</sup> Di bá mpāā ndi kperε beɕĩrìbè benìtìbè ììkè ke bo benke dimáà, kè di dɔ̀rì mεmmε di báá pété ticuuti di cice wèè bo kéĩnkè o borè.

<sup>2</sup> Kàa dó kēpā dēmarè ocĩrì a báá pĩéké meyèmmè mèdémè yembè ɔ́ pĩéké mēè botí titííntouti miεke nè ice ĩnkè, ke dó benìtìbèè bè sante. N di náá mmómmuɔ nwe be kó ticuuti nti mεmmε bè cɔ́úmè.

<sup>3</sup> Kàa yóó pā dēmarè ocĩrì a báá yie nkàa nòutè cānkutè nyé teyoute dɔ̀rì dè. <sup>4</sup> Pā we didé borè bá òmɔ̀ù bá nyé, a cice Kuyie nkùù wùó ndisòrì kè kùu de nda yietí.

### *Mubáammu nè menùboúmmè (Wénté Duku 11:2-4)*

<sup>5</sup> Di bá mbáá nKuyie meyèmmè mèdémè yembè kōmε bèè ɔ́ ndó kēncómmú titííntouti miεke nè iceyátii ke báá nKuyie nke dó benìtìbè mbè wùó. Mómмуɔ nwe n di náámmè be kó ticuuti nti mεmmε bè cɔ́úmè. <sup>6</sup> Kàa yóó bántè Kuyie, ta a dieku, kékpetínnè a càù, kēmbáá nha cice ò bomu de, ke wùó a dɔ̀rì dè disòrì ke bo de nda yietí.

<sup>7</sup> Kàa báá nKuyie nha bá nsũńko tináànti detetirè kpeti bèè í tũ Kuyie mbè ɔ́ ndɔ̀rì mè kè be yèmmè dò nkè be náànti sũũ Kuyie mbo bè teennè. <sup>8</sup> Bá ndəərinè be kōmε, ke yé di cice yémèmu di dó dè bá

di mu nyí dè nhò mǎǎ. <sup>9</sup> Ntènè di dò nkémbáá mmèè  
botí Kuyie:

Ti cice wèè bo keĩnkè,  
a dò mpáíí nwe,  
yóu kè tí banté a dòmmè páíí.

<sup>10</sup> Baaté kutenkù,  
kàa dómè ndǎǎrì ketenkè ñnkè  
dè dòmmè keĩnkè mièkè.

<sup>11</sup> Ti pā ti bo di mù yíe.

<sup>12</sup> Ti cǐě nti yei,  
ti ãã cǐěmmè bèè ãã ti caàrè.

<sup>13</sup> A báá yóu kè ti ta mesoũmmè mièkè,  
ti deeténè dibǎǎ.  
[Ke yé fǒǒ bakémè,

ke kpeĩnni kàa yètìrì deũ sǎǎ.  
Kè dè mme ndò.]

<sup>14</sup> Kè di cǐenke betǎbè be yei bè di dǎǎrì mè, di cice  
wèè bo keĩnkè ò yóó di cǐěmmu di yei. <sup>15</sup> Kè di me  
nyí cǐenke betǎbè be yei mbè di dǎǎrì mè di cice wèè  
bo keĩnkè ò báá di cǐě ndi yei.

### *Ti bo mbou mènè botí yènò*

<sup>16</sup> Kàa bouú dinùù a báá sǎukũnnè a ìkè kéndò nha  
bo meyeĩncàarimè mièkè meyeĩmmè mǎdémè yembè  
dòǎrimè, bèè ãã cake be ìkè ke bo benke benitibè bè  
bouúmè dinùù. N di náá mmómumu nwe bè cǎutému  
be kó ticuuti. <sup>17</sup> Kàa bouú dinùù, yuuté a ìkè káyíí  
nha yùtì, <sup>18</sup> kòò mǎũ báá banté a bouúmè dinùù, kàa  
cice wèè wùó ndisòrì kperè, kè weè mǎá nyé ké dè  
nda yietí.

*A kpàtì borè a yèmmè de mbo  
(Wénté Duku 12:33-34)*

19 Di báá kóú kékou kútenkù kó tikpàtì yebiè cǎá ntì, tìl ǎǎ nirimε, beyóóbè ǎǎ duute kényúúkú tì.  
 20 Pètínkε níkounè kéínkè kó tikpàtì nti yebiè í cǎá ntì, tìl í nírimú, beyóóbè í yóó na kéduute kényúúkú tì.  
 21 Kε yé a kpàtì borè a yèmmè de mbomè.

*Tikòntì kó defitírè tu fεnònfε*  
*(Wénté Duku 11:34-36)*

22 Inuǎ ntu tikòntì kó defitírè ndε, kǎa nuǎ nwúó nha kòntì timǎu ǎ mbo kuwenniku miεke nke.  
 23 Kǎa nuǎ mme nyí wúó nha kòntì timǎu ǎ mbo dibìnnì miεke nke, kuwenniku kùù da mí, kè kù sòùte dibìnnì dòke bo deuke mēdiè.

*A bo tūnnemè bekpààtìbè bèdébè*  
*(Wénté Duku 16:13)*

24 Òmǎù báá na kéntū mbekpààtìbè bèdébè, ò bo ndó yie nke ní nhotǎù, ò bo ntaunè yie nke senku otǎù, òmǎù báá na kéntū Kuyie nnè idíítì.

*Kuyie ndàkemu ti kpéí*  
*(Wénté Duku 12:22-31)*

25 Dεε te kè n tu di bá ntoti di yèmmè di bo dimu yoo di bo dáátímu kpéí, di fòmму pēētému mudìl kè di kòntì pēēté tiyààtì. 26 Wénténè sínǎ, sì í buǎtì sì í kǎũ, sì í mǎke yebuǎ kè di cice wèè bo kéínkè kòo sì piú. Díndi, di í pēēté sínǎà? 27 Di miεke we mbo na nè o yentotì kényíé o fòmму kó mēhokùmè bá sámǎpó?  
 28 Ba nkpéí nnè te kè di toti di yèmmè tiyààtì kpéí? Wénténè mutepóó ndòmme díkpáà miεke, mù í pǐ mmutǎmmú, mù mε nyí duǎkù tiyààtì. 29 N né di náámmu, bá Sadomǎ nè o kpàtì diētì miεke, ò í dàátì tiyààtì tìl wenni ke mù tùðke. 30 Kè Kuyie nsàrì tifǎàtì tìl bo yíε nke naa yóó cóúté, dè bo yǐmè kè kù

báá di dátinné tiyààtì? Di tákùmè í ðeu! <sup>31</sup> Di bá ntoti di yèmmè ke tú: Ti bo nyo mba, ke yǝ mba, ke daati ba? <sup>32</sup> Bèè í tũ nKuyie mbeè mǝke ðe kó iyeñtotí, di cice wèè bo keĩnkè ò yému di békú ðè. <sup>33</sup> Wammúnè di bo tamè Kuyie nkprààtiyuu meketimè nè di bo ndǝrimè kù dó ðè, kù bo ðè ndi duó ndemǝu. <sup>34</sup> Di bá ntotí di yèmmè nanke kpéí, nanke weè yé nanke kpeti, bá dìi yiè nè di kó iyeñtotí nyi.

## 7

*Otǝu kó iwátì kó tináaṇti*  
(*Wénté Duku 6:37-38, 41-42*)

<sup>1</sup> Di bá mbekùnè ditǝbè, kè ðèe yie nkè Kuyie mbáá di bekénè. <sup>2</sup> Ke yé Kuyie nyóó di bekénèmè di bekénè mèè botí nku betǝbè, ke di fǝó ndi dǝð ðè betǝbè. <sup>3</sup> Dè dòmmè kàa wùó nkumúú kùù ã a kou nǝnfè mièke, kè kumundúú né pǝmmú a kǝfe mièke! <sup>4</sup> A bo yĩme kénáké a kou ke dǝ: Yóu kè n ðeite kumúú a nǝnfè mièke, kè kumundúú né pǝmmú a kǝfe mièke. <sup>5</sup> Fǝ mmeyèmmè mèðémè yiè, keté képǝnté kumundúú kùù pǝrmú a nǝnfè mièke ke né na káyà a bo yĩmè kéðeite kumúú kùù ã a kou kǝfe mièke.

*Di bá nduò nKuyie nkperε simǝó*

<sup>6</sup> Dèè cǝá nke tú Kuyie kperε di bá ndè duò nsimǝó, di me mbá ndokoo di ðèi nyefǝnkè ìkè yè yàà bo me nàù kéðeè kéwǝētení di bíékè ké di cááké.

*Mǝṇè kè bè di pǝ*  
(*Wénté Duku 11:9-13*)

<sup>7</sup> Mǝṇè kè bè yóó di pǝmu. Wammúnè kè di yóó pétému, bentenè dicàù kè bè yóó di kpetému. <sup>8</sup> Ke

yé wèè mǎǎ bɛ ɔ̃ we mpāmɛ, wèè wammú weè ɔ̃ pété, wèè bentɛ dicàù bɛ ɔ̃ we nkpeté. <sup>9</sup> Òmǎù bo di miékɛ wèè birɛ bo ò mǎǎ mudii kòò dè duó nditáràà? <sup>10</sup> Yáà kè dè ò mǎǎ tɛyĩntè wèè dè duó nfɛwààfɛ? <sup>11</sup> Díndi náke benitiyɛibɛ kè di yé ke duó ndesààrè di bí dè bo yĩmɛ di cɛɛ wèè bo kɛĩnkè kòò báá duó ndesààrè bèè dè nhò mǎǎ.

<sup>12</sup> Ndǎǎrinɛ betɔbɛ di dó bè ndi dǎǎrimɛ. Mǎyiisi kó ikuó nè Kuyie mpǎǎnǎǎnti náam̀bè do nàké tì mɛ nyɛ.

*Icɛ ìdèi*

*(Wénté Duku 13:23-24)*

<sup>13</sup> Tannè dibòrì dii mǎpúrì. Dibòrì pɛkùrì tu mukũũ nkperi ndi kè di cɛ pɛkè. Besũkùbè ku ntũ.

<sup>14</sup> Dibòrì dii mǎpúrì dii tu mufòmму kperi, kè di cɛ mǎpúrì. Benitibè sǎmpó ku ntũ.

*Mutie nè mu bɛ*

*(Wénté Matie 12:33 nè Duku 6:43-44)*

<sup>15</sup> Ndakenè bèè tu bemáà Kuyie mpǎǎnǎǎnti náam̀bè bɛ kpéi. Bè ɔ̃ nkéríní di borè ke yòò nke dò nyipe nyi ke né tú timuntũnti. <sup>16</sup> Di bo mbè banní nè bɛ dǎǎrimɛ miékɛ nke. Bè í tũũ fínyĩ kó yɛbɛ tisǎmpotì ìnkè bɛ mɛ nyí tũũ fikíè kpɛyɛ mupòrìmù ìnkè. <sup>17</sup> Mutie sààmù pɛi yɛbɛ sààyè nyɛ kè musĩmmù pɛi yɛsĩnyè. <sup>18</sup> Mutie sààmù báá na képeité yɛbɛ sĩnyè, musĩmmù mɛ mbáá na képeité yɛsààyè. <sup>19</sup> Detie ndèè kó dimàà í pɛi yɛbɛ sààyè bè ɔ̃ dè kũũmu kécú. <sup>20</sup> Mem̀mɛ di yó mbannímè bèè tu bemáà Kuyie mpǎǎnǎǎnti náam̀bè nè bɛ dǎǎrimɛ miékɛ.

*Bèè yu Kuyie nnè bɛ nò*

*(Wénté Duku 6:46, 13:25-27)*

<sup>21</sup> Dè í tú bèè kó dimàà ò tu: Ti Yiè, nti Yiè, beè tati beṁəu Kuyie nkpaàtìyuu miεke. Wèè dòòri n cice wèè bo kεĩnkè ò dómè, weè tati o kpààtìyuu miεke.

<sup>22</sup> Tibeéntì yìè besũkùbè bo n náké ke dò: N Yiè, nè a kó diyètìrì ndi ti nàkémè a náàntì, nè a kó diyètìrì ndi ti bètimè yebókè ke dòò tidietì péu! <sup>23</sup> Kè n né bè nàké de mònñi ke dò: Fũtenè m bo dè! N yí di yé bìtì, díndi bèè dòòri mεyεi.

*Kuyèinkù nè wèè cii*

*(Wénté Duku 6:47-48)*

<sup>24</sup> Wèè kemmu n náàntì ke dɔɔri tì yěmmè ò dònñè onìtì wèè cii wènwe ke maá o cĩètè dipèrì ìnkè. <sup>25</sup> Kè fetaafèe ni, kè ikó mpíe, kè kuyaakù fũùtè ke tè poté bá tè í ndo ke yé tè maámè dipèrì ìnkè. <sup>26</sup> Kè wèè me nkèmmú n náàntì ke í dɔɔri tì yěmmè ò dònñè kuyèinkù nku kùù maá ku cĩètè mubirímú ìnkè. <sup>27</sup> Kè fetaafèe ni, kè ikó mpíe kè kuyaakù fũùtè ke tè poté kè tè do páíí.

*Yesu do tiènnè muwērímu mmu*

<sup>28</sup> Kè benìtìbèe keè Yesu bè duò nyìì tié kè ìi bè ta. <sup>29</sup> Ke yé o náàntì do í dònñèmè ikuó wāābè kpɛti, ò do náánnè muwērímu mmu.

## 8

*Yesu miεkùnnemè dikònni*

*(Wénté Mariki 1:40-45 nè Duku 5:12-16)*

<sup>1</sup> Yesu cùténì dìi mònñi ditāri ke ditññi péu nhò tũ. <sup>2</sup> Kè dikònni marìi kɛtení ke nínkóo o ìkè kòò bàntè ke dò: Okótì, kàa dó a bo na ké m miεkùnnε ké n wénkùnnε.

<sup>3</sup> Kè Yesu youtoo o nòùtè ké dì kàáké ke dò: N dómu, mieté.

Kè dìi mièté kéwenke. <sup>4</sup> Kè Yesu dò: A báa yie nkénáké òmòu, kòte kébenke amáa ikuó nùtì kédòò Mòyiisi dóu nyìi kuó kè dèe benke a miètémè.

*Ohāāpònkòtì mǎu yiemme Yesu*

*(Wénté Duku 7:1-10 nè Isāā 4:46-54)*

<sup>5</sup> Yesu tati dìi mǎnni Kapennaummu kè behāāpòmbè kóo kótì mǎu kòtení o borè kóò bántè ke dò: <sup>6</sup> N Yìè, n kóo tǎntì weè duó n cǐètè ke áàrìnè kuyonku bá ò í nǎ nke nampú. <sup>7</sup> Kè Yesu ò nǎké ke dò: M bo kòte kóò miékùnnè. <sup>8</sup> Kè behāāpòmbè kóo kótì búi nke dò: Okótì n yí sǎnnè a bo tamè n cǐètè, búi nha nùu mǎa kè n kóo tǎntì mièté. <sup>9</sup> M mǎkemu bèè m baké, ke mǎke tihāāpòntì m baké tì, kè n nǎké kù ke yí: Kòte! Kùu kòte. Kè n nǎké kù ke yí: Kòtení! Kùu kòtení. Kè n yí n kóo tǎntì dòò dè, wèe dè dòò.

<sup>10</sup> Kè Yesu keè de kó tináaǎntì kérénsiri behāāpòmbè kóo kótì, kénáké bèè ò neínè ke dò: Bá Isidayeeribe miéke m mu nyí yà onitì wèè tá mie mbotí. <sup>11</sup> N di náá mmómmuò nwe benitibè péu bo yènni tipútì timòu kéwènnénè Abarahammu nè Isaki nè Sakòbu Kuyie nkpààtiyuu. <sup>12</sup> Kè Isidayeeribe bèè na nte Kuyie nkpààtiyuu kè bè né bè dootóo ditowaà dibìnni miéke be yó nkuò ndè ke cáá mbe nìi.

<sup>13</sup> De kó difǎnkúò kè Yesu nǎké behāāpòmbè kóo kótì ke dò: Kò nkè dèe dòò kéndò nha dó mèè botí.

Dende bàmbà kòo kóo tǎntì mièté.

*Yesu miékùnnemè Pieri pokù yǎ*

*(Wénté Mariki 1:29-31 nè Duku 4:38-39)*

<sup>14</sup> Kè Yesu kòte Pieri cǐètè ke sǎ mPieri pokù yǎ mǎ nkukǎntonnoò ke duó. <sup>15</sup> Kè Yesu ò kǎáké o nòutè,

kòo kòntiì bonkè, kòo íté kéwáá mmudiì kóò duó nkòò di.

*Yesu còutémè ti kó ticĩti*

*(Wénté Mariki 1:32-34 nè Duku 4:40-41)*

<sup>16</sup> Kuyuoku mǎnni kè bè nkǎrinní Yesu borè benìtibè péu yebókè ta bè. Kè Yesu níí búi kè yèe yè, kémiékùnnè bemuǎmbè bemu. <sup>17</sup> Kè dèe dǎò Kuyie mpǎǎnǎǎnti nǎǎntò Esaii do nǎké ti kè dǎ: Ò còuté ti kó ticĩti kè tǎ ti kó mumǎmmú.

*Yesu kó mutǔnnimù*

*(Wénté Duku 9:57-62)*

<sup>18</sup> Kè Yesu yǎ difĩnni dièrì ò munnnémè kéduó nkè bèe sénté meniè nyáà. <sup>19</sup> Kè Kuyie nkuó wǎǎti mǎuu kǎtení Yesu borè kóò nǎké kè dǎ: Okóti n yó nda tǔmmu tipũti timǎu bá kǎa kǎri kè. <sup>20</sup> Kè Yesu ò nǎké kè dǎ: Ihǎnké mǎkemu ifǎti kè sinǎ mǎke tiyĩǎnti, Onìtibire mǎ nyí mǎke dè bo duó dè kéomǎ. <sup>21</sup> Kòo tǎu mǎu wèè do tǔ nYesu kòo ò nǎké kè dǎ: Okóti m pǎ kuce kè m mu nkǎte kékũnné n cice. <sup>22</sup> Kè Yesu ò nǎké kè dǎ: Nni ntũ nkéyóu kè bécírìbèe kũnné bécírìbè.

<sup>21</sup> Kòo tǎu mǎu wèè do tǔ nYesu kòo ò nǎké kè dǎ: Okóti m pǎ kuce kè m mu nkǎte kékũnné n cice. <sup>22</sup> Kè Yesu ò nǎké kè dǎ: Nni ntũ nkéyóu kè bécírìbèe kũnné bécírìbè.

*Yesu do còǎnnémè kuyaakù*

*(Wénté Mariki 4:35-41 nè Duku 8:22-25)*

<sup>23</sup> Kè Yesu tǎ kudabekù kòo tǎncǎumbèe ò nǎinè kè bè bo sénté diyáà tǎrì. <sup>24</sup> Kè kuyaakù kperikù makùu ítení kénfuuti kè meniè nyiitiní kè tǎa kudabekù, kè Yesu yie yè nkè duó. <sup>25</sup> Kòo tǎncǎumbèe ò ènte kóò nǎké kè dǎ: Ti Yiè nti dǎeté, ti kumu! <sup>26</sup> Kè Yesu dǎ: Dè dòmmè kè kufǎwǎá ndi pĩ mǎmmè? Di í n tǎ kè dè dǎuà!

Mǎmmè kòo íté képéi nkuyaakù nè meniè nkè dè dò béu. <sup>27</sup> Kè dèe bè di bemu kè bè ntú: We nniti

botí nku yie? Bá kuyaakù nè menie nkè dè yìè nhò yē mmù!

*Yesu do bètimè yebàkè kè yē ta yefònkè  
(Wénté Mariki 5:1-20 nè Duku 8:26-39)*

<sup>28</sup> Yesu sènté diì mònñi menie nyàà Kadaraa kó ketenkè, kè benitibè bèdébè yebàkè ta bèe yènni ifòti mieke. Bè do yóumu mediè, bá òmòu í daati ke dè pènkù. Kè bèe kéténi kéco Yesu, <sup>29</sup> kékuónko ke dò: Ti kpèti dòmmè tínti nè fí nKuyie mBire, a kàtení ke bo ti fèũmmu bá dimònni í tùòkaà?

<sup>30</sup> Kè sǝ nkufònkècènkù dièkù makù bo mekentímè ke diiti. <sup>31</sup> Kè yebàkèe bántè Yesu ke dò: Kàa dó ké ti beti yóu kè tí ta kufònkècènkù kuu.

<sup>32</sup> Kè Yesu yè nàké ke dò: Kàtenè! Kè yèe yè bèe nitibè mieke kéta yefònkè. Kè kuù fònkècènkùu cokèni ditàri ñnkè ke yàa diu menie.

<sup>33</sup> Bèè do cèmmú yefònkè kè bèe coké kéta diheì kénáké dèè dòò nè dèe tùòkeni benitibè yebàkè ta bè.

<sup>34</sup> Kè diheì kó benitibè bemòuu yènni kéco Yesu kóò bántè ke dò wèe yè be tenkè.

## 9

*Yesu mièkùnnemè kuhòùkù  
(Wénté Mariki 2:1-12 nè Duku 5:17-26)*

<sup>1</sup> Kè Yesu ta kudabekù kèsénté menie nkéwèe o èi \* nKapèdinaummu nwe. Wénté Mariki 2:1. <sup>2</sup> Kè bèe tóni kuhòùkù kè kù duó ku dóù ñnkè, kékàtenèni Yesu borè, kè Yesu nwúó mbè támè ke dò nhò bo kù mièkùnnè, kénáké kuhòùkù ke dò: M bire cátinne a yèmmè n da cǝmmu a yei.

\* **9:1** o èi: Yesu èi bè nàá ndiì kpéi ndiè, bè yè

<sup>3</sup> De mǎnnì kè ikuó wǎǎbè mabè nnáá be yèmmè miéke ke tú: Onìtì yie ncààri Kuyie nyètìrì ndi.

<sup>4</sup> Kè Yesu banté be toti tì be yèmmè ké bè beke ke dò: Dè dǒmme kè di mǎke iyentotí yeyi ii mbotí?

<sup>5</sup> Ǫndè í yóùnè dèterè, m bo yǐmè n da cǐé nha yeinaà kè m bo yǐmè íté kékété? <sup>6</sup> N né dó di bantému kedò nhOnìtibire mǎke muwǎrímú ketenkè ìnkè ke bo na kécǐé mmeysi. Memme ò nǎkémè kuhòukù ke dò: Íté kétúóté a mèkù kékò!

<sup>7</sup> Kè kuhòukùu íté kékò. <sup>8</sup> Kè bèè dè yà kè kufǒwáá mbè pǐ nkè bè nsǎntí Kuyie nke tú: Kuyie nyètìrì ndeu! Kù duómme benìtibè muwǎrímú muù mbotí.

*Yesu nàké tì bèè yèmmè dò mbè wenni*

*(Wénté Mariki 2:13-17 nè Duku 5:27-32)*

<sup>9</sup> Kè Yesu íté dèborè kémpǎnké keyà onìtì mǎu kòo yètìrì tu Matie kòò kàri bédàmpóòcǔutíbè kóo bìróò, kè Yesu dò: N tǔnne! Kè Matie íté kóò tǔnne.

<sup>10</sup> Diiyè mari Yesu nè o tancóumbè kè bè nkari Matie cǐètè ke yo nnè bédàmpóòcǔutíbè nè benìtibè bè do tú bè mufòmму yeimu yembè. <sup>11</sup> Kè Fadisiǐbe mabèè dè yà kébeke Yesu tancóumbè ke dò: Dè dǒmme kè di kóo kótì wǎhè bédàmpóòcǔutíbè nè mufòmму yeimu yembè kè bè yo?

<sup>12</sup> Kè Yesu keè ké bè nàké ke dò: Dè í dò mbèè kǎntì naati bèè wáà nhotàntì, bemuǎmbe bèè ò wáà.

<sup>13</sup> Kǎtenè kǎtotí di yèmmè kébanté tináàntì tii tu: N dó wèè mǎke wènwe otǎu kó mesémme, n yí dó di n feu ìi wǔǔ. Ke yé n yí kǎtenímè ke wanti bèè yèmmè dò mbè wetí, n wanti bèè banté bèmbè ke dò mbè tu benitiyeibe.

*Dekótirè nè depànnè kó tináàntì*

*(Wénté Mariki 2:18-22 nè Duku 5:33-39)*

14 Diyiè mari kè Isāã-Batiisi tancóumbè kòtè kébeke Yesu ke dò: Dè dòmmè kè tìnti nè Fadisĩèbe kè ti bou yenò bá a tancóumbè í bou? 15 Kè Yesu bè tēñné ke dò: Di yà onitì tòú dè o pokù kòo nēpobè yèmmè cààràà? Dè kó yewe kpaanĩmu kè bè bo pĩ nwèè tòú o pokù ke íténè, dè mōnnì kè bè né bou yenò.

16 Bè ãĩ í ñyá nkuyaàpànkù kukótíkù ñnkè, kàa mè dòò kuyaàpànkù bo yũś nkukótíkù kè dikētìrì dake deuke. 17 Bè me nhãĩ í ncũś menapàmmè tidoutì kótìtì mièke, kàa mè dòò tidoutì bo puoti kè menaà ncake. Menaà mpàmmè dò nkéncũś tidoutì pàntì mièke nke, demou kè dè nwenni.

*Yesu do cònnémè onitipòkù yóntì, kémièkùnnè desapùmbire*

*(Wénté Mariki 5:21-43 nè Duku 8:40-56)*

18 Kè Yesu nkpaá ke bè nàánnè kè Sifube kóo kótì mōu kōtēnì kēnínkóo o ñikè, kóò nàké ke dò: N sapùmbire dèè ku bàmbà mmie, bá nè memme kòtè kénóó nha nou de ñnkè kè dèè foute.

19 Kè Yesu íté nè o tancóumbè kóò tūnnè.

20 Kòo nitipòkù mōu mō ntiyóntì kè dè tūòke yēbie ntepiítè nè yèdèè, kòo kēténì Yesu fōnkúò bíékè kékáákè o yaàbòrì mànkù. 21 Ke yé ò do tūmè nè o yèmmè mièke: Bá kè n na ke kàákè o yaàbòrì m bo miété.

22 Kè Yesu wēēte ké nhò wùó nke dò: N kóo sapàà a tákùmmè da mièkùnnemu. Kòo nitipòkù pānkee miété.

23 Bè tūòke diì mōnnì de kóo dakótì cīètè ke nsó nditĩnnì tìkú ke kuò nke eu sikúhéú. 24 Kè Yesu bè nàké ke dò: Yènnè, desapùmbire í ku, dè yè nke duómu.

Kè bè nhò daú. <sup>25</sup> Ò bè dènnε dii mǎnni kédeε kéta kudieku kǎpǐ ndεapǔmbire nǔtε kè dεε íté. <sup>26</sup> Kè dε kó tináaǎtǐi pité dε kó kutempǎ nkumǎu miεkε.

*Yesu wéimmè tiyũǎntǐi tidétǐi*

<sup>27</sup> Kè Yesu íté dεborè kémpǎnké kè tiyũǎntǐi tidétǐi ò tǔnnε kémpǎǐkǔ kε tú: Dafiti kó dεbire, ti kuó mmesémmè.

<sup>28</sup> Yesu tǔǎkε dii mǎnni tεcǐǐtε kè tǐi yũǎntǐi kǎtenǐ o borè kòo tǐ beke kε dò: Di yèmmè dò m bo na ké di wéinaǎ? Kè tǐi ò tǔǎné kε dò: Ɛǎ, ti Yiè nha bo na.

<sup>29</sup> Kè Yesu kááké ti nuǎ nké tǐ nǎké kε dò: Dεε dǎǎ kéndò ndi tǎ kε dò ndé bo dǎǎmè.

<sup>30</sup> Kè bè pǎnkεε wénté, kè Yesu bè cau nkε dò: Di báá yie nkòò mǎu tǐ kèè.

<sup>31</sup> Bè yèroo dii mǎnni kε pǎnkε nnáantoo Yesu kpéǐ dihèǐ dimǎu miεkε.

*Yesu do dènnεmè dibǎǎ dihǎnni dii í nǎ nke náá di miεkε*

*(Wénté Duku 11:14-15)*

<sup>32</sup> Bè pǎnké dii mǎnni kè bèε kǎtenǐ onǐtǐ mǎu Yesu borè kè dibǎǎ ò ta kε dǎnnε o nǎndεnfè. <sup>33</sup> Yesu dènnε dii mǎnni dibǎǎ o miεkε kòo nǎndεnfèε datε kòo na kénnaá nké dεε di benǐtibè mediè nké bè ntú: Tǐ mu nyǐ yǎ diε mbotǐ Isidayεεribε kó kεtenké.

<sup>34</sup> Kè Fadisǐǐbε bεmbε né ntú: Nè obǎokpǎǎtǐ kó muwǎrímú mmu ò bètǐmè yebǎkè.

*Mesémmè do pǎǎmè Yesu bèε kpa ocǎntǐ bε kpéǐ*

*(Wénté Mariki 6:6-34 nè Duku 10:2)*

<sup>35</sup> Kè Yesu ńcentǐ yehéké yεmǎu yedieyè nè yesǎmǎpýyè, kε náante Tináaǎsǎǎtǐ Kuyie nkǎǎtǐyùù kpεtǐ titǐǐntoutǐ miεkε, kε miεkǔnko bεmuǎmbε bε mǎmmú mumǎu nè bε kǎnyonkuti

timəu. <sup>36</sup> Kè mesémme è ò pĩ mmediè nnè de kó benitibè, ke yé bè do òumè kè be yèmmè caàrè, kè bè ndò ntipièti tii kpa ocēnti. <sup>37</sup> Kòo náké o tancóumbè ke dò: Tidiiti bimū ke sū mediè nkè ti dèibè né kēñni. <sup>38</sup> Bántènè kupaku yiè nkòo duənni betōmbè kè bèe dei o diiti.

## 10

*Yesu tōmmè o tancóumbè  
(Wénté Mariki 3:13-19, 6:7-13 nè Duku 6:12-16)*

<sup>1</sup> Kè Yesu yu o tancóumbè tēpiíte nè bèdébè ké bè duó muwērimú kè bè bo mbeti yebəkè ke miékunko bemuəmbə muməmmú muməu nè bèè mə ntikōnyonkuti tibotí tibotí. <sup>2</sup> Nte Yesu tancóumbè tēpiíte nè bèdébè kó yeyètè: Oketiwè Simə kè bèe ò yu ke dò Pieri nè o nantè Āntidee nè Sebedee kó ibí, Isaku nè Isāā. <sup>3</sup> Fidipu nè Batidemii nè Tomaa nè Matie wèè do tú odāmpōocəutiwè. Nè Adifee kó debirə Isaku Tadee <sup>4</sup> nè Simə wèè do ɔ ntú Sedəti kó fənafə kou nè Sudaasi Isikadiyoti wèè fité Yesu.

<sup>5</sup> Yesu tancóumbè tēpiíte nè bèdébè mbə ò tō mbè ké bè náké ke dò: Di báá kəte bèè í tú Sifubə be kó yehəkè, di mē mbáá kəte Sammarii kó yehəkè. <sup>6</sup> Kətenè Isidayeribə bíékè, bè dōnnè ipe ìi feti ìnyi, <sup>7</sup> ké mbè nàá Kuyie nkpaàtiyuu tōnnímè, <sup>8</sup> kēmmiékunko bemuəmbə ke duò nkè becírībè yānni ke miékunko yekùò nkè yè wènkú, ke beti yebəkè. N di pāmu di í donté, pānè kè bè báá di yietí. <sup>9</sup> Di bá ntə idíítí. <sup>10</sup> Di bá ntə kudəukù yoo yeyəàbòrè yédéé yoo tinəùti yoo kupààti ke yé otōnti nè o tōndiiti nti.

11 Kè di tùòkè diì èi dí yà onitisààwè kébátè o cǐtètè ké nde mbo ke yàa pǎēténè dèborè. 12 Kè di ta tètè cǐtètè di dò: Kunaatí ndi bonè. 13 Kè tɛcǐtètè yembè di cǔuté, dí bè pǎ kunaatí, kè bè mɛ nyí di cǔuté, di báá kù mbè pǎ. 14 Kè tɛcǐtètè matè yoo diheì marì kǎbe í dó ké di cǔuté yoo bè í kèmmú di kpeti, dí íté dèborè ke kpááté di nacètáá. 15 N di náá mmómmuɔ nwe tibeénti kó diyìè Sodómmu nè Komɔɔ Kuyie ndo còú nyèè ekè kó tiyēiti bo nkēñnìnè de kó diheì kpeti.

*Bè yóó fěũmmè Yesu kǎbe*

*(Wénté Mariki 13:9-13 nè Duku 21:12-17)*

16 N di tǎ nkè di do nyipe nyi yekpamaà ncuokè, ñciìnè iwààkè kǎmɛ ke yǎð ke dǒnnè yekpɛtínónkperɛ. 17 Ndakɛnè! Benitibè yóó di kǎtenèmu bɛbeémbè borè kè bè ndi puotì yedá titiíntouti mieke, 18 bè bo di kǎtenè bɛbaatibè nè bɛkpààtibè borè kè di bo bè náké n kpéí, nke náké n bèè í tú Sifubɛ. 19 Kè bè di kǎrinè tibeénti, di bá ntoti di yèmmè di bii yóó náké ti nè di yóó ti náké mèè botí, kè di tùòkè Muyaánsààmù bo di duó ndi dò nkénáké ti. 20 Ke yé dū í yó nnáámmè di mómmbɛ Kuyie nYáá mmuù yó ndi duò ndi yó nnáá ntì.

21 Benitibè bo nduò nkè bè kǎù bɛ tebii, kè ibí cicebè ñduò nkè bè ì kǎù, kè ibí nduò nkè bè kǎù i cicebè. 22 Benitibè bɛmɔu bo ndi níí ndi tú mèè kpéí n kǎbe, wèè mɛ mbo nwě́ɛrì kétuòkè kumànkù ò bo cooté. 23 Kè bè di fěũnko diheì marì dí coké kékɔtɛ dīterì, n di náá mmómmuɔ nwe di bo nkpaá ke í dèè Isidayɛɛribɛ kó yɛhɛkè kòo nìtibirɛɛ wɛtɛnímu.

24 Wèè bebii ò í pǎété wèè ò bɛnkú, otǒnti mɛ nyí dɛunè wèè ò duó mmutǎmmú. 25 Bè dòò mèè botí

wèè benkú be yóó me ndòò ò benkú wè, bè dàòmè teciētè yìè mbè yóó me ndòò o kóo tǎnti. Kè bè yu teciētè yìè nhobǎkpààti o cīētè kǎbe kperε bo pēēté mēmme.

*Di bá ndé bèè kǎu tikǎnti*

*(Wénté Mariki 8:38 nè Duku 9:26, 12:2-7)*

<sup>26</sup> Bá ndénè tǔnké benitibè, dèè dàòri disòri dè bo feité, kè dèè bo dibiinnì kè dèe yènni kuwenniku. <sup>27</sup> N di nǎké tì timáà borè nǎkénè tì kupiiti, n di wεε tì, pīēkénè tì. <sup>28</sup> Di bá ndé bèè kǎu tikǎnti kε í nǎ nke kǎu diwēnni. Ndénè Kuyie nku kǎu bo na kékuo tikǎnti nè diwēnni muhǎǎ mmiεke. <sup>29</sup> Bè ǎǎ í nfité inoribí idéi ndi dǎràà? Nè mēmme dèmarè ǎǎ í ndo ketenkè kè di cice Kuyie nyí yé. <sup>30</sup> Bá di yùti Kuyie nti kàammu kε yé tì mǎmè. <sup>31</sup> Di bá nyīēkù tǔnké di pēētému inoribí péu.

*Ti bo yīmè ti tú Yesu kǎbe*

<sup>32</sup> Wèè bo nǎké benitibè iikè ò tumè n kou, m bo nǎké n cice wèè bo kēīnkè dε yīè ntumè n kou. <sup>33</sup> Wèè bo n yete benitibè iikè m bo ò yete n cice wèè bo kēīnkè o iikè.

*Yesu kǎtenení mēè yatimè*

*(Wénté Duku 12:51-53, 14:26-27)*

<sup>34</sup> Kè Yesu bēi nke dò: Di yēmme bá ndò n kǎtenení kunaatí nku kutenkù kuu mmiεke, n kǎtenení mudò mmu. <sup>35</sup> N kǎtení kε bo yate debire nde nè dε cice, kε bo yate denitipobire nè dε yǎ, káyate osapàà nnè o cǎkù. <sup>36</sup> Kè benitibè cēī kǎbeε naá mbe kpantidèntòbè.

<sup>37</sup> Wèè dǎ o cice yoo o yǎ kè dè pēēté mí nhò báá na kǎntú n kou, kè wèè dǎ o kóo dapàà nyoo o kóo sapàà

nkè dè pēēté mí nhò báá na kéntú n kou. <sup>38</sup> Wèè í tò o dapāātí ke n tūnne ò báá na kéntú n kou \* mēfēūtímē mme yoo ifei (wèè í dō kēfēūtē n kpéi yoo wèè í dō kēdi ifei n kpéi). <sup>39</sup> Wèè bo ndó kēdēetē o fōmmu ò bo mù fétinne, kè wèè fétinne o fōmmu n kpéi kòo mù pētē.

*Wèè cōuté Yesu ò cōuté Kuyie nku  
(Wénté Mariki 9:41)*

<sup>40</sup> Wèè di cōuté ò cōuté mí nYesu nwe, kè wèè n cōuté kòo cōuté Kuyie nkùù n tōnní. <sup>41</sup> Kè wèè cōuté wèè nàá nKuyie nnáañtì ò tu mēè kpéi wèè nàá nKuyie nnáañtì, ò bo pētē tīcuuti wèè nàá nKuyie nnáañtì ò yóó pētē tì. Kè wèè cōuté wèè dòòri Kuyie ndómē ò dòòri mēè kpéi Kuyie ndómē ò bo pētē tīcuuti wèè dòòri Kuyie ndómē ò yóó pētē tì. <sup>42</sup> Wèè bo yēntē mēnébuo mbesámphóbē biē nkóò mōù ò tu mēè kpéi n kóo tancóùntì, n di nàá mmómmuō nwe, Kuyie mbo ò cú dē kó tīcuuti.

## 11

<sup>1</sup> Yesu tié ndìi mōnnì o tancóumbè tēpítē nè bēdēbē kēdeē kēítē deborē kēkōtē kēnnáantē Kuyie nnáañtì dē kó yēhekē miēkē, kē tì mbē tiē.

*Yesu do tēnné tì Isāā-Batiisi  
(Wénté Duku 7:18-35)*

<sup>2</sup> Kè Isāā-Batiisi rībo dikpetíntou kēkēē Yesu pī mmùù tām̄m̄ú kētā nho tancóumbè kè bē bo ò beke ke dō: <sup>3</sup> Fōō tu wèè dō nkēkōtēnī yāà tì dō nkēmbaa otōù mōù nwe? <sup>4</sup> Kè Yesu bē tēnné ke dō: Kōtēnē kēnákē Isāā di yā dē nè di kēè tì. <sup>5</sup> Tiyūñntì wēñnì

\* **10:38** dapāātí: Kudapāātí bē nàá nkùù kpéi ndē benkú

kè yecĩè ncèntì séi, kè yekùò mmierí, kè yewũð nkèu, kè becírìbè yǎǎnì kè besénnìbè kèu Tináànsààtì. <sup>6</sup> Dè ñnaati wèè í yóu ò bo nni ntámè.

<sup>7</sup> Isǎã tancóũmbè ìté dìi mǎnnì kè Yesu nnáánnè benìtìbè Isǎã kpéi ke tú: Di do kòte káyà ba dikpáà cuokè? Dipènnì kuyaakù nampú dàà? <sup>8</sup> Kè mēè dōke di né kòte ke yà ba? Onìtì wèè dàátí tiyaàsààtàà? Tiyaàsààtì yembè ò mbo sikpààtìcēi nsi. <sup>9</sup> Yáà di kòte ke yà Kuyie mpāānāāntì nāāntò nwe? N né di náámmu ke tú ò pēētēmu Kuyie mpāānāāntì nāāntò. <sup>10</sup> Isǎã kpéi nke tì wārimè ke tú: Mí nKuyie n yóó duónkomu n kóo tǎntì kòo niitè kētũntè a ce. <sup>11</sup> N di náá mómumu nwe benìtìbè pié bèè kó dimàà, òmǎu mu nyí buoté wèè pēēté Isǎã-Batiisi. Nè mēmme wèè tu osámǎpǎu Kuyie nkpààtiyuu miēke kòo dēu kòo pēēté. <sup>12</sup> Isǎã kó dimǎnnì kēntǎ kētũkenēnì yíe, Kuyie nkpààtiyuu taànè muwērímú mmu kè bewēríntiebe bèè di taà. <sup>13</sup> Kuyie mpāānāāntì nāāmbè nè Mǎyiisi kó ikuó dè nàkēmu dē kó dikpààtiyuu kpéi kēntǎ kētũkenēnì Isǎã. <sup>14</sup> Bè nàkēmu ke tú Edii dò nkéketé kēwētení kè Odētíwè né kōtení, kè di bo tì yie, weñwe diē. <sup>15</sup> Wèè mǎke yeto ke bo keè, wèè keè!

<sup>16</sup> M bo donnèbè ba di mmǎnnì kó benìtìbè? M bo yĩ bè donnè ibí nyi ìi kàri yaárè ke náánnè itēi ke tú: <sup>17</sup> Ti di eé fetārife bá di í áá, kè ti kuó ndikúdabònnì bá di yèmmè í cààrè. <sup>18</sup> Isǎã kōtenímu ke í yo nhò mē nyí yǎ mēnaà, kè di dò dibǎò dii bo o miēke. <sup>19</sup> Kè Onìtibire kōtení ke yo nke yǎ mēnaà nke di yē nhò tu odiitì kunaàyǎākù, ke dápúnè bedǎmpòòcǎutìbè nè bè tu bè benitiyeibe. Bē tǎmmú kó mucǎntimu muù né benkú Kuyie nkuù bè duómme dē kó mēciì.

*Yesu do kpannèmè Kadidee kó yehékè kòbe  
(Wénté Matie 10:15 nè Duku 10:12-15)*

<sup>20</sup> Mémme kè Yesu keté kénkpannè yehékè ò do dòò yèè miéke tidietì péu ke yé de kó yehékè kòbe do í yiemmmè ke bo ceete be borime. <sup>21</sup> Kòò mbè nàá nke tú: Di bo yà díndi Korasẽẽ nè Betisaidaa kòbe ke yé tidietì n dòò tì di cie, kè n do ntì dòò Tiiri nè Sitãõ miéke nke, nè yíe mbè do dàátí tifòòtònti nti ke pũ mmutápeí nke benke be borime cèètémè. <sup>22</sup> Dèè kpéí nte kè n tu tibeénti yíè, Tiiri kòbe nè Sitãõ kòbe kó tiyẽĩti bo nkẽhnìnè di kpèti. <sup>23</sup> Díndi Kapennaummu kòbe di yèmmè dò nKuyie mbo di dee nkẽĩnkàà? Biti, kù bo di cũũnní ké di tanné kudònkù, ke yé tidietì tii dòò di cie kè tì do ndòò Sodømmu ò na nkpaá bomu nè yíenní. <sup>24</sup> Dèè te kè n tu tibeénti yíè Sodømmu tenké kòbe kó tiyẽĩti bo nkẽhnìnè di kpèti.

*Kuyie òsònnè tì bèè cii  
(Wénté Duku 10:21-22)*

<sup>25</sup> De kó dimònni kè Yesu sãnté Kuyie nke dò: N cice n da sãntí f̃ n wèè te ketenkè nè kèĩnkè a sònnemè timómmonti mecii nyembè nè meyĩtímè yembè ke tì benke bèè í tú bèmabè. <sup>26</sup> N cice n da sãntí ke yé f̃ dómè dè ndò mmemme.

<sup>27</sup> N cice a n duómmu demou. Òmòu í yé debire kè dè í tú de cice. Òmòu me nyí yé debire cice kè dè í tú debire nè dè dó kébenke bè de cice.

*Yesu kó ditau í cẽẽ*

<sup>28</sup> Kòtenení m borè dimou díndi bèè tó yetuò cẽéyè ke òu kè n di touté ke di om̀p̀nnè. <sup>29</sup> Tònè n kó ditau, yiennè n kó itié nképété meom̀p̀mè, ke yé n

yòòmèmu kè n yèmmè boo. <sup>30</sup> N yóó di tou ndi tou í yóu mutòu, di í cèè.

## 12

*Yesu weè baké teomputè*

*(Wénté Mariki 2:23-28 nè Duku 6:1-5)*

<sup>1</sup> De kó difònkúò kè Yesu mpènké depaa mmarè nè o tancòumbè teomputè yie kè dikònni bè bo kè bè nkáũ tidibènti ke cáá. <sup>2</sup> Kè Fadisiẽbe de yà kénáké Yesu ke dò: Wénté a tancòumbè dòòrimè teomputè yie ikuó yete de. <sup>3</sup> Kè Yesu bè tẽnné ke dò: Di í kàa ndikònni do pĩ nDafiti nè o kòbe kòo dòràà? <sup>4</sup> Ò do tamè Kuyie ncifètè kétúóté pèèbè bè pã bè Kuyie ñnè o nìtibè kè bè cááké, òmòu do í dò nkécááké bè kè de í tú Kuyie nkuó niùbè määà? <sup>5</sup> Yáa di í kàa mMoyiisi kó ikuó miẽke ikuó niùbè bè pĩ nKuyie ncifètè miẽke mutõmmú bè ò mmù pĩnmè teomputè yie bè me nhõõ í nyeténè ikuóà? <sup>6</sup> Mí nné di náámmu ke tú òmòu bo die nke deunè Kuyie ncifètè. <sup>7</sup> Kè di do mbanté tináantì tì tu: N dó wèè mòke wènwè otòu kó mesémmè kè de pèètè di n feu ì wũõ, di na bá nyĩ bè dòò meyei. <sup>8</sup> Onitibire deè baké teomputè.

*Yesu miẽkunnemè wèè bakù fãũ teomputè yie*

*(Wénté Mariki 3:1-6 nè Duku 6:6-11)*

<sup>9</sup> Kè Yesu íte deborè keta kutíintouku makù miẽke, <sup>10</sup> kòo niti mòu de bo kòo bakù fãũ, kè Fadisiẽbe ndó kédíí nYesu káyà kòo bo yeté, kòo beke ke dò: Ikuó yie nha bo miẽkunnemè oniti teomputè yieà? <sup>11</sup> Kè Yesu bè tẽnné ke dò: Di miẽke kòo mòu mòke fepièfè fèmáa kè fè do dòkè teomputè yie ò báa kote ké fè deitenáa? <sup>12</sup> Oniti wèè né pèètè fepièfè tá? Ikuó

tũ nyí yete a bo daàmè mesàà nteom̀pùtè yiè. <sup>13</sup> De m̀nni kè Yesu náké wèè bakù fãũ nke dò: Youte a bakù.

Kòo youte, kè kùu wẽte kékpenke kénáánnè kutekù. <sup>14</sup> Kè Fadisiẽbe yè ketíí nke bo yà bè yóó yĩmè kékuo Yesu.

*Kuyie nkóo t̃nti kù t̃āté wè*

*(Wénté Mariki 3:7-12 nè Duku 6:17-19)*

<sup>15</sup> Kè Yesu tì kèè kéíté deborè kè benitibè péu nhò tũ nkòo miékùnnè bèè m̀ mbem̀ou, <sup>16</sup> ké bè cau nke dò bè báá náké òm̀ou ò tu wè. <sup>17</sup> Kè dè bo daò Kuyie mp̃ãnaànti náantò Esaii do náké tì ke dò:

<sup>18</sup> Nte n kóo t̃nti  
n t̃āté wè, koò dó,  
n yèmmè naatinè wè,  
m bo ò duó n kó Muyaá  
kòo náké ibotí im̀ou m beénti kpéí.

<sup>19</sup> Ò í yóó nwanti yekpàrè,  
ò í yóó nwékute,  
òm̀ou í yóó keè o tammè ice mièke.

<sup>20</sup> Ò í yóó bóóté dipènni dìi kónné,  
ò í yóó kuò defitirè dèè kó muhãá nkẽke,  
kénkémm̀unè bá wè ò bo daàmè Kuyie ndó dè.

<sup>21</sup> Kè yebotè yem̀ouu ò yie.

*Yesu t̃ènné tì bèè ò wátiri*

*(Wénté Mariki 3:22-30 nè Duku 11:14-23, 12:10)*

<sup>22</sup> Kè bèè katenèni onitì m̀ou Yesu borè kè dibòò mari ò ta koò yèik̀unne ke dānnè o ńondenfè kè Yesu ò miékùnnè kòo wénté kéná kénáá. <sup>23</sup> Kè dè di benitibè mediè kè bè nnáá mbem̀áá ke tú: Dafiti yaàbire í dokaà?

24 Kè Fadisiẽbɛɛ tì kèè kɛ dò: Nè obɔɔkpààtì kó muwẽrímú mmu ò bètìmè yebɔkè.

25 Yesu mɛ nyémèmu bɛ yèmmè dòmmè kòo bè nàké kɛ dò: Kè dikpààtìyuu marì toté kɛ kpa ndimáà yoo tɛcĩtè matè toté kɛ kpa ntemáà tè bá nhã kɛ bo.

26 Kè dibɔɔ bètì dibɔɔ dì toté kɛ kpa ndimáà ndi di kpààtìyuu bá nhã kɛ bo. 27 Kè nsà kè m bètì yebɔkè nè obɔɔkpààtì kó muwẽrímú mmu, di kɔbɛ né yè bètì nè we nkõmu? Dɛè kpéi nte kè di kɔbɛ yó di bekénè.

28 Kè m mɛ mbètì yebɔkè nè Muyaánsààmù kó muwẽrímú mmu, Kuyie nkpààtìyuu dii tũ ntùðkení di borè.

29 Òmɔ̀ù báá na kéta onitikperì cĩtè kétúóté o kperɛ ò mòkɛ dè, kɛ í keté kóò bou, kòo mɛ nhò bou kɛ dèè ò bo na kétúóté o kperɛ ò mòkɛ dèè kó dimáà o cĩtè.

30 Wèè í n wẽínè ò n kpànnèmu, wèè í n wẽínè kè tì tíkíí ò dèímu. 31 Dèè kpéi nte kè n di náá nke tú Kuyie mbo cĩé mbenìtìbè mɛyɛi mmɛmɔ̀u nè tináanyɛiti timɔ̀u, wèè mɛ mbo sáá Muyaánsààmù ku báá ò cĩé mbìtì. 32 Wèè bo sáá nhOnitìbire Kuyie mbo ò cĩé, wèè mɛ mbo sáá Muyaánsààmù ku báá ò cĩé yemòrè yie mmiɛkɛ yoo yèè kpaaní yɛ miɛkɛ.

*Mutie nè mu bɛ kó mɛdonnimè  
(Wénté Matie 7:16-17 nè Duku 6:43-45)*

33 Kè mutie tú musààmù, mu bɛ ð nsàmu, kè mù tu musĩmmù, mu bɛ nsĩ, bè banní mutie sààmù mu bɛ borè ndɛ. 34 Iwààkɛ díndi di bo yĩmɛ kénà kénáké tináansààtì kɛ tú bɛyɛibɛ, kɛ yé tìi bo onitì yèmmè miɛkɛ o nùù ti nnáámmè. 35 Onitisààwè náantì tìi bɛnkú desààrè dèè bo o miɛkɛ, kòo nitiyɛiwe kpɛti

benkú meyei mmèè bo o mieke. <sup>36</sup> N di náámmu ke tú tibeénti yiè Kuyie mbo bekénè benitibè bè nàké tìl náànti detetirè kpeti ìnkè. <sup>37</sup> Ke yé nè a náànti mieke nke Kuyie nyóó da bekénèmè ke da kpetínné yoo kù da coo.

*Bè do bekemè Yesu tidièti  
(Wénté Matie 16:1-4 nè Mariki 8:11-12 nè Duku 11:29-32)*

<sup>38</sup> De mònni ikuó wāābè nè Fadisīēbe mabè kè bèe beke Yesu ke dō: Okóti ti dō á dōd tidièti nti kè tí yà. <sup>39</sup> Kè Yesu bè tèñné ke dō: Di mmònni kó benitibè bèè bütínné Kuyie, ke dōori meyei bè m bekú tidièti, bè me mbáá tì yà, kè dè í tú tìl do dōd Kuyie mpāānāānti náāntò Sonaasi. <sup>40</sup> Sonaasi do yīmè iyie nyitāāti, deyènnè dētāāti tēyīndiētè pouti mieke, Onitibire yóó me nyī iyie nyitāāti, deyènnè dētāāti ketenkè mieke. <sup>41</sup> Tibeénti kó diyie Ninifu kó diheì kōbe bo bekénè di mmònni kó benitibè kè bè kpetínné ke yé Sonaasi do bè nàkémè Kuyie nnāānti kè bèe ceete, ntenè òmōu ke bo diè nke deunè Sonaasi. <sup>42</sup> Tibeénti kó diyie Sebaa kóo nitipokpāāti bo bekénè di mmònni kōbe kè bè kpetínné, ke yé ò iténimè diheì dētiri ke kōtení ke bo keè Sodomō kó tināānti mecii nkpeti. Nte òmōu diè nke deunè Sodomō.

*Dibōd bo yèmè onitì mieke kēwētení  
(Wénté Duku 11:24-26)*

<sup>43</sup> Kè dibōd yè onitì mieke ke kōte tedōntè ìnkè ke wanti di bo òmpè dè ke mōnté di bo yī: <sup>44</sup> M bo wēte onitì n sòò bo wèè mieke. Di tūðkení dii mònni kénsó nke dè kàuté páí ke tūnte bá òmōu í bo o mieke. <sup>45</sup> Di bo wēte kéwaá nyeteyè yēyiekè yèè yóu ke di pēēté kè yèe wētení kēta o mieke. De mònni kōo

borimεε sĩntε kεpεētε mε sòd dòmmε. Di mmònni kó  
benìtìbè tu beyeìbe mbe, be kperε yó mme ndò.

*Yesu yē nho kəbe tú bè*

*(Wénté Mariki 3:31-35 nè Duku 8:19-21)*

<sup>46</sup> Kε Yesu nkpaá náánnε ditĩnni kòo yō nè o neí  
kε bèε tuakení kéncomú ditowaà kε dó kóò béinnε.  
<sup>47</sup> Kòò mǎuú náké Yesu kε dò: A yō nè a neí bè còmú  
ditowaà kε dó ké da béinnε. <sup>48</sup> Kε Yesu ò tēnné kε dò:  
We ntú n yō? Kε òmbε tú n neí?

<sup>49</sup> Kéfietí o tancòumbè kε dò: Ntenε n yō nè n neí.  
<sup>50</sup> Kε yé wèè dǎdri n cice wèè bo kēĩnkε ò dó dε, wèè  
tumε n yō nè n tǎũ nè n nantε.

## 13

*Wèè yaù tidiiti o kó dináaṅhāntíri*

*(Wénté Mariki 4:1-9 nè Duku 8:4-8)*

<sup>1</sup> De kó diyie mieke kε Yesu yε tεcĩtε kékote  
kénkari dāmèèrì nùù. <sup>2</sup> Kε benìtìbè pēuu tínni  
o borε kòo ta kudabekù kénkari kε bè còmú  
dinébènni. <sup>3</sup> Kòo mbε náánnε yenáaṅhāntíyε péu  
mieke kε tú: Onìtì mǎuú wèè yε kε bo yaá o di-  
itì, <sup>4</sup> kényaù kε medibii mmamεε do kuce ĩnkε kε  
sinǎ kotení ké mè di. <sup>5</sup> Kε metēmεε do fekũũfε  
ĩnkε kécārike káyenní kε yé mutǎǎ nyí sūmε deborε.  
<sup>6</sup> Diyie náátε dìl mǎnni kε kpenkε ké mè tùò nkε  
mεε kpeí kε yé mε cĩē nyí namε kε fũũkú. <sup>7</sup> Kε  
metēmεε do tipotì mieke kε tìi íténí ké mè ēūtε. <sup>8</sup> Kε  
metēmεε do ketenkε wenni dε kεpεitε mie ntekǎtε  
(100) metēmε sipísikuò metēmε sipísitǎǎti.

<sup>9</sup> Kε wèè mǎke yeto kε bo keè wèè keè.

*Miùu kpéi ndo te kè Yesu nnáá yenáaṅhāntíyè*  
*(Wénté Mariki 4:10-12 nè Duku 10:9-10)*

<sup>10</sup> Kè Yesu tancòumbèe ò beke ke dò: Dè dòmmè kàa bè nàánnè yenáaṅhāntíyè? <sup>11</sup> Kè Yesu bè tḗnné ke dò: Díndi Kuyie ndi duómmu mecii nkè di bo yíété ku kpààtíyuu kpeti tì sàri, bembè me nyí mè mòke. <sup>12</sup> Ke yé wèè mòke bè yóó we nyíémè kòo mɔɔtɛ mediè, wèè kpa kè bèe fietɛ desámpórè ò mòke dè. <sup>13</sup> Dèè kpéi nte kè m bè nàánnè yenáaṅhāntíyè ke yé bè wùómmè ke í banní ke yo ke í keu, <sup>14</sup> kè dè bo dòò Kuyie mpāānāāntì náāntò Esaii do nàké tì be kpéi nke dò:

Di bo nyo di me mbáá keè,  
 kénwúó di me mbáá banté.

<sup>15</sup> Ke yé de kó kubotí kɔbe yèmmè kpeñnìmé,  
 kè bè Ítinné be to,  
 ke báá keè, ke ũũ nke báá yà,  
 bè yàà bo ceete mèè kpéi  
 kè m bè mièkùnnè.

<sup>16</sup> Díndi biè, dè ndi naati ke yé di nuò nwùómmè kè di to yo. <sup>17</sup> N di náá mómmuò nwe Kuyie mpāānāāntì náāmbè péu nè bèè dó Kuyie bè do dómu ke bo yà di mè nwùó ndè bá bè í yà, ke bo keè di me nyo tì bá bè í tì kèè.

*Yesu wènkùnnemè wèè yaù tidiiti o kó*  
*dināaṅhāntíri*

*(Wénté Mariki 4:13-20 nè Duku 8:11-15)*

<sup>18</sup> Nténè wèè yaù tidiiti o kó tināāntì benkú tì. <sup>19</sup> Kuce ñnkè kó medibii ndo dè tu onìtì bè nàké wènwè Tināaṅsààtì Kuyie nkpaàtíyuu kpeti bá ò í ntì banté kè dibòò kɔtení ké tì dèite. <sup>20</sup> Fekūũfe medibii ndo fèè ñnkè tu onìtì bè nàké wènwè Tināaṅsààtì kòo tì cɔuté mecāā nè diwèl. <sup>21</sup> Ò í nyóu kè tì bo

fiíkú o miéke, ò í mmàke mēwēērīmè, mēyēñcaārīmè  
 tūòkení dìi mōnnì yoo bè ò fēū nKuyie nnáàntì  
 kpéí, ò pànkēe bútínné Kuyie. <sup>22</sup> Tipotì mēdibii  
 ndo tìi miéke tú onìtì bè nàké wēnwē Tináaṅsààtì,  
 mēborimē kó iyentotí nè a bo ndómè tikpàtì kè dēe  
 tì ēūtē bá ti í mpī mmutōmmú mamù o miéke.  
<sup>23</sup> Ketenkè sààkè mēdibii ndo kēē miéke tú benìtibè  
 mbe bè nàké bè Tináaṅsààtì kè bè tì cōuté nè  
 be yēmmè mēmōu ke kòte ke waannì betōbè, yie  
 sipísitāāti, otōu sipísikuò, otōu tekòutè (100).

*Yesu dōnnēnēmē Kuyie nkpààtiyuu kupaku*

<sup>24</sup> Kè Yesu yíé ké bè nàké mēdonnimè tēmè ke  
 dō: Kuyie nkpààtiyuu dōnnè onìtì mōu nwe wēè  
 dō buotí tidibotì sààtì o paku. <sup>25</sup> Keyēnkè benìtibè  
 yē nke duó dìi mōnnì kòo kpantídèntōu kōtení  
 kébuotí timúyeiti tìi tì dōnnè dē kó kupaku miéke  
 kéítē. <sup>26</sup> Tidibotì sààtì yēnní dìi mōnnì timúyeiti  
 tìi tì dōnnè kè tí múnkēe yēnní. <sup>27</sup> Kè kupaku yìè  
 nkó betōmbèè ò beke ke dō: Okótí a í buotí tidibotì  
 sààtì nti a pakaà? Timúyeiti tìi tì dōnnè tì né boní  
 dē ke yēnní dē miéke. <sup>28</sup> Kòo bè tēñné ke dō: N  
 kpantídèntōu wēè dōò mēmme, kè betōmbèè ò beke  
 ke dō: Á dō kè ti kōte kéhu dē kó timúyeitaà? <sup>29</sup> Kòo  
 bè tēñné ke dō: Áà kè di u timúyeiti di yàà bo taunnè  
 tidisààtì. <sup>30</sup> Yóunè kè dē nwē nke kótírí kè dididèi  
 tūòke n di nàké, kè dí keté kékéi timúyeiti kébóu  
 kécóu, kédeè kékéi tidisààtì kéānné m bōu miéke.

*Yesu dōnnēnēmē Kuyie nkpààtiyuu feyōñfē  
 (Wénté Mariki 4:30-32 nè Duku 13:18-19)*

<sup>31</sup> Kè Yesu yíé ké bè nàké mēdonnimè tēmè ke  
 dō: Kuyie nkpààtiyuu dōnnè feyōñfè dōmmè mme

ke kěínì, <sup>32</sup> kàa né fè buotí fèe yènní kékóté kénáá mmutie diemù nè ibake kè sinəə yĩ nyi ĩnkè.

*Yesu dònneɛmè Kuyie nkpaàtiyuu mutie mùu muuti pɛɛ*

*(Wénté Duku 13:20-21)*

<sup>33</sup> Kè Yesu bè nàké mɛdonnimè tɛmè ke dò: Kuyie nkpaàtiyuu dònne mutie mùu muuti pɛɛ mù dòmme mme kòo nitipòkù ɔɔ mù waá nsámɔrè kékəɔrɛnè tipɛɛcootì kè tìi múútí timəu.

*Yesu do náammè yɛnàanhāntíyè*

<sup>34</sup> Yesu do ɔ nnáanne benitibè nè yɛnàanhāntíyè nyɛ sáà, <sup>35</sup> kè dè bo dɔɔ Kuyie mpāānāānti náāntò do nàké tì ke dò: M bo bè nàké nè yɛnàanhāntíyè kè bè benke dèè sòri nè Kuyie ndòðmè kute nkù.

*Yesu wénkùnnemè tidibotì nè timúyɛiti de kó mɛdonnimè*

*(Wénté Mariki 4:33-34)*

<sup>36</sup> Kè Yesu cau nditĩnni kékò nteɕĩtè, kòo tancóumbèe tíi nho borè kóò beke ke dò: Á tì wénkùnnè timúyɛiti bè buotí tì kupaku miɛke dè benkú mù.

<sup>37</sup> Kè Yesu bè tɛĩné ke dò: Wèè buotí tidibotì sààtì weè tu Onitibire. <sup>38</sup> Kè kupaku tú kute nkù, kè tidibotì sààtì tu bèè tu Kuyie nkpaàtiyuu kəbe, kè timúyɛiti tú bèè tu dibəɔ kəbe. <sup>39</sup> Kupaku yìè nkpanɛdɛntəu wèè buotí timúyɛiti weè tu dibəɔ, kè dididèi tu kute nkù kó mudeəmù, kè bedidèibè tu Kuyie ntɔrè. <sup>40</sup> Bè ɔɔ kɛĩ mɛè botí timúyɛiti kécú, dè yó mme ndò kute nkù kó mudeəmù mɔnni. <sup>41</sup> Onitibire bo tɔnni Kuyie ntɔrè kè yèe tǎnké Kuyie nkpaàtiyuu miɛke bèè tanninko betəbè meyei

mmieke nè bèè dòòri Kuyie nyí dó dè, <sup>42</sup> ké bè ãnné muháá mmieke bè yó nkuò ndè ke cáá mbe nìi. <sup>43</sup> De mònni bèè dòòri Kuyie ndó dè kè bè mmietì ke dònne diyie be cice kó dikpààtiyuu mieke. Kè wèè mòke yeto ke bo keè wèè keè.

*Yesu dònne nèmè Kuyie nkpààtiyuu dèmarè sààrè dèè sòri kupaku mieke*

<sup>44</sup> Kuyie nkpààtiyuu dònne dèmarè sààrè nde dèè sòri kupaku mieke, kòo mǎu dè yà kédòò ké dè sònne kékònnè diwèi, kéfíté ò mòke dèè kó dimàà kékòte kédonté de kó kupaku.

*Yesu dònne nèmè Kuyie nkpààtiyuu medèi*

<sup>45</sup> Kuyie nkpààtiyuu dònne medèi nsààmè mme opotaà nwanti mè. <sup>46</sup> Ò pèté dìi mònni medèi nsààmè mèè dííí kpeñni kékò nkéfíté ò mòke dèè kó dimàà ké mè donté.

*Yesu dònne nèmè Kuyie nkpààtiyuu muyĩnditìmu*

<sup>47</sup> Kuyie nkpààtiyuu dònne muyĩnditìmu mmu bè bǎ mmù dà mèèrì mieke ke pĩ nsiyĩ sibotí sibotí. <sup>48</sup> Mù píe ndii mònni kè bèè mù yũó nkédenneni, kékari kètānké sisààsì kéānné yemámmù yákè kékútóo desĩntékpere. <sup>49</sup> Dè yó mme ndò nkutenkù kó mudeèmu mònni, Kuyie ntòrè bo kòtení kèbate besàabè nè beyeibe, <sup>50</sup> kéānné beyeibe muháá mmieke bè yó nkuò ndè ke cáá mbe nìi. <sup>51</sup> Kè Yesu bè beke ke dǎ: Di banté de kó tináaanti dimǎuà? Kè bè dǎ: Èē ti ti bantému. <sup>52</sup> De mònni kòo bè nàké ke dǎ: Dèè kpéi nte ikuó wǎàti wèè yie nKuyie nkpààtiyuu kpeti mesàà ò mòke tikpàti tìdétì nti o mieke, metaummè kótímè kpeti nè mepàmmè kpeti.

*Yesu eì kɔbe do í ò tá*

*(Wénté Mariki 6:1-6 nè Duku 4:16-30)*

<sup>53</sup> Kè Yesu bè nàké de kó medonnimè memou kéíté deborè, <sup>54</sup> kékote Nansareti ò bìikú dìi eì kénnaá Kuyie nnáaṅtì kutíintouku mieke kè dèe di benitibè mediè kè bè ntú: Ò yà de mecìl mmie? Ò yíme ke na ke dɔori tidièti tii? <sup>55</sup> Wenwe odabeesũtì bire! Maari bire! Kòo neí tú Isaku nè Sosefu nè Simɔ nè Sudi, <sup>56</sup> kòo tãbè bo ti cuokè! Ò né yà dè de kó muwērímú?

<sup>57</sup> Kè dèe nte kè bèe ò yete. Kè Yesu bè nàké ke dò: Bè ɔɔ í nsènkèrì Kuyie mpāānāaṅtì náaṅtò mɔ̀u kupikù makù kè dè í tú o eì kɔbe nè o cīètè kɔbe.

<sup>58</sup> Ò í ndòò tidièti péu deborè bè í ò tá mmèè kpéí.

## 14

*Bè kùamè Isāā-Batiisi*

*(Wénté Mariki 6:14-29 nè Duku 9:7-9)*

<sup>1</sup> Edoti Kadidee kóo kpààti kèè dìi mǎnnì kè bè nàa nYesu kpéí, <sup>2</sup> kénáké o kó betōmbè ke dò: Isāā-Batiisi weè wète ke yǎnté dèe te kòo màke muwērímú ke dɔori tidièti.

<sup>3</sup> Ke yé weè Edoti do duómme kè bèe pī nyIsāā kébou kékpetínné wenwe Edoti o nantè Fidipu pokù Edodiyati kpéí. <sup>4</sup> Ke yé Isāā do nàkémè Edoti ke dò: A í dò nkéfiete a nantè Fidipu pokù képuoke.

<sup>5</sup> Kè Edoti ndó ke na nkùo Isāā kè né ndé benitibè ke yé bè do yémèmu Isāā tumè Kuyie mpāānāaṅtì náaṅtò.

<sup>6</sup> Kè Edotii ānné o peité yiè kó dibanni. Kè Edodiyati kóo sapàa nta kéhaá benitibè iikè kè dèe narike Edoti mediè, <sup>7</sup> kòo béi nke dò: Osapàa mbeke a dó dèè kó dimàa m bo dè nda duó, mīl béi! <sup>8</sup> Kòo

yõ ò tié nkòo náké Edoti ke dò: Ānné Isāā kó diyuu dibuu miéke ké n duó ndiè!

<sup>9</sup> Kòo kpààtì yèmmèe caàrè, ò né me ndiémmè ke béi nho kàbe ìkè kòo dò bèe di nhò duó, <sup>10</sup> kètã kè bèe kòte dikpetíntou miéke kéféúté Isāā, <sup>11</sup> kéānné o yuu dibuu miéke kékòtènní kédúo nhosapàa kòo di duó nho yõ. <sup>12</sup> Kè Isāā kó betancòumbèe kòte kóò tùóté kékūnné kédeè kékòte kénáké Yesu dèè dòò.

*Yesu sântemè Kuyie mpéèbè bènùmmù nè siyĩ  
sidésì kè dèe sũũ  
(Wénté Mariki 6:30-44 nè Duku 9:10-17 nè Isāā  
6:1-14)*

<sup>13</sup> Yesu tì kèè diì mònñi kéta kudabekù kéíté kénkòri dikpàa omáa borè. Kè benitibèe tì kèè káyènní be èké kóò tūnne nè be naàcèi. <sup>14</sup> Kè Yesu nyètini kudabekù káyà benitibè péu kè mesémmèe ò pĩ kòo mmiekùnkò bemuambe.

<sup>15</sup> Kuyuoku mònñi kè Yesu tancòumbèe ò náké ke dò: Diyie mè ndèèmè kè ti bo dikpàa cuokè, duó nkè benitibèe kòte yehèkè kédonté kédi. <sup>16</sup> Kè Yesu bè tènné ke dò: Bè í dò nkékòte, duónnè be kè bèe di. <sup>17</sup> Kè bèe ò tènné ke dò: Ti mọke die mpéèbè bènùmmù maa ndi nè siyĩ sidésì. <sup>18</sup> Kè Yesu dò: N duónnènní de.

<sup>19</sup> Kòo duó nkè benitibèe kari timútì ìnkè kòo túóté péèbè bènùmmù nè siyĩ sidésì kébóuté késante Kuyie nkéwéri péèbè kédúo nho tancòumbè kè bèe toti benitibè. <sup>20</sup> Kè benitibè bemouu cááké kénsànnè kè dèe súò kémpíéké yemámmùyáké tepíté nè yèdèe kòo tancòumbèe tɔ. <sup>21</sup> Bèè do cááké de kóò péè nè de kó siyĩ bè bo ntùòke sikoupísìnùmmù (5000), bè í kàannè benitipòbè nè ibí.

*Yesu do kéréme menie nyĩnkè  
(Wénté Mariki 6:45-52 nè Isāã 6:15-21)*

<sup>22</sup> De kó difōnkùò kè Yesu duó nkòò tancóumbèè ta kudabekù ke bo ò niiténè késénté menie nyáá kè wenwe nkpaá ke ciénko benitibè. <sup>23</sup> Ò bè cié ndiì mōnni kédeè kédeke ditāri omáà borè, kémbáá nKuyie nkè keyènkè yàa biitenè kòò nkè kpaá omáà. <sup>24</sup> De mōnni kè kudabekù bo menie ncuokè kè kuyaakù fuutiní ku iikè kè yénéfñfirè kù kóónnè. <sup>25</sup> Kukūnwentóo mōnni kè Yesu nkōri o tancóumbè borè ke kéri menie nyĩnkè. <sup>26</sup> Bè ò yà diì mōnni kòò kèriní menie nyĩnkè kè kufōwáá mbè auté kè be yèmmè ndò dibòò marì ndi.

Kè bèè kuónko mediè. <sup>27</sup> Kè Yesu bè nàké ke dò: Bá nyĩèkùnè, mínwe kufōwáá mbáá di pĩ.

<sup>28</sup> Kè Pierii béi nke dò: N Yiè, kè fñ nwe duó kè n kétóo menie nyĩnkè ke da co. Kè Yesu dò: Kéténí. <sup>29</sup> Kè Pierii yènni kudabekù kékété menie nyĩnkè kénwetí Yesu. <sup>30</sup> Ò yà diì mōnni kuyaakù kpeñnimè kè kufōwáá nhò pĩ, kòò keté ò bo diumè kékuónko ke dò? N Yiè n deetè!

<sup>31</sup> Kè Yesu pānkee dieke o nùtè kóò pĩ nkóò nàké ke dò: Dè dòmmè kàa wète ke yĩèke, a í tá kè dè deu!

<sup>32</sup> Bè ta diì mōnni kudabekù kè kuyaakùu cómmù.

<sup>33</sup> Yesu tancóumbè bèè do kpaá kudabekù mieke kè bèè nínkóo o iikè ke dò: A mènke tú Kuyie mBirè nde.

*Bemuambe do káámmè Yesu ke mieri  
(Wénté Mariki 6:53-56)*

<sup>34</sup> Kè bèè sénté menie nkétuoke Sennesareti kó ketenkè. <sup>35</sup> Benitibè bèè dè bo kè bèè banté Yesu kénáké yehékè yemou yèè dè tòké kè bè nkōrinéní bemuambe o borè, <sup>36</sup> koò báá nke tú wèè yóu kè bèè

kááké bá o yaàbòrì mànkú. Bèè kó dimàà kááké o yaàbòrì kè bèe mieté.

## 15

*Kuyie nkó ikuó nè benitibè kpɛyi*  
(Wénté Mariki 7:1-13)

<sup>1</sup> Kè Fadisiĩbɛ nè ikuó wããbèe yènní Sedisadɛmmu kékɔtení Yesu borè kóò beke ke dò: <sup>2</sup> Dè dõmmɛ kàa tancòumbè í dɔ̀rì tì yembè kó ikuó ke ã̃ di ke í nìtɛ? <sup>3</sup> Kè Yesu bè tɛ́nɛ́ ke dò: Díndi tá, dè dõmmɛ kè di yóu Kuyie nkó ikuó ke tũ ndi mómmɔmbɛ di kpɛyi? <sup>4</sup> Kuyie nnáàntì tu: Á ndé a cice nè a yã, kè wèè sãã nɔ cice yoo o yã bèe ò kùò. <sup>5</sup> Kè díndi tú kè wèè cice bo dikònni kòò ò náké ke tú, ò na nhò pã dè, ò dè pã Kuyie nku, dè deemu. <sup>6</sup> Di kùò Kuyie nkó ikuó nyi ke tũ ndi mómmɔmbɛ di kpɛyi. <sup>7</sup> Meyèmmè mèdémè yembè díndi! Kuyie mpããnáàntì náàntò Esaii do naatimu ò nàà ndii mònni ke tú:

<sup>8</sup> Bè nnitibè sãntí Kuyie nnè bɛ nò nye kè bɛ yèmmè né kù dɛ́tɛ́nɛ́.

<sup>9</sup> Bè kù bàá ndetètìrè ndɛ ke tiè mbɛ mómmɔmbɛ kó ikuó ke dò n yì tú Kuyie n kpɛyi.

*Dè sɪ̀nkũ̀ko onitì*  
(Wénté Mariki 7:14-23)

<sup>10</sup> Kè Yesu náké ditĩnni ke dò: Kénténè kékeè tii. <sup>11</sup> Dè í tú onitì yo ndè dèè ò sɪ̀nkũ̀ko, tináàntì tii yìenì onitì nùù tii ò sɪ̀nkũ̀ko.

<sup>12</sup> Kòò tancòumbèe tóónnì o borè kóò náké ke dò: A bɛ́ ntii náàntì yonkɛmu Fadisiĩbɛ. <sup>13</sup> Kè Yesu bè náké ke dò: N cice Kuyie nyí fííkú dèè tie nkó dimàà ò bo dè u. <sup>14</sup> Nwúónnè bɛ, tiyũ̀òntì tii dèrì titetì.

Kè kuyũðnkù me ndèri kutèkù tì bo do tidé difòtìrì mièkè.

<sup>15</sup> Kè Pieri dò: Á ti náké de kó dináaanhántìrì tu mù. <sup>16</sup> Kè Yesu bè tẽ́nè kè dò: Di múnkè í na kè bo bantáa? <sup>17</sup> Di í yé kè dò ndèè taà dinùù dè kàrì tipòutì nti kè pènkù kè yìèà? <sup>18</sup> Dèè me nyièní dinùù dè bonní meyèmmè mièkè nke, kè dèè sīnkùnkò onitì. <sup>19</sup> Meyèmmè mièkè nke iyeñtotì yeyi yìènímè, ì tu: Munitikòù nè a bo duónèmè wèè í tú a pokù yoo wèè í tú a dòù nè di bo ndòuti dòutinè ditòbè nè mupocēnwammù nè muyóò nè muyeticaàrimù nè iwátìi. <sup>20</sup> Ntènè dèè sīnkùnkò. A bo dimè kè í nìtè dèè í sīnkùnkò onitì.

*Kannahā kóo nitipòkù do tāmè Yesu  
(Wénté Mariki 7:24-30)*

<sup>21</sup> Kè Yesu íté dèborè kékòtè Tiiri nè Sitōō kó kutempē mmièkè. <sup>22</sup> Kòo nitipòkù mǎu kòtèní o borè kóò bántè kè dò: Okótì! Dafiti kó dèbirè n kuó mmesémè, dibòò dii ta n kóo sapàà koò fěũnkò mēdiè.

<sup>23</sup> Yesu me nyí nhò tẽ́nè tìmatì kòo tancòumbèè ò nàké kè dò: Dòò we ò da békú tì, kè yé ò ti tūmmè kè wékíí. <sup>24</sup> Kè Yesu dò: Kuyie nni ntōnní Isidayeeribè kpéi nke, bèè dōnnè ipe ìi feti.

<sup>25</sup> Kè de kóo nitipòkùu nínkóo Yesu ìikè kè dò: Okótì n teennè! <sup>26</sup> Kè Yesu dò: Dè í wenni a bo túótémè ibí kó mudii kéduó nyimòbí. <sup>27</sup> Kòo nitipòkùu bēi nke dò: Mómumu nwe Okótì, nè mēmmè sīmóó né ò ntóumu icabiri si yìè nyo nkè ìi duò.

<sup>28</sup> De mōnni kè Yesu ò nàké kè dò: Onitipòkù a tǎ kè dè dēumu, dēè dǎò a dómè. Mēmme kòo kóo sapàà pǎnke miété.

*Yesu miekùnnemè bemuɔmbɛ Kadidee kó menie ntake*

*(Wénté Mariki 7:31-37)*

<sup>29</sup> Kè Yesu íté dɛborè kékété Kadidee kóo dàmɛ̀ɛ̀rì pɛ́emmè kékɔte kédekɛ ditārì ñnkè kénkari. <sup>30</sup> Kè benìtibè péu nkòrìnèní o borè yekpĩè ñnè tihòùtì nè tiyũ̀òntì nè yewũ̀ò ñnè bemuɔmbɛ tɔbè péu ké mbè dɔunko Yesu borè kòò bè miekùngo. <sup>31</sup> Kè benìtibè yà yewũ̀ò nnáámmè, kè tihòùtì cènti kè yekpĩè nséìrì kè tiyũ̀òntì wénnì kè dɛɛ̀ bè di mediè nkè bè nsǎntí Kuyie nyIsidayɛribɛ tũ̀ nkù.

*Yesu do yíe kédòòmè tidietì kè benìtibè sikɔupísìnàà di*

*(Wénté Mariki 8:1-10 nè Matie 14:13-21)*

<sup>32</sup> Kè Yesu yú o tancòumbè ké bè nàké ke dò: Mesémmè mɛ̀ m pĩ́nnè be nnìtibè, diyie tǎánnì ndi yíe ñnè bè bomè m borè, bá bè í mǎke bè bo di mù, kè m bè cié mmemmɛ̀ bè yàa bo duó kuce nè dikònnì.

<sup>33</sup> Kòo tancòumbè ɔ̀ nàké ke dò: Ti bo pété dɛ mudì dikpáà dii ncuokè kè dītĩnnì dii ndi kénsànnè? <sup>34</sup> Kè Yesu be beke ke dò: Di mǎke pɛ́ɛ̀bè bèdɛ? Kè bè dò: Bèyiekè nè siyĩ sǎmpó.

<sup>35</sup> Dɛ mǎnnì kè Yesu duó nkè benìtibè kari ketenkè. <sup>36</sup> Kòo túóté pɛ́ɛ̀bè bèyiekè nè siyĩ késǎnte Kuyie nkè bè wérí kédúò nkòo tancòumbè dè totí benìtibè. <sup>37</sup> Bemɔu kè bè cǎáké kénsànnè kè dɛɛ̀ súó nképíe yemámmùyákè yèyiekè kòo tancòumbè tɔ. <sup>38</sup> Bèè do cǎáké dɛ kóò pɛ́ɛ̀ bè do bo sikɔupísìnàà ndi (4000) bá bè í kàannè benìtipòbè nè ibí. <sup>39</sup> Yesu cíe ndì mǎnnì benìtibè kédeè kéta kudabekù kékɔte Makatǎa.

# 16

*Fadisĩẽbe nẹ Sadusĩẽbe bekemẹ Yesu tidieti*  
*(Wénté Matie 12:38-39 nẹ Mariki 8:11-13 nẹ Duku*  
*11:16, 29, 12:54-56)*

<sup>1</sup> Fadisĩẽbe nẹ Sadusĩẽbe kẹ bẹ ndó kédíí nYesu kékote o borè kóò beke ke dò: Dòò tidieti kẹ ti banté ke dò nha bonní Kuyie mborè. <sup>2</sup> Kẹ Yesu bẹ tẽnné ke dò: Diyiè ò ntati kẹ di tú kẹĩnkẹ bo ncaánni ke yé tiwetì wennimè yíe, <sup>3</sup> dikũnweńni kẹ di ntú fetaafè yóó nimu yíe nke yé tiwetì sòùmè. Dè dòmmẹ kẹ di nọ nke banní tiwetì kó mebenkùmè ke né í banní yebenkùyè di yau yè yewe yíe mmieke. <sup>4</sup> Di mmònni kó benitibè bẹè bütinné Kuyie ke dọri meyei bẹ m bekú tidieti, bẹ me mbáá yà tìmatì kẹ de í tù tìi do dòò Kuyie mpāānāāntì náāntò Sonaasi.

Ò yí memme ke íte kẹpěēté kẹ bẹ yóu.

*Yesu yěmmè bẹ ndake Fadisĩẽbe nẹ Sadusĩẽbe be kó*  
*itié nkpeí*

*(Wénté Mariki 8:14-21)*

<sup>5</sup> Kẹ Yesu tancóumbè nsenti menie nyáà nkéyè mbè bo ñtómè pěè. <sup>6</sup> Kẹ Yesu bẹ nàké ke dò: Nyénè Fadisĩẽbe nẹ Sadusĩẽbe be kó mutie mùu muuti pěè mu kpéí.

<sup>7</sup> Kòo tancóumbè yěmmè ndò nhò nàa memme bẹ í tọ mề kpéí nke pěèbè.

<sup>8</sup> Kẹ Yesu banté be yěmmè kẹ bẹ nàké ke dò: Dè dòmmẹ kẹ di mọke meyěmmè memme boti? Di í tá kẹ dè de! Dè dòmmẹ kẹ di yěmmè dò ndi í tọ mề kpéí nke pěè, <sup>9</sup> di mu nyí bantáa? Di í kpaá ke yé n sòò wèrí pěèbè bènùmmù kẹ benitibè sikoupísìnùmmùu (5000) cááké kénsànnè kẹ yemámmùyákè nkpaá

súó nyèdè kè di tɔàà? <sup>10</sup> Nè pɛ̀ɛ̀bè bɛ̀yiekè n sòò wɛ̀rí bɛ̀ kè benìtibè sikɔ̀upísìnàà (4000) cááké kè yemámmùyákè nkpaá súó nyèdè kè di tɔàà? <sup>11</sup> Dè dòmme kè di yèmmè dò n di náánnè pɛ̀ɛ̀ kpéí nke n yĩ diì mònni nyénè Fadisĩɛ̀be nè Sadusĩɛ̀be kó mutie mùù muuti pɛ̀ɛ̀ mu kpéí.

<sup>12</sup> Dè mònni kòò tancòumbè banté ke dò nhò do í bè náánnè mutie mùù muuti pɛ̀ɛ̀ mu kpéí, kòò bè náánnè Fadisĩɛ̀be nè Sadusĩɛ̀be be kó itié nkpeí nke.

*Pieri nàkémè Yesu tumè Kuyie mBire*

*(Wéntè Mariki 8:27-30 nè Duku 9:18-21)*

<sup>13</sup> Yesu tùòke diì mònni Sesadee Fidipu kó dihéi kébeke o tancòumbè ke dò: Benìtibè yě n tú we mí nhOnìtibire? <sup>14</sup> Kè bèe ò tɛ̀nné ke dò: Bèmabè yèmmè do nha tú Isāā-Batiisi, kè betòbè yě nha tú Edii, kè betòbè tu a tú Sedemii yoo Kuyie mpāānāāhì náam̀bè kóò m̀ò. <sup>15</sup> Kè Yesu bè beke ke dò: Díndi né yě n tú we? <sup>16</sup> Kè Simɔ̀ Pierii ò tɛ̀nné ke dò: A tú Kirisi nwe Kuyie Bire. <sup>17</sup> Kè Yesu ò nàké ke dò: Simɔ̀ Sonaasi bire, dè nda naati ke yě n cice Kuyie nkuù tì nda nàkémè, f̀s̀ò í tì banté nè amáà. <sup>18</sup> N né da náámmu ke tú a tú ditári ndi, diì tãrí ìnkè nke n yóó f̀íímmè n kó ditĩnni, bá mukũũ báá na ké kù nampɛ. <sup>19</sup> M bo da duó nKuyie nkpaàtiyuu kó sikpetisi, kàa yete dè ketenkè, Kuyie ndè yete kɛ̀inkè, kàa yie ndè ketenkè Kuyie ndè yie nkeĩnkè.

<sup>20</sup> Dè kó difɔ̀nkúò kè Yesu cau nho tancòumbè ke dò: Di báá náké òm̀ò n tùmè Kirisi Odɛ̀tiwè Kuyie nnàké wèè kpéí.

*Yesu do náámmè o kũũ nkpeí*

*(Wéntè Mariki 8:31-33 nè Duku 9:22)*

<sup>21</sup> De kó dimònni miεke nke Yesu ketémè kénnaá nho tancóumbè ke tú: N dò nkékte Sedisademmu nwe ikuó tūmbè kó bekótíbè nè ikuó niúbè kó bekótíbè nè ikuó wāābè kè bè n fěũ, ké n kuə, kè n yánté diyie tāānni yiè.

<sup>22</sup> Kè Pierii ò yu kékenténè kóò nàké ke dò: N Yiè, Kuyie m báá yie nkè dè da tuokení.

<sup>23</sup> Kè Yesu wēēte kénáké Pieri ke dò: Fūte m borè fǝ ndibəð! A dó ké m bəmmu, a toti mēè yēmmè í tú Kuyie nkōme, benitibè kōme mme.

*Ti bo ntũ mmèè botí Yesu*

*(Wénté Mariki 8:34-9:1 nè Duku 9:23-27)*

<sup>24</sup> Kè Yesu náké o tancóumbè ke dò: Kòò mǝú dó ké n tūnne wèe búttinne omáà, kété o dapāātí ké n tūnne\*. <sup>25</sup> Ke yé wèè bo ndó kédεεté o fōmmu ò bo mù fétinne, kè wèè duó nho fōmmu n kpéí kòò mù pèté. <sup>26</sup> Onitì bo cōnte ba kòò mǝke kutenkù kuu nkperε demǝu kòò wēnni né feti. Onitì bo yietí ba kòò wēnni yenté? <sup>27</sup> Ke yé Onitibire yó nwētínimè nè de cice wērímú ke neínè Kuyie ntōrè, kéyietí bá wè o tōmmú mannè tì yeti. <sup>28</sup> N di náá mmómmuə nwe díndi bèè bo diε ndi kó bèmabè yó nkpaá fòumu kéya Onitibire kè dè wētini ke bo baaté de kpààtiyuu.

## 17

*Yesu kǝnti do cèètεmè*

*(Wénté Mariki 9:2-13 nè Duku 9:28-36)*

<sup>1</sup> Kè dè mmǝke ye we yèkuə kè Yesu túóté Pieri nè Isaku nè Isaku nantè Isāā, kè bèε deke ditāri dieri mari ĩnkè bεmāā borè. <sup>2</sup> Kè Yesu kǝnti ceεte bε ĩkè, kòò ĩkè mmiεti ke dò ndiyiè, kòò yààti peike

\* **16:24** Wénté 10:38 nè tì wénkūnne

kémpĩnti. <sup>3</sup> Kè bè nyóó daate káyà Mɔyiisi nè Edii kè bè nàánnè Yesu. <sup>4</sup> Kè Pierii náké Yesu ke dò: N Yiè ndè wennimu ke dò nti mbo diè, kàa dó m bo dɔ̀dɔ̀ titouti titàāti, fɔ̀ nkùmáà, Edii kùmáà, Mɔyiisi kùmáà.

<sup>5</sup> Ò kpaá ke me nnáá kè diwetirì marìi kàtení ke mièti ké bè kǎānko kè bèè keè metammè mamè di mièke kè mè tu: Yie nweè tú m bire kè nh ò dó mesàà, koò yárí mediè, nyíennè o kpeti.

<sup>6</sup> Yesu tancòumbè kèè dii mǎnni de kó metammè kè kufɔ̀wáà mbè auté kè bèè do kénstí nketenkè. <sup>7</sup> Kè Yesu tɔ̀nko be borè ké bè bàutè ke dò: Kufɔ̀wáà mbáá di pĩ, ítenè.

<sup>8</sup> Kè bèè ínni be ya ke wéntení káyà Yesu máà.

<sup>9</sup> Bè cutiní dii mǎnni ditāri kè Yesu bè cau nke dò: Di báá yie nkénáké òmòu di yà dè, kè Onitibire yàa yánténè.

<sup>10</sup> Kè Yesu tancòumbèè o beke ke dò: Ba nkpeí nte kè ikuó wǎābè tu Edii weè dò nkéketé kékàtení?

<sup>11</sup> Kè Yesu bè tɛ́nné ke dò: Mómumu nwe Edii dòmmè kénitè kékàtení kètũntè demòu. <sup>12</sup> N di náámmu ke tú Edii kàtenímu ke dèè, bá benitibè í ò banté ke ò dòò bè dó mèè botí, mèè botí nku bè yóó fɛ́ummè Onitibire.

<sup>13</sup> Kòo tancòumbèè banté ke dò nhò bè nàánnè Isāa-Batiisi kpéi nke.

*Yesu tancòumbè do yĩkeme dibò*

*(Wénté Mariki 9:14-29 nè Duku 9:37-43)*

<sup>14</sup> Bè tũ̀ke dii mǎnni ditĩnni borè kòo niti mòu kàtení Yesu borè ke ninkóo o iikè ke dò: <sup>15</sup> Okóti! Kuó m bire mesémmè, dè duò yecíncirè nye sǎà muhǎà mmieke nè menie ke fɛ́ũrì mediè, <sup>16</sup> kè n dè kàtenní a tancòumbè borè kè bè yĩ́ke bè bo dè miékunnemè.

<sup>17</sup> Kè Yesu béi nke dọ: Itookperí yembè díndi, míl yó nhá ke di taaà? Míl yó nhá ke di bonàà? Kàtènní debirè m borè!

<sup>18</sup> Kè bèe dè kàtènní kòo péi ndibòò kè dìi yè, kè debirèe pànkèe miétè.

<sup>19</sup> Kòo tancòumbèe o beke bè borè bémáà ke dọ: Dè dòmmè kè tìnti í na ke dènnè dè kó dibòò? <sup>20</sup> Kè Yesu dọ: Di í tá kè dè dèu. Mómumu nwe n di náámmè kè di do ntá bá kè dè mmànnè feyonfè, dèmarè na bá ndi yòunè, di níi na nnamu kénáké ditāri ke dọ: Íté! Kè dìi íté. [<sup>21</sup> Dibòò dìi mbotí òó í nyè kè di í boú dinùu ke bántè Kuyie.]

*Yesu do náámmè o kũĩ nkpeí nkuce mēderímè  
(Wénté Mariki 9:30-32 nè Duku 9:43-45)*

<sup>22</sup> Diyie marì Yesu nè o tancòumbè kè bè mbo Kadidee kó kutempè nkòo bè nàké ke dọ: Bè bo fítè Onitibire, kè bèe dè kùu, <sup>23</sup> diyie tǎǎnni yiè kè dèe yǎntè.

Kòo tancòumbè yèmmèe caàrè mèdiè.

*Yesu yietímè Kuyie ncīètè kóò dàmpóò*

<sup>24</sup> Yesu nè o tancòumbè kè bèe tuòke Kapennaummu. Bèe còú Kuyie ncīètè kóò dàmpóò kè bèe beke Pìeri ke dọ: Di kóo kótì í yietì Kuyie ncīètè kóò dàmpóòà? <sup>25</sup> Kè Pìeri dọ: Ò yietimu.

Pìeri ta dìi mǎnni tēcīètè kè Yesu niitè kóò beke ke dọ: Simò a yèmmè dọ nwe ndò nkéyietí dàmpóò, ketenkè yembàa, kè bepòòbè? Kòò dọ: Bepòòbè. <sup>26</sup> Kè Yesu ò nàké ke dọ: Ketenkè yembè í dọ nkéyietí. <sup>27</sup> Ti né í mē ndómè dèe bè yonke, kòte dàméèrì kébò nha yĩmpie, a bo keté kētuoti tèe yĩntè, á baá te nùu kédeite

fɛdífɛ kɛ fɛ mmànnɛ n kóò dàmpòò nè a kou kàa bè yietí.

## 18

*Yesu tancòumbè nènnimè tikótì kpéí*

*(Wénté Mariki 9:33-37 nè Duku 9:46-48)*

<sup>1</sup> Dɛ mɔnni kɛ Yesu tancòumbɛɛ ò beke ke dɔ: We nyó mbaké Kuyie nkpààtiyuu miɛke?

<sup>2</sup> Kɛ Yesu yúni debire sámpórɛ kécónné be ìikè ké bè nàké ke dɔ: <sup>3</sup> Mómumu nwe n di náámmè kɛ di í cèètɛ ke naánnè ibí sámpóyì di báá ta Kuyie nkpààtiyuu miɛke. <sup>4</sup> Wèè bo kékùnnɛ omáà kénáá debire sámpórɛ wèè yó ntú odiɛwè Kuyie nkpààtiyuu miɛke. <sup>5</sup> Kɛ wèè cɔutɛ debire marè nè n kpéí ò cɔutɛ mínwe m mómumu.

*Wèè bo bɔ nhotòu meyi mmiɛke ò bo yà*

*(Wénté Mariki 9:42-48 nè Duku 17:1-2)*

<sup>6</sup> Kòò mɔu bɔ mbesámpóbè biɛ mbèè n dɔ be kóò mɔu meyi mmiɛke, kɛ bè ò dùú nditári diɛrì ke dootóo dàméèrì miɛke dɛ ntɔũ. <sup>7</sup> Meyi nyí yóó paà kutenkù, wèè né bo tanné otòu meyi mmiɛke ò bo yà!

<sup>8</sup> Kàa nòutɛ tɛè yó nte yoo a naàcètɛ kàa dɔò meyi, kéétɛ tɛ kédootóo mɛdétimè. A bo tamè mufòmму mómumu miɛke nè kubakù kumáa yoo kutàaku kumáa dɛ tɔũnè a bo mmakemè debaà ndèdérè nè itààkɛ ìdèl ke né ta muhãã mmùù í kɔ mmu miɛke. <sup>9</sup> Kàa nònfɛ fɛè mɛ nyó nte kàa dɔò meyi nkpéétɛ fɛ kédootóo mɛdétimè, a bo tamè mufòmму mómumu miɛke nè kunɔnfɛkù dɛ tɔũnè a bo mmakemè inuò nyidél ke né ta muhãã mmùù í kɔ mmu miɛke.

*Fepièfè fèè feti*  
*(Wénté Duku 15:3-7)*

<sup>10</sup> Nyénè ke báá senkèrì besámpróbè bié nkóò mǎu, n di náá mmómmuǎ nwe Kuyie ntǎrè yèè bè bàá yè màkemu kuce ke bo beé nKuyie mbe kpèti. <sup>11</sup> [Ké yé Onìtibire kàtenímè ke bo deetè bèè feti bèmbè.]

<sup>12</sup> Di yèmmè dò nkòò nìtì màke ipe tekòutè (100) kè fèmáà feti ò báá yóu sipísìwei nè ìwei kè ì nkpaá dinaacēnhòò koò kǎte kéwammú fèè me nfetǎà? <sup>13</sup> N di náá mmómmuǎ nwe ò fè yà dìi mǎnnì dè bo ò narike kǎpǎtè sipísìwei nè ìwei ìi me nkpaá ke í feti.

<sup>14</sup> Mèè botí nku di cice Kuyie nyí dómè besámpróbè bié nkóò mǎu feti.

*Kàa kou dòò meyei nha ò nàké*

<sup>15</sup> Kàa kou dòò meyei, kǎte kóò nàké didé borè, kòò yie nha ò tēnnénímu kuce kusààkù mièke, <sup>16</sup> kòò me nyí yie nha yú onìtì òmáà yoo bèdébè kè di wēnné benìtibè bèdébè yoo bètǎǎti ké tì tǔntè. <sup>17</sup> Kòò me nyí yie ndi kpèti, nàké tì ditǎnnì, kòò í yie nditǎnnì kpèti, dí ò wènté wèè í yé Kuyie, osoùntì. <sup>18</sup> N di náá mmómmuǎ nwe di bo yete dè ketenkè, Kuyie mbo dè yete kǎinkè, kè di yie ndè ketenkè Kuyie ndè yie nkǎinkè.

*Ti bo wēnnémè dinuù kébántè Kuyie*

<sup>19</sup> N di náámmu kè benìtibè bèdébè wēnné ketenkè ìnkè ke mǎo bá dǎé botí n cice wèè bo kǎinkè ò bo dè mbè duó. <sup>20</sup> Ké yé kè benìtibè bèdébè yoo bètǎǎti tǎi ndè n kpéi m bomu be cuokè.

*Okpǎàti do cǎmmè obanteu*

<sup>21</sup> Dè mǎnnì kè Pierii beke Yesu ke dò: N Yìè, kè n tèbite n caari, n dò nkóò cǎé nkuce mède? Kuce

mèyiekàà? <sup>22</sup> Kè Yesu ò tǝǝné kε dò: Áà, m báá da náké kε dò kucε mèyiekè, m bo yǝ á ò cǝǝ nkè dèε tuókε sipísiyiekè kucε mεyiekè. <sup>23</sup> Mèε botí nku Kuyie nkpaàtiyuu dònnèmè okpaàti mǝu wèè do dó o kó betǝmbèε ò yietí yεbàà mbè ò bannè yè. <sup>24</sup> Ò keté dii mònni kémbaàti o bàà nkè bèε kǝtǝnní òmǝu wèè ò bannè yεsǝwèrè tekǝupíǝtè (1000). <sup>25</sup> Dε kóò niti í mpètè kε yietí, kòo kpààti dǝ bèε ò fité wenwe nè o pokù nè o bí nè o kperε dεmǝu kéyietí o bàà. <sup>26</sup> Kè weè niti do kénínkóo okpaàti ìkè, kóò bántè kε dò: Minné, kè n yóó da yietímu dεmǝu. <sup>27</sup> Kè mεsémmeε pǝ nhokpaàti kòo ò pǝ dε kó idíítí, kóo yóu kòo íté.

28 Weè nìtì itóo diì mǎnnì kéconè o népo mǎu, wèè múnke o bannè idiítì sǎm̀pó, kòò pĩ nkéyĩè o fǎnii ke dà: N yietí n diítì! 29 Kòò népoò nínkóo o ìkè, kòò bántè ke dà: Minné kè n yóó da yietímu demou. 30 Kòò yete kòò kpetínnè kòò bo nkpetí ke yàa ò yietínè o bànnì. 31 Betǎmbè tǎbè dè yà diì mǎnnì kè be yèmmèe caàrè mediè, nkè bèe kǎte kénáké okpààtì dèè dǎd. 32 De mǎnnì kòò kpààtì yúnì de kóo nìtì kóò nàké ke dà: Onitiyeiwe fǎ, n da pǎ a do m bannè ì diítì imou a m bántè mèè kpéí, 33 a do í dò nkékuó nha népo mesémmè m mè nda kuó mmèè botáà? 34 Kòò kpààtì miekee peike mediè nkòò duó nde kóo nìtì sǎndámmùbè, kè bè bo nhò kpetí kòò yàa yietínè o bànnì dimou.

<sup>35</sup> Mɛ̀ boti nku n cice wèè bo kɛ̀nkè ò yóó di dòòmè, kɛ̀ nsà kè di í cĩ̀enko ditɔ̀bè nè di yèmmè mɛ̀mɔ̀u.

*Mupobetimù**(Wénté Mariki 10:1-12)*

<sup>1</sup> Yesu duó ndìi mǎnnì o tié nkédeè, kéíté Kadidee kékote Sudee kó kutempē mmiēke, Suditēē kó nyáà. <sup>2</sup> Kè dītīnnì diērì nhò urínè kòò miékunko bemuǎmbē.

<sup>3</sup> Kè Fadisiēbēē kōtení ke bo ò dií nkóò beke ke dǎ: Ikuó yie nhonitì bo betimè o pokù bá tii kpéinnáà?

<sup>4</sup> Kè Yesu bè tēnné ke dǎ: Di í kàa ntii wǎri ke tú: Meketimè mǎnnì Kuyie ndo dǎdǎ onitì nè o pokù nwaà? <sup>5</sup> Nè de kpéi nkòo nitidǎu bo yóu o cice nè o yǎ kétaunnè o pokù kè bēē naá nhonitì omáà. <sup>6</sup> De mǎnnì bè tēnke í bo bèdébè, bè naá nhonitì omáà ndi. Onitì tū mbáá yate Kuyie ntàu ndè.

<sup>7</sup> Kè Fadisiēbēē ò beke ke dǎ: Ba nkpéi nné te kè Mǎyiisi kó ikuó tú: Kòo niti dǎ kébeti o pokù wèè ò duó mmeyatimè kó dipátiri? <sup>8</sup> Kè Yesu bè tēnné ke dǎ: Di kó itookperí kpéi nte kè Mǎyiisi yē ndi mbeti di pobè, meketimè mǎnnì dè do í me ndò. <sup>9</sup> N di náámmu ke tú kòo niti pokù í yiè ke dǎunè betǎbè kòo dǎu ò bēti ke tǔóté otǎu ò naá nwèè dǎuti dǎutinè wēnwē benitipòbè.

<sup>10</sup> Kòo tancǎumbēē ò nàké ke dǎ: Kè dè dǎ mmēmme kòo niti í puoke dè tǎu. <sup>11</sup> Kè Yesu bè nàké ke dǎ: Benitibè báá na kécǎuté de kó tináaǎnti kè dè í tú Kuyie nteennè bè. <sup>12</sup> Mēborime sūmu péu mēē te kè bèmabè í puokú: Bèmabè túmu yedatǎa nnè bè bè piémè, kè bè fǎmmu betǎbè ke bè pīnné sikpǎàtǎicēi miēke mutǎmmú, kè betǎbè yóu dipopuò ke bo na kēpī nKuyie nkpǎàtǎiyuu kó mutǎmmú. Kè wèè bo na kécǎuté de kó tináaǎnti wèè tì cǎuté.

*Yesu mǎmè Kuyie nkó mēsàà nyibí kpéi*

*(Wénté Mariki 10:13-16 nè Duku 18:15-17)*

<sup>13</sup> Kè benitibè nkərìnèní ibí Yesu borè kòo bo nòó nho n̄ou i ñnkè kébántè Kuyie nnè i kpéí, kòo tancòumbè mbè kpànnè. <sup>14</sup> Kè Yesu bè nàké ke dò: Yóunè kè ibí nkərìní m borè bá nyì bètìnè, ke yé Kuyie nkprààtiyuu bomè bèè i dònne bε kpéí nke.

<sup>15</sup> Kè Yesu nòó nho n̄ou i ñnkè, kébántè Kuyie, kédeè kéité.

### *Odapàà ntikpàti yìè*

*(Wénté Mariki 10:17-31 n̄é Duku 18:18-30)*

<sup>16</sup> Kòo niti m̄ouu k̄ətəní Yesu borè kóó beke ke dò: Okótì, n dò nkédòò ba dèè tu desààrè kèpété mufòm̄mu mùu bo s̄àà? <sup>17</sup> Kè Yesu ò t̄ě́nné ke dò: Dè dòm̄m̄e k̄àa m békú dèè tu desààrè? Òm̄ou m̄àa wèè s̄à, k̄àa d̄ó kèpété mufòm̄mu mùu bo s̄àà, a nd̄əori nKuyie ntannò yēmmè. <sup>18</sup> Kòo beke Yesu ke dò: Ònye nyè? Kè Yesu ò t̄ě́nné ke dò: Yèè tu: A báa kuə onitì, a báa duónè wèè í tú a pokù yoo wèè í tú a d̄ou, a báa yúúkú, a báa souté kécaàrè a kou t̄ou yètìrì, <sup>19</sup> a dé a cice n̄é a ȳ, kéndó a kou t̄ou a d̄ó m̄èè botí am̄àa. <sup>20</sup> Kè de kóo dapàà nho t̄ě́nné ke dò: N t̄ūmmu de kó yetannò yem̄ou, ònye kpaá ke n dónni t̄énke? <sup>21</sup> Kè Yesu ò nàké ke dò: K̄àa d̄ó kéwenke páíí, k̄ətə k̄éfíté a m̄əke dè k̄ép̄ammú idíítí b̄εc̄ribè a bo pété k̄ēñkè kó tikpàti, k̄àa dèè á w̄ətəní k̄é n t̄ūnn̄e.

<sup>22</sup> De kóo dapàà nkèè d̄ìi m̄onni de kó tin̄aañti kòo yēmm̄e caàrè, kòo íté ke yé ò m̄əkem̄e tikpàti m̄ediè.

<sup>23</sup> Kè Yesu nàké o tancòumbè ke dò: N di náa mm̄óm̄muə nwe, d̄é bo nyóùnè tikpàti yìè nhò bo tamè Kuyie nkprààtiyuu mīeke. <sup>24</sup> M bo yíé k̄é di nàké ke tú d̄é bo nyóùnè tikpàti yìè mbo tamè Kuyie nkprààtiyuu mīeke k̄ép̄ēté yòyó bo tamè f̄eyárifé fiè.

<sup>25</sup> Kè Yesu tancóùmbèè tì kèè kè dèè bè di mediè, kè bè dò: Kè dè dò mmemme we mbo na kécooté?

<sup>26</sup> Kè Yesu béi nke dò: Dè yóùnèmu benitibè dè mē nyí yóùnè Kuyie.

<sup>27</sup> Dē mōnni kè Pierii beke Yesu ke dò: Ti mē nyóumè demou ke da tūnne ti kpeti né yó ndomme?

<sup>28</sup> Kè Yesu bè tēnné ke dò: Mómumu nwe n di náammè Kuyie mbo dōò dii yiè demou depànnè kè Onitibire nkari de kpààtikàrì tidietì kperì ìnkè, dínni n tancóùmbè di bo nkari yekpààtikàrè tepítè nè yèdèè, kébekénè Isidayeribe kó iwuo ntepiítè nè idéi. <sup>29</sup> Bèè bo yóu be cēi nè be nēi nè be tābè nè be cicèbè nè be yōbè nè be bí nè be paa n kpéi, bè bo pété kè dèè nōó nkuce tekòutè (100) kè bè mmòke mufòmmu mùu bo sáà. <sup>30</sup> Besũkùbè bèè tu beketibè di mmōnni bè bo naá mbesombè, kè bèè tu besombe di mmōnni kè bèè naá mbeketibè.

## 20

### *Kupaku yiè nwaámmè betōmbè*

<sup>1</sup> Kuyie nkpaàtiyuu dōnnè onitì mōu nwe wèè do yè dikūnweñni sèi ke bo waá mbetōmbè kéānné o paku. <sup>2</sup> Kè bèè taá ndiyiè dimáà kó idíítí, kòo duó nkè bèè kōté kénkúútí. <sup>3</sup> Kòo yíé kényè tewebiètè mēwēi, ke nsó mbēmabè cènti yaárè bá bè í pĩ mmùmamù. <sup>4</sup> Kòo bè nàké ke dò: Kōténè kēpĩ mmutōmmú m paku kè n di yietí dè dò n di yietí mēè botí, kè bèè kōté. <sup>5</sup> Kòo wēte kékote diyie cōmmú dii mōnni yeyo nè tewebiètè mētāāti mōnni kéwáa mbetōbè. <sup>6</sup> Mesomme kòo yè tewebiètè mēnūmmù, kénsó mbēmabè tó centi yaárè, kòo bè beke ke dò: Dè dōmmè kè di tũũ ndie nke í pĩ mmùmamù? <sup>7</sup> Kè bè

dò: Òmòù í ti benke mutōmmú. Kòò bè nàké ke dò: Múnke kōténè kēpī mmutōmmú m paku.

<sup>8</sup> Kuyyoku mōnni kē kupaku yiè nnáké wèè bàà betōmbè ke dò: Yú betōmbè kē bè yietí kékété bèè dèntení, kédente bèè ketení. <sup>9</sup> Kòò yietí bèè do kōté tēwebiètè mēnūmmù diyiè dimáà tōmmú díítí. <sup>10</sup> Bèè do keté kékōté kē bèè tuōkení kē be yēmmè ndò mbè yóó bè yietí kē ì pēēté betōbè kpēyi, kē bè né bè yietí bá wè diyiè dimáà tōmmú díítí múnke. <sup>11</sup> Kē be miēke peike kupaku yiè, nkè bè nkpa nke tú: <sup>12</sup> Biē mpī mmutōmmú tēwebiètè mēmáà ndi kàà bè yietí kē ì mǎnnè ti kpēyi, tǐnti bèè tūŭ nke pī mmutōmmú kuyie mmiēke ke òu. <sup>13</sup> Kē kupaku yiè ntēnné be kòò mǎu ke dò: N népo n yí da ciitè a do yiemmu ke bo cōuté diyiè dimáà tōmmú díítí. <sup>14</sup> Cōuté a díítí kéité, n dó kēyietí wèè dèntení kē ì mmanne a kpēyi nyí. <sup>15</sup> N yí dò nkédònnè n dómè n díítáà? Yáà a miēke peike n nitì mèè kpéi nke. <sup>16</sup> Mēè botí nku bèè tú besōmbè bè bo naá mbeketibè, kē bèè tú beketibè kē bèè naá mbesōmbè.

*Yesu do náámmè kuce metāámmè o kũũ nkpeí  
(Wénté Mariki 10:32-34 nè Duku 18:31-34)*

<sup>17</sup> Yesu kōri dii mōnni Sedisadēmmu kényú o tancòumbè tēpiitè nè bèdébè kē bè nkéri kòò bè nàké ke dò: <sup>18</sup> Ti mè nkàri kù Sedisadēmmu bè bo fíté Onitibire, kē ikuú niùbè nè ikuú wāàbè kē bèè ò bekénè ke dò ò dò nkékuo, <sup>19</sup> kòò duó mbèè í tū nKuyie nkè bè nhò puotì yedá kòò daú, kòò baaké kudapāātí. Diyie tāānni yiè kòò yánté.

*Sebedee bí dómè yekàrè ketiyè  
(Wénté Mariki 10:35-45)*

<sup>20</sup> De mǎnni kè Sebedee pokùu kǎtǎnní o bí Yesu borè ke nínkóo o ìikè kóò bántè. <sup>21</sup> Kè Yesu ò beke ke dǎ: A dǎ ba? Kòò dǎ: N dǎ a yóu kè m bí ìi nnanke nkari a kpààtiyuu mieke die nha bakù you dǎterè kucǎnku. <sup>22</sup> Kè Yesu dǎ: Di í yé di békú tì, di bo na kǎyǎ n yóó yǎ fèè bòòfàà? Kè bè dǎ: Èè, ti bo na. <sup>23</sup> Kè Yesu bè tǎnné ke dǎ: Mómumu ndi bo fè yǎ. Míi né í yóó tǎǎté bèè yó nkari m bakù you nè kucǎnku, n cice wèè yé bèè te de kó yekàrè.

<sup>24</sup> Kè Yesu tancòumbè sǎmbè tǎpítè tì kèè kè be mieke pǎike Isaku nè o nantè Isǎǎ. <sup>25</sup> Kè Yesu bè yu bǎmǎu kè bè nǎké ke dǎ: Bèè tu bekpààtibè, kǎtenkè yǎmbè bǎè fǎũnko bǎnìtibè, kè bekperíbè yo mbesǎnpóbè muwǎrímú. <sup>26</sup> Di kperè í dǎ nkéndò mmǎmmè, wèè dǎ kǎntú odiwè wèè naǎ bǎtǎbè kó tǎntì, <sup>27</sup> wèè dǎ kǎntú oketiwè wèè naǎ bǎtǎbè kó kudaakù. <sup>28</sup> Onìtibire í kǎtǎnì ke bo nkari kè bè pǎi nho tǎmmú, ò kǎtǎnì ke bo pǎi mmutǎmmú mmu bǎnìtibè kpéi, kǎduó nho fòmму kǎdonté kusũkù.

*Yesu do wéimmè tiyũǎnti tǎdétì Sedikoo mieke  
(Wénté Mariki 10:46-52 nè Duku 18:35-43)*

<sup>29</sup> Yesu nè o tancòumbè bè yèti dii mǎnni Sedikoo kè bǎnìtibè péu mbè tũ, <sup>30</sup> kè tiyũǎnti tǎdétì kǎri kuce nùu kéké Yesu pǎnkémè kǎpǎkè ke dǎ: Okótì! Dafiti kó debire ti kuó mmesémmè.

<sup>31</sup> Kè bǎnìtibè ntì kpànnè ke tú tì cǎkè, kè tì né dǎke pǎkè mǎdiè nke dǎ: Okótì Dafiti kó debire ti kuó mmesémmè.

<sup>32</sup> Kè Yesu cómmóo kè tì yùní kè tì beke ke dǎ: Di dǎ n di dǎ ba? <sup>33</sup> Kè tì dǎ: Okótì tì dǎ kǎwéntému.

<sup>34</sup> Kè mēsémēmèe pĩ nYesu kòo kááké ti nuò nkè ti pánkèe wénté kóò tũnnè.

## 21

*Yesu tatimè Sedisademmū ke deke sāmmarímú*  
(Wénté Mariki 11:1-11 nè Duku 19:28-40 nè Isāã 12:12-19)

<sup>1</sup> Bè tòónnè diì mònñi Sedisademmū ke tùòkè Bètifasee Odifìe tārì také. Kè Yesu tã nho tancóumbè bèdébè, <sup>2</sup> kè bè nàké ke dò: Kòtenè diheì diì mē mbo di ìikè di bo yà sāmmarínserì kè dè piútí nè di bii kè dí dè pitè kékòtenèní. <sup>3</sup> Kòò mǎu di beke ke tú: Di dǎori ba? Di dò: Ti Yiè nweè dè dó. Ò yóó di yóumu kè dí dè tùóténí.

<sup>4</sup> Kè dè bo dǎo Kuyie mpǎānǎāntì nǎāntò do nàké ti ke dò:

<sup>5</sup> Sedisademmū kǎbe,  
ntenè di kóo kpààti ke kéríní di borè,  
ke yǎò nke deke sāmmarímú,  
ke deke sāmmarínserì kó dibii.

<sup>6</sup> Kè Yesu tancóumbèe kǎte kédǎò ò bè nàké ti, <sup>7</sup> kékòtenèní sāmmarínserì nè di bii, kénósó mbe yààti di ìnkè kè Yesu deke. <sup>8</sup> Kè besũkùbè mpíenko kuce mēsàà nke nenkù be yààti ku ìnkè. <sup>9</sup> Bèè ni Yesu ìikè nè bèè ò tũ nkè bè mpĩèkù ke tú: Dafiti kó debire a yètìrì ñdèu! Kuyie ndǎò mēsàà nfǒ nwèè kèríní nè ti Yiè nKuyie nkó diyètìrì! Kuyie nyètìrì ñdèu ke ìnkè!

<sup>10</sup> Yesu ta diì mònñi Sedisademmū kè kunǎòroo dátínné diheì kè benìtibè mbékú ke tú: Wenninwe yie? <sup>11</sup> Kè bèe bè tēñné ke dò: Kuyie mpǎānǎāntì nǎāntò Yesu nwe Kadidee kó kutempē nkó diheì Nansarèti kou.

*Yesu bètimè bɛpotambè Kuyie ncîètè miεke  
(Wénté Mariki 11:15-19 nè Duku 19:45-48 nè Isāā  
2:13-22)*

<sup>12</sup> Kè Yesu ta Kuyie ncîètè kébeti bɛpotanfítibè nè bɛdombɛ, kébuó mbédítíceetibè kòò tábùribè nè bèè fiiti sinónkpeé bɛ kó yekàrè, <sup>13</sup> kédeè ké bè nàké kɛ dò: Tì wàrimu kɛ tú bè bo nyu n cîètè kɛ tú mubáammu kpetɛ, kɛ díndi né tè dòò bɛyóóbè kó disòrì!

<sup>14</sup> Tiyũǎntì nè yekpîè kè bè nkòríní Yesu borè Kuyie ncîètè miεke kòò bè miεkùnkò. <sup>15</sup> Ikuó niùbè nè i wāǎbè bè yà dii mǎnnì Yesu dòò tii diɛtì, nè ibí pîèkùmè kɛ tú: Dafiti birɛ a yètìrì ndɛu, <sup>16</sup> kénáké Yesu kɛ dò: A yo bè túmàà? Kè Yesu bè tǝ́nné kɛ dò: Di í kàa ntii wàri kɛ tú: Ibí nè ibíbénnì bo ndiè nkɛ da sǎntàà?

<sup>17</sup> Mɛmɛ kè Yesu bè yóu dɛborè kéwɛtɛ kéyíé mBɛtannii ɛitè.

*Yesu duóm̃mè kè mutie kpeí  
(Wénté Mariki 11:12-14, 20-24)*

<sup>18</sup> Kè dɛɛ wenté kè Yesu nwɛtiní dihèi miεke kè dikònni ò pî. <sup>19</sup> Kòo yà fikíé kó mutie mamù kucɛ nùù kɛtósónko kè tifǎǎtì mǎà dàátí kòo mù náké kɛ dò: Á ténkɛ báá pɛitè bitì.

Kè mutie pǎnkɛ kpeío. <sup>20</sup> Kòo tancòumbèɛ dɛ yà kè dɛɛ bè di mɛdiè nkɛ bèɛ ò beke kɛ dò: Dè dòmmɛ kè dɛ kó mutie kpeío dɛndɛ bàmbà? <sup>21</sup> Kè Yesu bè náké kɛ dò: N di náá mómmuɔ nwe, kè di do n tá kɛ í yǐèkù di bo na kédòò kè dɛɛ pǝ́ɛtɛ n dòò dè mutie muu, di bo na kénáké ditǎrì dii nkɛ dò: Ítɛ dɛndɛ kédò dàmɛ̀èrì miεke kè dɛɛ dòò. <sup>22</sup> Kè di báá nKuyie nkɛ tá, di kù mòú dɛ̀ kó dimàà di báammu miεke kù bo dè dòò.

*Yesu wērímú bonní dε  
(Wénté Mariki 11:27-33 nε Duku 20:1-8)*

<sup>23</sup> Kε Yesu wεte kεta Kuyie ncīētε kεnduò mbenìtibε itié kε ikuó niùbε kó bekótíbε nε beheikènkótíbε kε bèε ò beke ke dò: Nε òmmu wērímú mmu a dōōrinēmε diε? We nda duó dinùù kaa dε dōōrì?

<sup>24</sup> Kε Yesu bè tēñné ke dò: M múnke bo di beke tìmatì kε di n tēñné nnε di náké nε mùù wērímú mmu n dε dōōrinēmε. <sup>25</sup> We ndo tōnní Isāã kòo nhāã batémmù benìtibε, Kuyie naà kε benìtibε?

Kε bè nnáa mbemáa ke tú: Kε ti yī Kuyie nkuù do ò tōnní ò bo yī ba nkpeí nnε te kε ti í yie nho kpεti. <sup>26</sup> Kε ti mε nyī benìtibε beε ò tōnní, ti bo cé ndikpànni ke yé benìtibε bemau do yémε ke dò nyIsāã tu Kuyie mpāānāaṅtì náaṅtò. <sup>27</sup> Kε bèε tēnné Yesu ke dò: Ti í yé. Kε Yesu dò: M mε mmúnke báa di náké nε mùù wērímú mmu n dε dōōrinēmε.

*Ibí idéi kó mēdonnimε*

<sup>28</sup> Kε Yesu yíε ké bè beke ke dò: Di yèmmε dōmmε nε tināaṅtì tii? Onìti mōu weε do mōke ibí idéi kényú deketirε ké dε náké ke dò: Kōté yíε m paku kápī mmutōmmú. <sup>29</sup> Kε dεε ò tēñné ke dò: M báa na, kédeε kédemmu mùù kpéi nte kε dε béi mεmmε kékōté. <sup>30</sup> Dε kó difōnkúò kòo yú dεtεrε ke mε ndε náké, kε dεnde ò tēñné ke dò: N cice m bo kōté. Dε mε nyí nkōté. <sup>31</sup> Dε kó ibí idé mεmmε ānde yie ndε cice kpεti? Kε bè dò: deketirε. Kε Yesu bè náké dò: N di náa mmómmu nwe beyóóbε nε benitipòbε bèε dōuti dōutinε benitidaabε bè bo di niitēnε kεta Kuyie nkpaàtiyuu miεke. <sup>32</sup> Ke yé Isāã-Batiisi kōtenímε ke di benke kuce sààkù, di mε nyí yie nhò di náké tì,

beyóóbè nè bèè dauti dautinè betòbè kè bè ti yie, nkè di yà, di me nyí cèètè kè bo yie nho kpèti.

*Betōmbè yeibe kó medonnimè*

*(Wénté Mariki 12:1-12 nè Duku 20:9-19)*

<sup>33</sup> Kè Yesu yíé kè bè nàké kè dò: M bo di nàké medonnimè tēmè, onìtì mǎu weè do fííkú ðetie mbè tu dè fínyĩ kémaá kuduotí kè dè fii, kédammú difàtìrì ò yó nhūtírì dè yetebe, kémaá didènnì bè bo ndekù dì kè baa o paku. De kó difōnkúò kéānné betōmbè kupaku kéíté kékòte kupòòkù. <sup>34</sup> Yetebe bi dii mǎnnì kòò tǎ nho tōmbè bèè bàà o paku mièkè be borè kè bè bo ò duónko o kó yetebe. <sup>35</sup> Bèè bàà o paku kè bèè pĩ nho tōmbè mabè ò tōnko bè kédukú òmǎu, kékua otǎu, kébúótí otǎu yetárè. <sup>36</sup> Kè kupaku yiè nwēte kètǎ nho tōmbè tǎbè kè bè nsūnè beketibè, kè bèè bè dǎdǎ bè do dǎdǎ mēè botí beketibè. <sup>37</sup> Kòò yóu kètǎ nho bire mómmande kòò yèmmè ndò mbè bo dè yòte. <sup>38</sup> Bèè bàà kupaku bè yàní dii mǎnnì o bire kénáké bemáà kè dò: Ntenè wēè yóó tiekè kupaku, ti kòte kóò kùò kè kù tiekè. <sup>39</sup> Mēmme kè bèè ò pĩ nkéyennè kupaku mǎnku kékua.

<sup>40</sup> Kè Yesu né beke kè dò: Di yèmmè dò nkupaku yiè mbo tuòkení dii mǎnnì ò bo yīme bèè bàà o paku?

<sup>41</sup> Kè bèè ò tēnné kè dò: Ò bo kua de kó betōmbè yeibe kéwaá mbetòbè kéānné o paku, bèè yó nhò duò nho tebe yè bi dii mǎnnì.

<sup>42</sup> Kè Yesu yíé kè bè nàké kè dò: Di í kàa tìi wǎràà? Tìi tu:

Bèè maà bè dootóo dii tǎrì  
dii naá ndipũũ kó ditǎrì mómmandi,  
Kuyie nkuu dǎdǎ de kó tidiètì  
kè tì tì yà kè dè tì naati.

<sup>43</sup> Dεε kpéi nte kè n di náá nke tú Kuyie mbo fietε ku kpààtiyuu di borè kéduó nkubotí tεkù, kùù yóó pĩ mmutōmmú sààmù kù dó mù. [ <sup>44</sup> Wèè bo bété dε kó ditàrì ò bo koute, kè di do wèè ìnkè dìi ò nànto.]

<sup>45</sup> Ikuó nùùbè kó bekótíbè nè Fadisīēbe bè kèè dìi mōnni dε kó medonnimè kébanté kε dò nYesu bε nnáánnè, <sup>46</sup> kéndó kóò pĩ nke né yote benitibè kε yé benitibè bemou do tímè Yesu tú Kuyie mpāānāānti náāntò.

## 22

### *Mupotúòmù kó dibanni*

*(Wénté Duku 14:15-24)*

<sup>1</sup> Kè Yesu nsaké kε bè nàánnè medonnimè miεke kε tú: <sup>2</sup> Kuyie nkpààtiyuu dōnnè okpààti wèè do kùò wènwε tidiiti o bire kó mupotúòmù kpéi, <sup>3</sup> kētō nke dō bèe yúni ò sòò nàké bè mupotúòmù kpéi nké bèe kōtení kédi dibanni, bá òmōù í nkōtení. <sup>4</sup> Kòò yíé kētō mbetōmbè tōbè kε dō: Kōtenè ké bè nàké kε dō: N kùōmu n wūō sààyì kè bè bènné kε dèè, kè bèe kōtení dibanni. <sup>5</sup> Bá bè keté kε í ndake dε kó dibanni kpeti, kè yie nkōté o paku, kòò tōūu kōte o potaá, <sup>6</sup> kè betōbèe pĩ ndε kó betōmbè ké bè fēū nké bè kùò. <sup>7</sup> Kòò kpààti miεkeε pεike kòò tō mbēhāāpōmbè kè bèe kuò dε kó benitibè kécóu mbe εi. <sup>8</sup> Dε kó difōnkúò kòò nàké o tōmbè kε dō: Mudii bimu, n yu bè mε nyi mōnnè ké mù di. <sup>9</sup> Kōtenè dihei miεke kè di yà bèè kó dimàà, dí bè yūni kè bèe kōtení kédi dibanni. <sup>10</sup> Kòò tōmbèe kōte dihei miεke, kényúni bè yà bèè kó dimàà cénke, besààbè nè beyeibe, kè benitibèe piε ndibanni kó kudieku.

<sup>11</sup> Kòò kpààti ta kε bo yà bèè yo ndibanni, kénsó nhòmōù dè kōké kε í dáátí dibanni kó tiyààti okpààti

bè duó ntì. <sup>12</sup> Kòò ò beke ke dò: N népoo, dè dòmme kàa í dáátí dibanni kó tiyààti? Bá de kóo nìtì í ntěnné tìmatì. <sup>13</sup> Kòò kpààtìi náké o tōmbè ke dò: Bounè we kédootóo ditowàà dibiinnì mieke, ò yó nkuò ndè ke cáá nho nì. <sup>14</sup> Ke yé Kuyie nyumè péu nwe ke tãáté sám̀pó.

*Yesu yěmmè bèe duó Sesaa o kperε kéduó Kuyie nku kperε*

*(Wénté Mariki 12:13-17 nè Duku 20:20-26)*

<sup>15</sup> Kè Fadisiēbe nwanti bè bo dínnè tì Yesu o náàntì mieke kóo pī, <sup>16</sup> kětō mbe kabe mabè nè Edoti kó fenafe kabe mabè kè bèe kote kénáké Yesu ke dò: Okótì, ti yému ke dò nha tú wèè nàa ntimómmanti ke benkú Kuyie nkó kuce weti weti, a í yīèkù òmòu bá kòò tú wè. <sup>17</sup> Dè wenni ke dò ntí nyietì dàmpòò okpààtì dièwè wèè bo Odommàà, kè tí báá nyietì?

<sup>18</sup> Yesu né me nyémè be yěmmè kòò bè nàké ke dò: Díndi meyěmmè mèdémè yembè dè dòmme kè di dó ké n díí? <sup>19</sup> Duónnènní fēdífē fēmáà di yietì fē dàmpòò kè n yà.

Kè bèe ò duó nfēdífē fēmáà. <sup>20</sup> Kè Yesu bè beke ke dò: We nte kufènkù kùu bo fε mieke nè diyètìrì dii wàri fε ìnkè? <sup>21</sup> Kè bèe ò tēnné ke dò: Sesaa, okpààtì dièwè wèè bo Odommu.

Kè Yesu bè nàké ke dò: Duónnè Sesaa o kperε kéduó nKuyie nku kperε.

<sup>22</sup> Bè kèè dii mōnnì de kó tináàntì kè dèe bè di kè bèe cíété.

*Dipopuò í bo kēĩnkè*

*(Wénté Mariki 12:18-27 nè Duku 20:27-40)*

<sup>23</sup> De kó diyìè dimáà mieke Sadusiēbe bèè tu mukúkéyántímù í bo kè bèe kōtení kébeke Yesu ke

dà: <sup>24</sup> Okòtì, Mọ̀yíisí kó ìkúú tú kòò nìtí kú kẹ yóu  
o pòkù bá dẹbírẹ í bo, o nantẹẹ ò tùóté kòò pẹítẹ  
ibí kẹ ìi sọ́tẹ wèè kú o cīētẹ. <sup>25</sup> Kẹ diyōfūǎ marì  
kàbẹ né mbo bẹ̀yiekẹ kòò ketiwèè puokẹ kẹ kú bá  
dẹbírẹ í bo kòò nantẹẹ túóté dẹ kóó kúpokù <sup>26</sup> kẹ  
múnkẹ kú bá dẹbírẹ í bo, kẹ bè mmẹ nhǎ kẹ yàa  
tuàkenẹ oyiénwè. <sup>27</sup> Kẹ dẹ mboní kòò nitipòkùu  
kú. <sup>28</sup> Mukúkẹyántímù yìè bẹ we nyó nte dẹ kóó  
nitipòkù, bẹmou bè mẹ nhò puokẹmẹ?

<sup>29</sup> Kè Yesu bè tǝ́nné kɛ dò: Di yetému di í yé mǝ̀ kǝ́í Kuyie nnáaǝ̀tì di mɛ nyí banté ku kó muwǝ́rímú. <sup>30</sup> Kɛ yé bɛcíríbè bo yǎnté diì mǝ̀nnì dipopuò í yó mbomè, bè yó ndǝ̀nnè Kuyie ntǝ́rè dǝ̀mmè mme kǝ́nkè. <sup>31</sup> Kè tìi tú mukúkáyǎntímù kpɛti di í kàa ntìi wǎraa? Tìi tú: <sup>32</sup> N tú Kuyie nku a yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakǝbu bè do tǝ́ nkù. Kuyie nyí tú bɛcíríbè kǝku, kù tú bɛfǝ̀ùbè kǝku nku.

<sup>33</sup> Kè ditĩnnì keè Yesu bè tẽhné mề botí kè dề bè di mềdiề.

*Ikuó ìlẹ̀ pẹ́tẹ̀ isọnyí*

(Wénté Mariki 12:28-34 nɛ Duku 10:25-28)

<sup>34</sup> Kè Fadisiēbē yà Sadusiēbē í namè kè tènné Yesu bē nàké tì, kè tii. <sup>35</sup> Kè Fadisiēbē kóo kótì ndó kédíí nYesu kóò beke kè dò: <sup>36</sup> Okótì, ikuó dieyì tú ñnyi? <sup>37</sup> Kè Yesu ò tènné kè dò: Ndó a Yìè nKuyie nnè a yèmmè memou, nè a wènni dimou nè a cii mmemou. <sup>38</sup> Ii tu ikuó ketiyi ii deu. <sup>39</sup> Nte itei ii i dōnnè: Ndó a kou tōu a dó mēè botí amáà. <sup>40</sup> Mōyiisi kó ikuó nè Kuyie mpāānāantì náam̃bè do nàké tì timou kó dikūnni ndi.

*Kirisi tu Dafiti yaàbirε ndεà?*

*(Wénté Mariki 12:35-37 nè Duku 20:41-44)*

<sup>41</sup> Fadisĩēβε με ndε tikúmε kε Yesu bè beκε ke dò:  
<sup>42</sup> Di yèmmε dò nKirisi tú we nkó dεyaàbirε? Kε bèε  
 ò tēñné ke dò Dafiti.

<sup>43</sup> Kε Yesu bè beκε ke dò: Ba nkpéi nnε te kε  
 Muyaánsààmù do niité Dafiti kòo nyu Kirisi ke tú  
 o Yiè? Ò nàá ndiì mònñi ke tú: <sup>44</sup> N Yiè nKuyie  
 nnàkému n Yiè nke yĩ: Nkari m bakù you kε n yàa  
 da duónnε a kpantídèntòbè kàa bè cùùti. <sup>45</sup> Kε Dafiti  
 do ò yu ke tú o Yiè, nho Yiè mbo yĩme kéwēte kéntú  
 o yaàbirε?

<sup>46</sup> Bá òmòu í nna kóò tēñné. Nε dε yiè òmòu tēnke  
 í ndàátí kóò beκε tìmatì.

## 23

*Yesu kpannémε Fadisĩēβε nè ikuó wāābè*

*(Wénté Mariki 12:38-39 nè Duku 11:43, 46, 20:45-46)*

<sup>1</sup> Kε Yesu náké ditĩnni nè o tancòumbε ke dò:  
<sup>2</sup> Fadisĩēβε nè ikuó wāābè bèε dò nkémbenku  
 Mōyiisi kó ikuó. <sup>3</sup> Nyiénnε ke dōori bè di náá ntì, di  
 né bá ntũ mbe kó meborime ke yé bè di náá ntì bè í ti  
 ndōori. <sup>4</sup> Bε bou yetuó cēēyε nye ke touñko benitibε,  
 bè né í bè teennε bá sàmpó kε bè bo yε tō. <sup>5</sup> Bε ñ ndōori  
 be kperε demou ke dó benitibε beε bè yà, ke yánti  
 iduké dieyi ke āā yenáañkéke dε mieke ke ũ be baà, ke  
 kpēnti be yaàbòrε mànke mupààkómmú okùmù, <sup>6</sup> ke  
 dó yekàrε kètiyε yebaa mmiεke nè titiñtouti mieke,  
 ke dó bè mbε dóu nke bè dēúkùñko yekāātε mieke, <sup>7</sup> ke  
 bè yu ke tú: Okótì, okótì. <sup>8</sup> Díndi di bá nyié nkε bè ndi  
 yu ke tú: Okótì, di kó Okótì bo omáà ndi, dimou kε di

eri. <sup>9</sup> Di bá nyu òmòu ketenkè kie nyĩnkè ke tú di cice, ke yé di cice bomè omáà ndi wèè bo keĩnkè. <sup>10</sup> Di báá yie nkè bè ndi yu ke tú: Onìùtì ke yé di kóo niùtì bomè omáà ndi wèè tu Kirisi. <sup>11</sup> Wèè ðeu di miεke we ntú betòbè kóo tǝntì. <sup>12</sup> Wèè ðèúkùnnε omáà bè bo ò kékùnnε, wèè kékùnnε omáà kè bèε ò ðèúkùnnε.

*Yesu do kpannèmè Fadisĩεbe nè ikuó wǎǎbè*  
(*Wénté Mariki 12:40 nè Duku 11:39-42, 44, 52, 20:47*)

<sup>13</sup> Di bo yà díndi Fadisĩεbe nè ikuó wǎǎbè, meyèmmè mèdémè yembè! Di paanko mènè kpéi Kuyie nkpaàtiyuu benitibè, di í tati di mómmɔmbε, di me nyí yóu bèè dǎ kè bè bo ta.

[ <sup>14</sup> Di bo yà dínni Fadisĩεbe nè ikuó wǎǎbè, meyèmmè mèdémè yembè! Ke yé di fekùmè bekúpobè kperε ðemou, nè mεmme ke ð nhokùnkò di báammu kè ðe bo ndò ndi wetí, Kuyie mbo di poté kè ðe nyóu mmedie.]

<sup>15</sup> Di bo yà díndi Fadisĩεbe nè ikuó wǎǎbè meyèmmè mèdémè yembè! Díndi bèè cèntì ketenkè kemou nè dàméèrì miεkoo ke wanti kápété wèè bo tũnnε di kó kuce, di ò pèté dìi mǝnni ke né ò sĩnkùnnε kòo di pǝtè kémmanne kéta muhǎǎ mmiεke di tati mù.

<sup>16</sup> Di bo yà díndi tiyũǝntì tìi dǎ kénitè benitibè! Díndi tú kòò mǎu yu Kuyie ncĩtè yètiri ke pàrikè ke yé nhò bo dǎ tì, ke í tì dǎ, ðe kpeti í bo, kòò me nyu Kuyie ncĩtè kó mεsǎ nyètiri ndi ò dò nké tì dǎmmu. <sup>17</sup> Tiyèintì, tiyũǝntì díndi, ǝnde pǝtè ðeterè mεsǎ naa kè Kuyie ncĩtè tèè mè wènkùnkò? <sup>18</sup> Ke wètε ke tú: Kòò mǎu yu diwũǝtǝnni yètiri ke pàrikè

de kpɛti í bo, kòò me nyu dipānnì bè pā dì Kuyie ndiwũṣtònnì ñnkè ò dò nkédṣṣmu ò yu ke yē nhò bo ḍòò tì. <sup>19</sup> Díndi tiyũṣntì ṣṇde pēṣtè dɛtɛrè? Dipānnàa kè diwũṣtònnì dii wénkùnkò dipānnì? <sup>20</sup> Kè wèè yu diwũṣtònnì yètìrì ke pàrikè ò yu nè dèè kó dimàà bo dènde di ñnkè. <sup>21</sup> Wèè yu Kuyie ncīṣtè yètìrì ke pàrikè ò pàrikènè Kuyie nku kùù ā de miēke. <sup>22</sup> Kè wèè yu kēñkè yètìrì ke pàrikè ò pàrikènè Kuyie nkpààtikàrì ndi nè Kuyie nkùù kàrì di ñnkè.

<sup>23</sup> Di bo yà díndi Fadisīṣbe nè ikuó wāābè, meyèmmè mèdémè yembè! Bèè duò nKuyie nyikũmbotì imou kó meyaatimè tɛpíitè, ke búútí dèè tú demómmṇne ikuó miēke, a bo ndṣorimè dèè wenni, ke kuò nhotòù mesémmè, ke ḍṣori Kuyie ndó dè. Dèè do dò nkéndṣori ke né báá yóu ḍesṇne. <sup>24</sup> Tiyũṣntì díndi tìi dèrì benitìbè, di ṣṣ cááté menie ndi yàà bo yànè mèè kpéí tɛbitè ke né níí maánko yòyó.

<sup>25</sup> Di bo yà díndi Fadisīṣbe nè ikuó wāābè, meyèmmè mèdémè yembè! Di eirí ibòòke nè yebò ñnkè kè de miēke né píéké di yùúkú dè nè di fèke dè. <sup>26</sup> Tiyũṣntì díndi Fadisīṣbe, keténè kéhèitè ibòòke nè yebò miēke kè de ñnkè né na kéwenke.

<sup>27</sup> Di bo yà díndi Fadisīṣbe nè ikuó wāābè! Di dònne ifṣti nyi bè bí i ke pa nyi ñnkè kè i miēke né píéké yekũṣ nè ḍepākùrè. <sup>28</sup> Kè ḍṣori ke dò ndi wenni benitìbè ùkè ke né mṓke meyèmmè mèdémè nè meyei ndi miēke.

*Yesu kpannèmè Fadisīṣbe nè ikuó wāābè  
(Wénté Duku 11:47-51)*

29 Di bo yà díndi Fadisiēbe nē ikuó wāābè, díndi bēè maà Kuyie mpāānāahtì náam̃bè fōti mesàà nke sārì bēè do dōori Kuyie ndómè be kp̃eyi, 30 ke náá nke tú: Kè ti do mbo de mōnnì ti na bá ñwēnnénè ti yembè kè ti kùò Kuyie mpāānāahtì náam̃bè. 31 Dīi nàá ndi móm̃m̃m̃be di túmè bēè do kùò Kuyie mpāānāahtì náam̃bè be kó ibí. 32 Sōténè tūnké kédeè di yembè do keté mùù tōmmú. 33 Iwààke díndi! Di bo yīme kēna kēyenténè muhāā mmùù í kō! 34 Deè kp̃éi nte kè n yóó di duó nKuyie mpāānāahtì náam̃bè nē mecii nyembè nē bepátíyīētíbe kè dí kuò bēmabè, kébaaké betabè idapāātí īnkè, képuotí betabè yedá di kó titiintouti miēke, ké mbè bēti yehēkè yemou. 35 Kè dè bo yie nkè di kùò bēè nītìbè kó tibeénti do di yō īnkè, kéketé onitisàù Abēeri kētuakenè Sakarii Badasii kó debire di kùò wè Kuyie ncīētè nē diwūōtōnni de saku. 36 Móm̃muo nwe n di náámmè de kó tibeénti doti di mmōnni kó benītìbè yō īnkè nke.

*Yesu do náámmè Sedisadēmmu kó mupòmmù kp̃éi (Wénté Duku 13:34-35)*

37 Sedisadēmmu kōbe díndi bēè kōù Kuyie mpāānāahtì náam̃bè ke buoti yetārè ku kó betōmbè kù di duōnni bē ke bē kōù, kuce mēde ndi n dómè ke di tínni tekote ãō tí mmèè boti te bí kéoke bá di í yie. 38 Di èi bo pōnte kēnaá ndidobonni. 39 Móm̃muo nwe n di náámmè di tēnke í yó n yà, kè dè í tú di bo yī dii yie mesàà ní mbonè wèè kērini nē ti Yiè nkó diyètiri.

## 24

*Yesu nakémè Kuyie ncīētè kó mupòmmù nē*

*kutenkù kó mudeèmù kpéí*

*(Wénté Mariki 13:1-2 nè Duku 21:5-6)*

<sup>1</sup> Kè Yesu yènní Kuyie ncîètè kényiti kòo tancòumbèe tóónní kóò benke Kuyie ncîètè maá ke wenni mèè botí. <sup>2</sup> Kè Yesu bè nàké ke dò: Di wúó ntè maá ke dòmmàà? N di náá mmómmuò nwe, ditári mari í yó nkpaá ke nónké diteri ìnkè, demou dè bo duó. <sup>3</sup> Kè Yesu deke kénkari Odifíè tãrì ìnkè kòo tancòumbèe dekoo kóò beke bemáà borè ke dò: Tí náké de yóó tuakení dii mènni nè ti yóó yà dè kébanté ke dò nha wétiní, kè kutekù kó mudeèmù tóónní.

<sup>4</sup> Kè Yesu bè ténèné ke dò: Nyénè kòò mǎu báá di souté. <sup>5</sup> Ke yé benitibè péu yó nkàrínimè ke sou nke tú bè tu Kirisi késouté kusũkù. <sup>6</sup> Di yóó keemu bè nàámmè mudoò kpéí nè mu kó kutoweku, kufõwáá mbáá di pí nke yé dè dòmmè kètuakenímu, dè né mu nyí yó ntú kumànkù. <sup>7</sup> Ku mbotí bo íté kénkpannè kutekù kè dikpààtiyuu dii nyité kékpannè diteri, kè yekòbèe tanní kè ketenkè ñhau. <sup>8</sup> Dè bo ndò kupèitéyonku ãã keté mèè botí onitipòkù.

<sup>9</sup> Bè bo di fěũ nké di kuò, kè ibotí imou ndi ní ndi tú mèè kpéí n kòbe. <sup>10</sup> Nè de kpéí besũkùbè bo yè nKuyie, kénfiiti betòbè ke bè kòu, kè bè nní mbetòbè. <sup>11</sup> Kè benitibèe ànné kéntú bemáà Kuyie mpāānāānti náām̀bè késouté kusũkù. <sup>12</sup> Kè meyei ndeuke, kè besũkùbè kó medókùmmèe yaate. <sup>13</sup> Wèè bo nwě̀rì kètuòke kumànkù Kuyie mbo ò deetè. <sup>14</sup> Bè bo náké Tināānsààti Kuyie nkpààtiyuu kpeti kutekù kumou kè ibotí tì kèè, kè kutekù né deè.

*Bèè tu bemáà Kuyie mpāānāānti náām̀bè nè Kirisi*

*tekùbè*

*(Wénté Mariki 13:14-23 nè Duku 21:20-24)*

<sup>15</sup> Kè di yà dìl mònñi isòkè ìl duò mmeyencaàrìmè, Kuyie mpāñnāānti náāntò Danniyeeri do nàké ìl kpéí, kè ì bo ikuó dieku, wèè kàà nwèè dāò meyoðmmè nè de kó tināānti. <sup>16</sup> Kè dè sò mbèè bo Sudee kó ketenkè bèe coké kédeke yetārè ìnkè. <sup>17</sup> Kè wèè bo kudànkù, ò báá cúténí kudieku kè bo túóté o kperè. <sup>18</sup> Kè wèè bo kupaku ò báá kò nkè bo túóté o yaàbòrì. <sup>19</sup> Dè bo nyóùnè benitipòbè bèè pùò nnè bèè tó ibí de kó yewe. <sup>20</sup> Mbáánnè Kuyie nkè dè báá tuòkení diyòò mieke, yoo teomputè yìè. <sup>21</sup> Kè yé de kó yewe meyencaàrìmè yó ndeumè mediè, me kó kubotí mu nyí ānné nè Kuyie ndòðmmè kutenkù, mè me nyí kpaá kè bo ānné bitì. <sup>22</sup> Kè Kuyie ndo í yààte de kó yewe òmòu na báá yenté. Ku kòbe kù tãāté bè bèè kpéí nte kè kù yè yààte.

<sup>23</sup> Kòò mòu di nàké kè tú: Kirisi bo diè nyoo ciè, di báá tì yie. <sup>24</sup> Kè yé Kirisi tekùbè nè bèè yó ntú bemáà Kuyie mpāñnāānti náam̀bè yóó ānnémè kéndòori tidietì nè dèmarè cànnè, kè dó késouté bá nè Kuyie ntãāté bè. <sup>25</sup> N ti ndi nàkému kè dè mu nyí tuòkení.

<sup>26</sup> Kè bè di nàké kè tú: Ò bo dikpàà cuokè di báá kòte, kè bè me ndi nàké kè tú: Ò sòri ciè nkudieku mieke, di báá tì yie. <sup>27</sup> Fetaafè òó mító mè diyè yìèni kèè bíékè kè di taà kèè bíékè kòbe yà kuwenniku, Onitìbire wētimù yó mme ndò. <sup>28</sup> Decíre duó dè timancònti yóó de ntí.

*Yesu bo nwētínímè o kòbe kpéí*

*(Wénté Mariki 13:24-27 nè Duku 21:25-28)*

<sup>29</sup> Dende bàmbà meḗḗtímè bo pēētóomè kè diyìè sòuté, bá otànkù ténkè bá mpéì, kè siwǎǎ nduòní, kè siwǎǎ diēsì sǎntè. <sup>30</sup> De mǎnnì kè Onìtìbìrè kó mebenkùmèe feiténì kēĩnkè kè ketenkè kó ibotí imǎuu mè yà kētiitè yedabùò, káyà Onìtìbìrè kè dè cutinì yewetè mieke nè muwērímú diemù nè tikpetì. <sup>31</sup> Kè ditàteheùu kuò mmèdiè nkòò tǎ nKuyie ntǎrè itemmànke imǎu kè yèe tíi nhò tǎātè bè.

*Mutie bè tu mù fikiè mu kó medonnimè*

*(Wénté Mariki 13:28-31 nè Duku 21:29-33)*

<sup>32</sup> Wénténè fikiè kó mutie kó meborime, mù bité diì mǎnnì ndi bè ǎǎ bantémè ke dò ndiyǎǎ tǎǎnnì. <sup>33</sup> Mèè botí nku kè di yà diì mǎnnì dende kó dimǎà, di banté ke dò nhOnìtìbìrè tǎǎnnímu ke bo dibòrì. <sup>34</sup> N di náà mmǎmmuǎ nwe benìtìbè bèè fòu di mmǎnnì bè í yóó kú bemǎu kè dè mu nyí tùàkení. <sup>35</sup> Kēĩnkè nè ketenkè dè bo pēēté, n náàntì me mbáá pēēté bìtì.

*Kuyie nkuù máà yé Yesu wētínì diì mǎnnì*

*(Wénté Mariki 13:32-37 nè Duku 17:26-30, 34-36)*

<sup>36</sup> Òmǎu í yé diyìè yoo dimǎnnì ò wētínì di, bá Kuyie ntǎrè, bá Kuyie mBìrè. Kuyie nkuù máà yé de kó dimǎnnì. <sup>37</sup> Dèè do dǎd Nǎwee kó dimǎnnì, deè yóó dǎd Onìtìbìrè bo nwētínímè. <sup>38</sup> Benìtìbè do yommu ke yǎ, ke puokú ke puoñko be bí, kè Nǎwee yàa tanè bàtòò mieke, kè fetaafe diefèe tuàkení. <sup>39</sup> Bè do í yǎkù tìmatì, kè fetaafe diefè yàa tuàkení kè bè pǎnténè bemǎu. Dè yó mme ndò Onìtìbìrè bo nwētínímè. <sup>40</sup> Benitidaabè bèdébè bo nwē nke kúútì, kè bèe túóté òmǎà kényóu otǎu. <sup>41</sup> Benitipòbè bèdébè bo nwē nke naà nkè bèe túóté òmǎu kényóu otǎu.

<sup>42</sup> Ndakenè tũnké ke yé di í yémè di Yiè nwētinií dìi yiè. <sup>43</sup> Di yému ke dò nkè teciētè yiè nyé oyúòkù kàriní kèè yènkè ò báá yè nkéduó kòo yúókùu pante o ciētè càù. <sup>44</sup> Kè dè dò mmemme nwākénè ke yé di í yémè Onitìbire wētinií dìi mǎnni.

*Otǎnti bè bànnè wè betǎmbè tǎbè  
(Wénté Duku 12:41-48)*

<sup>45</sup> Dí ndǎnnè otǎnti wèè dǎòri dèè wenni ke ciì, bè bànnè wè betǎmbè kòò bo mbè duò mmudiì ò dò nké mmù mbè duò ndiì mǎnni. <sup>46</sup> Dè bo narike otǎnti wèè yiè mbo nwētinií ke sǎ nhò pǐ nho tǎmmù. <sup>47</sup> N di náá mmómmuò nwe, dè kóo tǎnti yiè mbo ò bànnè o kpàti timòu. <sup>48</sup> Kè dè kóo tǎnti me ntú oyeiwe ò bo yǐ o yiè nyí wētinií mecǎã, <sup>49</sup> kémpuotì betǎmbè, kénèinè tinaà yǎàti kè bè ñyo nkè yò mmènaà. <sup>50</sup> Dè kóo tǎnti yiè mbo wētinií ò í ò bàà dìi yiè, ò í dake dìi mǎnni, <sup>51</sup> képuotí dè kóo tǎnti mediè, kóò wènnénè meyèmmè mèdémè yembè, ò yó nkuò ndè ke cáá nho nìi.

## 25

*Besapàmbè tepítè kó medonnimè*

<sup>1</sup> Kuyie nkpaàtiyuu bo ndǎnnè besapàmbè tepítè bèè do tùóté be fitiyi kénkòri ke bo cò be dòu. <sup>2</sup> Kè bènùmmù tu tiyèintì kè bènùmmù ciì. <sup>3</sup> Bèè yei nkè bèè tùóté be fitiyi bá bè í nsùò mmeftíkùò nkéntò. <sup>4</sup> Bèè ciì kè bèè cǔó meftíkùò nkésúò nkéntò nè yemátidié. <sup>5</sup> Be dòu í ncàrike ke tùòkení kè inuò mbè pǐ nkè bèè duó.

<sup>6</sup> Keyènkè cuokè kè bèè pǐéké ke dò: Di dòu tùòkenímu. Kòtenè kóò co. <sup>7</sup> Kè beè besapàmbèè ente

bemau kéntūnni be fitiyi. <sup>8</sup> Bèè me nyei nkè bèè mao  
 bèè cii ke dò: Tí pānè mēfitíkùò nsámǎ kè ti fitiyi ìl  
 dǎ kékú. <sup>9</sup> Bèè cii kè bèè yete ke dò: Mè í yó nti sànnè,  
 kǎtenè bèè fiiti be borè kédonté. <sup>10</sup> Bèè yei mbè kǎte  
 dii mǎnni mēfitíkùò ndommu, kè be dǎu tuǎkení  
 kétúóté bèè cii ke bàátí, kè bèè ta mupotúòmù kó  
 kudieku, kékpetínné kǎpáá, <sup>11</sup> kè bèè yei, bèè do kǎte  
 mēfitíkùò ndommu kè bèè tuǎkení káyú ke dò: Tí  
 yiè nti kpeté. <sup>12</sup> Kòò né bè tènnéní ke dò: N di náá  
 mmómmu nwe n yí di yé.

<sup>13</sup>Ndakenè tũnkε kε yě di í yěmè di Yìè nwětíní dìì  
yìè yoo dìì mònò.

*Betāmbè bètāāti kó medonnimè  
(Wénté Duku 19:11-27)*

<sup>14</sup> Kuyie nkpaàtìyuu dònne onìtì wèè kòri wènwè kupàòkù ke yu o kó betōmbè ke bè totí mesò, <sup>15</sup> ke duò nhoketiwè yesòwèrè sikau sinùmmù (500), odérínwè sikau sidé (200), otáánwè tekùtè (100), bá wè o wèrímu mamè ke ité. <sup>16</sup> Bè duò nwè yesòwèrè sikau sinùmmù kòo yè dònne kupotaá nkécōnte sikau sinùmmù kè yèe wènné tekoupiítè (1000). <sup>17</sup> Bè do duò nwè yesòwèrè sikau sidé kòo me ndòò kécōnte sikau sidé kè dèe wènné sikau sinàà (400). <sup>18</sup> Bè do duò nwè yesòwèrè tekùtè (100) kòo kate kédammù difòtìrì ké yè kùnné.

<sup>19</sup> Kè dɛɛ mɔntɛ kɛ yɛsɔwɛrɛ yiɛ nkonní kɛbekɛ o tɔmbɛ kɛ dɔ bɛɛ ò nàkɛ bɛ dɔɔnɛ mù o sɔwɛrɛ. <sup>20</sup> Bɛ do duó nwɛ yɛsɔwɛrɛ sikɔu sìnùmmù kòo kɔtɛnɛ kɛ tɔ tɛkɔupíítɛ kɛ dɔ: Okótì ntɛ a do n duó nyɛɛ sɔwɛrɛ sikɔu sìnùmmù, né ntɛ sikɔu sìnùmmù tɛsɛ n cɔntɛ sɛ. <sup>21</sup> Kè mɛsɔ nyiɛ ndɔ: N da pɛnsiri a tú otɔnti sààwɛ nwe wɛɛ wetí dɛmarɛ sámpɔrɛ miɛkɛ, nè dɛ kpéi m

bo da duó ndɛdierè, kɛtení kè ti ñwě nke yo ndiwèi.  
<sup>22</sup> Bè duó nwè yesɔwèrè sikɔu sɛdé kòo kɛtení kè tɔ  
 yesɔwèrè sikɔu sɛnàà kè dò: Okótì, ñte a do n duó  
 nyèè sɔwèrè sikɔu sɛdé, né nte sikɔu sɛdé tɛsì n cõnte  
 sì. <sup>23</sup> Kè mesɔ nyiè ndò: N da pènsirì a tú otõtì  
 sààwè nwe, wèè wetí dèmarè sàmpòrè mieke, nè dè  
 kpéí m bo da duó ndɛdierè, kɛtení kè tí ñwě kè yo  
 ndiwèi. <sup>24</sup> Bè duó nwè yesɔwèrè tekòutè kòo kɛtení  
 kè dò: Okótì n sòò yému a yóùmè, kè dèi tidiiti a  
 í buotí tì, kè kou a í ye ntì. <sup>25</sup> Kè kufōwaa ní mpĩ  
 nkè n dammú difòtìrì kè yè kũnné, nto a sɔwèrè.  
<sup>26</sup> Kè mesɔ nyiè nhò nàké kè dò: F́ nhotõtì yeiwe,  
 kutōnnédíékù, a tú n dèi tidiiti n yí buotí tì kè kou  
 n yí ye ntì, <sup>27</sup> a tũ nné na nhānné n sɔ tɛdítícfètè  
 mieke kè n na nwētíní kè tùóté n sɔ nè mè pèitè  
 mè. <sup>28</sup> Fietenè n do ò duó nyèè sɔwèrè tekòutè kédúó  
 n do duó nwè yesɔwèrè sikɔu sɛnùmmù. <sup>29</sup> Kè yé  
 wèè m̀àke bè yóó we nyíémè kòo d̀àke m̀aote, kè  
 wèè m̀àke sàmpò bèè dè fiètè. <sup>30</sup> Dooténko dè kó  
 kutōnnédíékù ditowaà, dibìinnì mieke, ò yó nkuò  
 ndè kè cáá nho nìi.

### *Tibeénti sɛnti*

<sup>31</sup> Onìtìbire bo nwētíní dìi yiè nè dè kpetì, kè  
 nɛinè Kuyie ntòrè, kè kari dè kpààtikàrì ìnkè. <sup>32</sup> Kè  
 kutenkù kumɔu kó benìtìbèè tíí nho ìkè kòo bè bàte  
 opecēnti òò batè mèè botí ipe nè sɛbɔ́. <sup>33</sup> Kè ipe m̀bo  
 o bakù you kè sɛbɔ́ bo kucànkù. <sup>34</sup> Kòo kpààtìi nàké  
 bèè bo o bakù you kè dò: Kɛtènní d́indí Kuyie ndòò  
 bè mesàà nkédí tikpàtì kù d̀òò tì di kpéí nnè kutenkù  
 kó mudòòrìmù m̀onni. <sup>35</sup> Kè yé dikònnì do m bomè  
 kè di m pã mudìi kè n di, kè sinéyẽ nní mbo kè di

m pã menie kè n yà, kè nní ntú opòò kè di n còuté.  
<sup>36</sup> Kè nní nkpa tiyààtì kè di n dátínné, kè nní mmò nkè di ndake n kpéí, kè bè nni nkpetí kè di kòrì ke n dǎú. <sup>37</sup> Bèè dǎòrì Kuyie ndómè kè bèè ò beke ke dǎ: Ti Yìè nti da yà òndaà ndi, kè dikònnì da bo kè tí da pã mudii kàa di? Kè sinéyěĩ nda bo kè tí da pã menie nkàa yà? <sup>38</sup> Kàa ntú opòò kè ti da còuté? Kàa nkpa tiyààtì kè ti da dátínné? <sup>39</sup> Kàa mmò nkè tí ndake a kpéí? Kè bè nda kpetí kè tí nkòrì ke da dǎú?  
<sup>40</sup> Kòo kpààtì bè tèǹné ke dǎ: N di náá mmómmuò nwe, di dǎòrì dèè kó dimàà n kǎbe sàm̀póbè bié, di dè dǎòrì mínwe. <sup>41</sup> De kó difǽnkúò kénáké bèè bo o bakù cǎnku ke dǎ: Fùtènè m borè dǐndi Kuyie ncǎǎ bè, tannè muhǎǎ mmùù í kǎ mmu mieke, Kuyie ndǎò mù dibǎò nè di tǎrè de kpéí. <sup>42</sup> Ke yě dikònnì do m bomè di í nni mpã mudii kè n di, kè sinéyěĩ nní mbo di í nni mpã menie kè n yà. <sup>43</sup> Kè nní nkpa tiyààtì di í n dátínné, kè nní ntú opòò di í nni ncòuté, kè nní mmò ndi í ndake n kpéí, kè bè nní nkpetí di í nkòrì ke n dǎú. <sup>44</sup> Kè bèè o beke ke dǎ: Ti Yìè ti da yà òndaà kè dikònnì da bo, kè sinéyěĩ da bo, kàa tu opòò, kàa kpa tiyààtì, kàa mǎ, kè ti né í nda teennè kè bè nda kpetí kè ti í kòrì ke da dǎú. <sup>45</sup> De mǎnnì kòo kpààtì né bè tèǹné ke dǎ: Di í dǎò dii mǎnnì n kǎbe sàm̀póbè bié nkòò mǎù mǎsàà, mínwe di í mè dǎò mè. <sup>46</sup> Kè bembeé ta muhǎǎ mmùù í kǎ mmu mieke, bèè dǎòrì Kuyie ndómè kè bè mbo mufòmму mieke sǎǎ.

## 26

*Bè dàkemè ke bo pĩ nYesu*

*(Wénté Mariki 14:1-2 nè Duku 22:1-2 nè Isǎǎ*

**11:45-53)**

<sup>1</sup> Yesu dèè diì mǎnni o náànti kénáké o tancóumbè ke dò: <sup>2</sup> Di yému ke dò ndè kpaá yewe yèdèè ke diyentébanii tuakení, diì mieke nke bè yóó fitémè Onitibire, kè bèè dè baaké kudapãátí.

<sup>3</sup> De mǎnni kè ikuó niúbè kó bekótíbè nè dihei kó bekótíbè kè bèè tíí nyikuó niùti diewè Kaifu cǐètè <sup>4</sup> ke bo yà bè yóó yǐmè kǎpǐ nYesu nè mecii nkékuo, <sup>5</sup> kénáké bemáà ke dò: Ti báá ò pǐ ndibanni mieke ti yàà bo cé ndikpànni benitibè cuokè.

***Onitipòkù do còummè Yesu tùdààrí******(Wénté Mariki 14:3-9 nè Isāā 12:1-8)***

<sup>6</sup> Kè Yesu kate Betannii kémbo Simō tekòntè cǐètè. <sup>7</sup> Bè kàri diì mǎnni ke yo nkòo nitipòkù mǎu taroo ke tǎ dimátidénni péiri kè tùdààrí idiítí dieyì kou píéké di mieke, kòo ò còú nYesu yuu ìnkè. <sup>8</sup> Kè Yesu tancóumbèè dè yà kè dèè bè yonke kè bè dò: Ba nkpéi nte kòo cake de kóò tùdààrí? <sup>9</sup> Ti na bá nhò fité idiítí péu ke pǎmmú beçiribàà?

<sup>10</sup> Kè Yesu keè ké bè nàké ke dò: Dè dǎmmè kè di caari onitipòkù yèmmè? Ò dǎò dè n kpéi ndè wennimu. <sup>11</sup> Ke yé di yó mbonèmu beçiribè, di me nyí yó nhā ke m bonè. <sup>12</sup> Ò pǎnke n còú ntùdààrí ke bo mbaanè n kǔnnímù mmu. <sup>13</sup> Mǎmmu nwe n di náámmè kutenkù kumǎu bè bo nàké dè Tináansààti bè bo nàké de kóo nitipòkù kpéi nnè ò dǎò dè.

***Sudaasi fitémè Yesu******(Wénté Mariki 14:10-11 nè Duku 22:3-6)***

<sup>14</sup> De mǎnni kè Sudaasi Isikadiyoti Yesu tancóumbè tepíítè nè bedébè kóò mǎu kate kéya ikuó niúbè kó bekótíbè, <sup>15</sup> ké bè nàké ke dò: Kè n di pǐ nYesu dí n duó nyìde?

Kè bèe kaa mmèdítíbii nsipísitàāti kóò duó. <sup>16</sup> Dè mònñi kè Sudaasi nwaà dimònñi sààrì ò bo díínnè dī kè bè pĩ nYesu.

*Yesu nàkémè wèè yóó ò fíté*

*(Wénté Mariki 14:12-21 nè Duku 22:7-14, 21-23 nè Isāā 13:21-30)*

<sup>17</sup> Pěěbè bèè í kəɔɾɛnè mutie mùù muuti bε kó dibanni yiè kètiri yiè, kè Yesu tancóumbèè ò beke ke dò: Á dó ti da bənné dε diyentébanni kó mudii? <sup>18</sup> Kè Yesu bè nàké ke dò: Tannè diheì yie ncīètè, kóò nàké ke dò mí nhokóti n tú m mònñi dii tòónnì kè n dó kédi diyentébanni o cīètè nè n tancóumbè.

<sup>19</sup> Kè Yesu tancóumbèè dɔɔ ò bè nàké ti kébénne diyentébanni kó mudii.

<sup>20</sup> Kuyuoku mònñi Yesu nè o tancóumbè kè bè nkari ke yo, <sup>21</sup> kòò bè nàké ke dò: Mómumu nwe n di náámmè di kóò mɔu wèè yó n fíté.

<sup>22</sup> Kòò tancóumbè yèmmèe caàrè mēdiè mbá wè kòò ò beke ke dò: Mínwaà n Yiè? <sup>23</sup> Kè Yesu bè tēñné ke dò: Nè wè ti wēnné dibuu, wèè yó n fíté.

<sup>24</sup> Onitibire yóó kúmu kéndònnè ti wārimè dε kpéí, wèè né bo fíté Onitibire ò bo yà, dε yiè nkè bè dō í ò pēité dè na ntōũ.

<sup>25</sup> Kè Sudaasii ò beke ke dò: Mínwaà Okóti? Kè Yesu ò tēñné ke dò: A ti mbéi.

*Yesu do dɔúmmè Mudisààmù kó ikuó*

*(Wénté Mariki 14:22-26 nè Duku 22:15-20 nè 1 Kòdenti 11:23-25)*

<sup>26</sup> Bè yo ndii mònñi kè Yesu túóté pěè késānte Kuyie nkóò wèrí kéduó nho tancóumbè ke dò: Cáákénè, diε ndèè benkú ke dò m pā n kōnti di kpéí.

<sup>27</sup> Kòo deè kètúóté fεbòòfε, késānte Kuyie nké bè duó nke dò: Yǎnε dimou, <sup>28</sup> deè tu n yĩ, bè yó n kuó kè mεε cóú nkusũkù yei ncíémme kpéí, Kuyie nyóó taunnémε benitibε kumáà. <sup>29</sup> N di náá mmómmuó nwe n ténke í yóó yà fínyĩ kó menàà, kè dè í tú ti bo wēnné dìi yiè kényà mepàmmε n cice kpààtiyuu miεke.

<sup>30</sup> Bè dèntè dìi mōnni Kuyie nkó yesāā nkédeè kédeke Odifiε tāri.

*Yesu nàkémε o tancòumbè bè yóó ò fitémε  
(Wénté Mariki 14:27-31 nè Duku 22:31-34 nè Isāā 13:36-38)*

<sup>31</sup> Kè Yesu náké o tancòumbè ke dò: Ke nyènkε di bo n yóu dimou ke yé ti wàrimε ke tú: M bo kuó opecēnti kè ipee cíété. <sup>32</sup> N né bo yǎnté dìi mōnni m bo niité ké ndi baā Kadidee.

<sup>33</sup> Kè Pierii ò náké ke dò: Bá kè betòbè da yóu bemou, mí mbáá da yóu bitì. <sup>34</sup> Kè Yesu ò náké ke dò: N da náá mmómmuó nwe ke nyènkε tekote bo nyóó kuó nkàa pàrikemu kuce mètāāti ke tú a í n yé. <sup>35</sup> Kè Pierii yetε ke dò: Bitì, bá kè bè bo n wēnnénε kékuó m báá da yetε.

Kè betòbè múnke me ndò.

*Yesu bàntémε Kuyie mbè yóó ò pĩ nkèè yènkε  
(Wénté Mariki 14:32-42 nè Duku 22:39-46)*

<sup>36</sup> Yesu nè o tancòumbè kè bèε tuóke dibòri mari kè bè di tu Setisemandee, kòo bè náké ke dò: Nkarinε diε nkε n kote ke bántε nKuyie.

<sup>37</sup> Kéneinε Pieri nè Sebedee kó ibí idé, kòo yèmmε keté mè bo cààrémε, kòo kām̀bù̀à̀tì duò.

<sup>38</sup> Kòo bè náké ke dò: N yèmmε mèε cààrε mediε



Kóò arí. <sup>50</sup> Kè Yesu ò nàké ke dò: N népoo, a kàtení ke dó kédòò tì, dòò tì.

Dè mǎnnì kè ditǎnnì munnéní kóò pĩ. <sup>51</sup> Mèmmè bèè do nǎinè Yesu bɛ kóò mǎu nǎtemè disìè kǎhèí nkédàtɛ ikuó nǎutì diɛwè kóò tǎntì toò. <sup>52</sup> Kè Yesu ò nàké ke dò: Nǎnnɛ a siè, bèè kpǎnnɛ yɛsɛ bɛ yóó kúnè yɛsɛ nyɛ. <sup>53</sup> A í yé ke dò n na nna kǎbɛkɛ n cicc kòò n duǎnnì miɛ mbàmbà nho tǎrè sikkɔ sikkɔuàà? <sup>54</sup> Kè m mè dǎò, dè né yĩmɛ kédòò tì wǎri ke yɛ ndɛɛ dǎòmè?

<sup>55</sup> Kè Yesu deè kǎbɛkɛ ditǎnnì ke dò: N tú onitǎkùtì nwe kè di kàtení m borè ke tǎ yɛsɛ nè yedùràà? Nh ɔ mbomu di borè yɛwɛ yemǎu ke duò nyitié Kuyie ncǎtètè miɛkɛ bá di í m pĩ. <sup>56</sup> Demǎu dè tǎkɛnì kè dè bo dǎò Kuyie mpǎǎnǎǎntì nǎǎmbè do wǎri tǎnti.

Dè mǎnnì kòò tancòumbè bɛmǎuu ò yóu kǎcoké.

*Bè bekénèmè Yesu*

*(Wénté Mariki 14:53-65 nè Duku 22:54-55, 63-71 nè Isǎǎ 18:13-14, 19-24)*

<sup>57</sup> Kè bèè kàtenè Yesu ikuó wǎǎbè nè dihéi yembè tǎkú dè ikuó nǎutì diɛwè Kaifu cǎtètè. <sup>58</sup> Kè Pǎeri ntũ nYesu kɛ díɛtirì kɛ yǎa tannènko ikuó nǎutì diɛwè kó kudànkù kénkari tihǎǎpòntì borè ke bo yà dè yóó dǎòmè.

<sup>59</sup> Ikuó nǎubè kó bekótíbè nè dibeéntǎnnì, kè bè nwanti Yesu nu ndǎò tì, tì bo nte kè bèè ò kùò. <sup>60</sup> Kè benitìbè péu nkòrinì ke nǎá nhò nu ndǎò mǎè yɛi bá bɛ tɛtì í mmǎá, kè dè mbonì kè benitìbè bédébèɛ bɛi nkɛ dò: <sup>61</sup> Onitì yie mbéimmu ke tú ò bo na kǎpǎntɛ Kuyie ncǎtètè kǎwɛtɛ kè tɛ mǎá yɛwɛ yètǎǎtì miɛkɛ.

<sup>62</sup> Kè ikuó nǎutì diɛwèè íté kǎbɛkɛ Yesu ke dò: A í yóó tǎnné tǎmatì benitìbè biɛ nyɛ nha dǎò tì ònkàà?

<sup>63</sup> Kè Yesu ncíéké kè ikuó nùtì diewè dò: Kuyie mbomu, nè kuù kó diyètìrì ndi n da békúmè ke tú á n náké timómmanti, fǒǒ tu Kirisi Kuyie mbiraà? <sup>64</sup> Kè Yesu ò tǝ́nné ke dò: Ɛǝ́, a tì mbéi, n né di náámmu ke tú di bo yà Onìtìbire kè dè kàri Kuyie mmuwǝ́rímú mumou yiè mbakù youú, ké dè yà kè dè cutiní nè yewetè.

<sup>65</sup> Dè mǝ́nni kè ikuó nùtì diewèe kǝ́té o yaàbòrì ke dò: Ò sǎǎ nKuyie nku, ti tǝ́nke í dò nkémbaa wèè bo náké ò dòò mǝ́e yei. Di kèèmu di mómmbǝ́mbe ò sǎǎmmè Kuyie, di yèmmè dòmmè? <sup>66</sup> Kè bèe ò tǝ́nné ke dò: Ò dò nkékuomu.

<sup>67</sup> Kè bè nsuu o ìikè tinóntǝ́ũtì koò dukù yenacèkuute, kè betòbè ò bèmmu ke tú: <sup>68</sup> Fǒ nKirisi náké wèè da poté.

*Pieri do parìkè mè ke dò ò í yé Yesu*

*(Wénté Mariki 14:66-72 nè Duku 22:56-62 nè Isǎǎ 18:15-18, 25-27)*

<sup>69</sup> Kè Pieri baa nkari kudànkù mièke, kòo nitipotǝ́ntì mǝ́u ò nàké ke dò: A múnke do neínèmu Yesu Nansareti kou.

<sup>70</sup> Kè Pierii parìkè ke dò: N yí yé a dó ke n náké tì.

<sup>71</sup> Kéíté kényetì, kòo nitipòkù tǝ́u ò yà, kénáké bèe dè bo ke dò: Onìtì yie mmúnke do neínèmu Yesu Nansareti kou.

<sup>72</sup> Kè Pieri tó yete képarìkè ke dò: Bitì, n yí yé dè kóo nìtì!

<sup>73</sup> Kè dèe yíé sǎmpó, bèe dè bo kè bèe náké Pieri ke dò: A mǝ́nke tú Kadidee kou nwe, ti bantému a náǎntì. <sup>74</sup> Dè mǝ́nni kè Pierii dòke yíé képarìkè ke dò: N yí yé dè kóo nìtì.

Dε m̀nni k̀ tekote kuó. <sup>75</sup> K̀ Pierii dentení Yesu do ò nàkè tì k̀ d̀: Tekote bo nyóó kuó nkàa pàrikè kuce m̀tããti k̀ t́ a í n ý. K̀ Pieri ỳ k̀nkuò mmèdiè.

## 27

*B̀ do dàkè m̀ k̀ bo kuó Yesu  
(Wénté Mariki 15:1 nè Duku 23:1-2 nè Isã 18:28-32)*

<sup>1</sup> Ikuó nùbè kó bekótíbè nè diheì kó bekótíbè k̀ b̀e tí ndikũnweñni sèi kédake k̀ bo kuó Yesu, <sup>2</sup> kóò bou kékote kédúo mPidati Odommu kabè kóò kùmàndáà.

*Sudaasi do nùnnémè omáà  
(Wénté Yesu Tõrè 1:18-19)*

<sup>3</sup> Sudaasi wèè fité Yesu ò yà dii m̀nni b̀ yóó kuómè Yesu kédemmu mediè, k̀ t́nné medítíbii nsipísitããti kédúo nyíkuó nùbè kó bekótíbè nè diheì kó bekótíbè k̀ d̀: <sup>4</sup> N d̀ò meyei mme k̀ di fiténè wèè í cààrè m̀mamù k̀ di bo kuó. K̀ b̀e ò t́nné k̀ d̀: Tì kpeti í bo, d̀ t́ a kpeti nti. <sup>5</sup> K̀ Sudaasii útóo idíítí Kuyie ncĩètè mièkè ḱyè kékote kénúnné omáà.

<sup>6</sup> K̀ ikuó nùbè kó bekótíbè kouté d̀ kó idíítí k̀ d̀: Tì kó ikuó í yie nti bo ò ãnnémè Kuyie ncĩètè kó ditou mièkè, k̀ ý mukũũ nkó idíítí nyimè.

<sup>7</sup> K̀ b̀e wènné kénáké, k̀ ò t̀óté kédonténè oyaamarì m̀ kó kupaku k̀ bo nkũrì bepòbè.

<sup>8</sup> Dè k̀péi nte k̀ b̀ yu d̀ kó kupaku nè yíenní k̀ t́: Mukũũ nkó kupaku. <sup>9</sup> Memme k̀ d̀e d̀ò Kuyie mpããnáãnti náãntò Sedemii do nàkè tì k̀ d̀: B̀ t̀óté medítíbii nsipísitããti Isidayeribe do ò taá nyi, <sup>10</sup> k̀ donténè oyaamarì paku kéndonnè ti Yìè nkuyie ndo tì nàkémè.

*Bè do kàtenèmè Yesu Pidati borè*  
*(Wénté Mariki 15:2-5 nè Duku 23:3-5 nè Isāā*  
*18:33-38)*

<sup>11</sup> Kè bèe kàtenè Yesu Pidati Odommu kòbe kóo kùmàndáà borè kòo ò beke ke dò: Fṣṣ tú Sifube kóo kpààtàà? Kè Yesu dò: Ẹṣ, a ti mbéi.

<sup>12</sup> Ikuó nùbè kó bekótíbè nè diheì kó bekótíbè kè bè nwátìrì Yesu, ò me nyí mbè tḗnné tìmatì. <sup>13</sup> De mǎnnì kè Pidatii ò beke ke dò: A í yo bè tu a dǎd mēè yeinaà?

<sup>14</sup> Bá Yesu í nhò tḗnné tìmatì kè dēè ò di mediè.

*Bè do fēũmmè Yesu*  
*(Wénté Mariki 15:6-15 nè Duku 23:13-25 nè Isāā*  
*18:39-19:16)*

<sup>15</sup> Bá dī yentébanni kùmàndáà do ǎṣ fīi nkukpetínkù kumáà ndi dītīnnì yē nwèe fīi nkù.

<sup>16</sup> Ke sṣ nkukpetínkù makù bo dikpetíntou kè bè kù yé bēmou kè ku yètìrì tu Barabaasi. <sup>17</sup> Kè Pidatii beke dītīnnì ke dò: Di dó n fīi nwe, Barabaasaa kè Yesu bè tú wè Kirisi?

<sup>18</sup> Ke yé ò do yēmèmu ke dò mbè pī nYesu be mieke ò pèi mēè kpéi nke.

<sup>19</sup> Kè bè nkpaá ke bekù kè Pidati pokùu tǎnnì kè bèe ò nàké ke dò: A báá ta onìtì yie nkpeti ò í cààrè mùmamù, ke yé nh àkénèmè tidǔuntì keyènkè kie nho ñnkè.

<sup>20</sup> Ikuó nùbè nè diheì kó bekótíbè kè bè nsukíí benitìbè ke tú: Di yī bèe fīi mBarabaasi kékuo Yesu.

<sup>21</sup> Kè Pidatii yíé ké bè beke ke dò: Bédé mēmme n fīi mbè we? Kè bè dǎ: Barabaasi! <sup>22</sup> Kè Pidatii bè beke ke dò: N né bo yīme Yesu bè tú wè Kirisi? Bēmou kè bè dǎ: Baaké we kudapāātí! <sup>23</sup> Kè Pidatii yíé ké bè beke ke dò: Ò dǎd ǎmmē yei? Kè bè dǎke pīēké ke dò: Baaké we kudapāātí!

<sup>24</sup> Kè kutoweku dake déúkú kè Pidatii banté ò í yóó namè kédoò tìmatì kényěnté menie nkénite dítínnì ìkè ke dò: N yí te onitisàù yie nkó mukũũ, di kpeti nti. <sup>25</sup> Kè benìtìbè bemouu ò ténné ke dò: O kó kusĩnkù tí do tĩnti nè ti bí.

<sup>26</sup> Mēmme kè Pidatii fī mBarabaasi kéduó nkè bēe puotí Yesu yedá, kédeé kóo wè mbè duó nkè bē bo ò baaké.

*Tihāapòntì do daúmè Yesu*

*(Wénté Mariki 15:16-20 nè Isāā 19:2-3)*

<sup>27</sup> Kè tihāapòntì ò kàtenè Pidati cītè kětí ndihāapòntĩnnì dimou kóo munné, <sup>28</sup> kédeite Yesu yààti kóò dàtínné diyabòrì wũrì, <sup>29</sup> kéduake ipo kó dipii kóò óó, kóò pii nho nòutè youte kupàati kénĩnkú o ìkè koò daú ke tú: A kpeínàà Sifube kóo kpààti!

<sup>30</sup> Ke suu o ìkè tinóntũtì ke puotì o yuu kuhāri.

<sup>31</sup> Bè ò daá dìi mōnnì kédeé kédeite o yabòrì wũrì kéwēte kóò dàtínné o yààti kénkōrinè ke bo baaké.

*Bè baakémè Yesu*

*(Wénté Mariki 15:21-32 nè Duku 22:26-43 nè Isāā 19:17-27)*

<sup>32</sup> Bè yènnì dìi mōnnì diheì kéconè Simō Sidenni èi kóo nìtì kóò pīnnè muwērímú kéduó nkòo tō Yesu dapāātí. <sup>33</sup> Kè bēe tuake dibòrì mari kè bē dì yu ke tú Kodikotaa dèè tu kuyukũ. <sup>34</sup> Kè tihāapòntì ò duó mmenie mmèè kōrenè mutie mùu kùu kuyonku, kè Yesu yááké kényete bá ò í nyā.

<sup>35</sup> Kè bēe ò baaké kudapāātí ìnkè kētāá tété kětótí o yààti, <sup>36</sup> kédeé kénkari koò bà. <sup>37</sup> Kéwāri tēdabētē ìnkè mùu kpéi nte kè bē ò baaké ke dò: Yie nweè tu Sifube kóo kpààti kédanne kudapāātí yómmè. <sup>38</sup> Kè

bèe baakénè benitikòùbe mabè bèdébè kóo pèénnè yie nho bakù yóu otòu kucànku.

<sup>39</sup> Kè bè mpēnkù koò sǎǎ nke bókii yeyo ke tú: <sup>40</sup> Fǎ nwèè sòò yí a bo pǎnte Kuyie ncīētē kéwēte ké tè maá yewe yētāāti mieke, deetē amáá! Kàa tu Kuyie mBire nde, cúténí kudapāāti ĩnkè.

<sup>41</sup> Kè ikuó niùbè kó bekótíbè nè ikuó wǎǎbè nè dihei kó bekótíbè kè bè múnke nho daú ke tú: <sup>42</sup> A deetē betǎbè a me nyí na ke deetē amáá, kàa tu Isidayeeribe kóo kpàāti nwe, cúténí kudapāāti ĩnkè ke ti né na kényie nha kpeti. <sup>43</sup> A mè ndómè Kuyie nku, kè kù da dómu kù tũ nda deetē ke yé a yēmmè a tú ku Bire nde.

<sup>44</sup> Bè do baaké bèè nitikòùbè kóò pèénnè, kè bè múnke mme nhò sǎǎ.

*Yesu kumè*

*(Wénté Mariki 15:33-41 nè Duku 23:44-49 nè Isǎǎ 19:28-30)*

<sup>45</sup> Diyie còmúmú dìi mǎnni yeyo kè dèe biite ketenkè kemou, kémbi ke yàa tuǎkenè tewebiètè mètāāti. <sup>46</sup> Tewebiètè mètāāti mǎnni, kè Yesu kuó mmediè ke dǎ: Edoyii, Edoyii, damasabatannii! (Dèè tu Kuyie, Kuyie, dè dǎmme kàa n yóu!) <sup>47</sup> Bèè dè bo kè bèmabèe keè ke dǎ: Ò yu Edii nwe.

<sup>48</sup> Kè be kóò mǎuu coké kéméúnni disǎsǎ menéyǎǎ nkécóó nkuhāri yómmè kéyoutoo Yesu koò bo yǎ. <sup>49</sup> Kè bèmabè nnáa nke tú yóu kè ti yà kè Edii bo kǎtení kóò deetē.

<sup>50</sup> Dè mǎnni kè Yesu wēte kékuó mmediè nkétǎte.

<sup>51</sup> Kuyààkù kùu do pi Kuyie ncīētē mieke ikuó nenti bo kùu fǎǎ kè kùu kēté ku yuu nè ku fūǎní, kè ketenkèe sǎntè kè yepèrèe puo. <sup>52</sup> Kè ifǎtii

poote kè besũkùbè bèè do dó Kuyie nke ku kè bèe yánté, <sup>53</sup> Yesu yánté dii mǎnni kédeè kè bèè ta Sedisademmu kè benitibè péuu be yà.

<sup>54</sup> Odommu kabe kó kuhāāpànkù nè tihāāpànti teti nè ti bè do baa Yesu fōti kè bèe yà ketenkè sǎntèmè nè dèè kó dimàà dǎò kè kufōwaa mbè auté kè be dǎ: Oniti yie mmènke tú Kuyie mBire nde. <sup>55</sup> Kè sǎ mbenitipòbè mabè péu bèè do neitinè Yesu ke pĩ nho tǎmmú ò bo dii mǎnni Kadidee kè bè còmú mǎdétimè ke wúónnì. <sup>56</sup> Bèè kó bèmabè tu: Maari Makitadaa kou nè Maari Isaku nè Sosefu be yǎ nè Sebedee kó ibi yǎ.

*Bè kũnnémè Yesu  
(Wénté Mariki 15:42-47 nè Duku 23:50-56 nè Isāā  
19:38-42)*

<sup>57</sup> Kuyuoku mǎnni kè tikpàti yiè mmǎu tuakeni kòo yètiri tu Sosefu Adimatee ei kou, kòo tu Yesu kou. <sup>58</sup> Kòo kǎte kémǎo dinùu Pidati ke bo túóté Yesu, kè Pidatii duó nkè bèe wè nhò duó. <sup>59</sup> Kè Sosefuu túóté Yesu kóò pǎũ nkuyaàsàakù, <sup>60</sup> kóò dǎu wenwe Sosefu ò keú kùu fōti pànkù ke bie nditári képoo nkéité. <sup>61</sup> Kè Maari Makitadaa ei kou nè Maari tǎu kè bè dè bo ke kari ke co kufōti.

*Tihāāpànti bàamè Yesu fōti*

<sup>62</sup> Kè dèe wenté bè ǎǎ bénné dii yiè tempùtè kó mudii kó kukūnwentóo, kè ikuó nùbè kó bekótibè nè Fadisiēbe kè bèe kǎte Pidati cǎtè ke dǎ: <sup>63</sup> Okóti, ti kpaá yǎmu de kó siyààbisi yiè nsòò kpaá fòu ke náa nti ke tú ò bo kú ke yánté diyie tǎnni yiè. <sup>64</sup> Duó nkè bè mbaa o fōti ke dǎ yewe yètāati, o tancǎumbè yàa bo sǎri mǎè kpéi nkóò dèite késouté ke dǎ: Ò yánté, kè dè dǎò mǎemme de kó siyààbisi bo pǎtè siketisi.

<sup>65</sup> Kè Pidati dò: Dè wenni, ntenè tihããpòntì, kòtenè ké tì bànnè kè tì mbaa kufõti mesàà ndi dó mètè botí.

<sup>66</sup> Kè bèè kòte képoo nkufõti mesàà nképõnné kédeè kébannè tihããpòntì.

## 28

*Yesu yàntémè*

*(Wénté Mariki 16:1-10 nè Duku 24:1-12 nè Isãã 20:1-10)*

<sup>1</sup> Kè Sifube kó teomòpùtèe pēētē kè Maari Makitadaa kou nè Maari tɔ̀ù kè bè nkɔ̀ri dìmáásì yìè dikũnweñnì Sifube kòò tɔ̀nketē yìè kē bo síéké Yesu fōti. <sup>2</sup> Kè bè nyóó daate kè ketenke sàntè mēdiè, kè Kuyie ntōnnì cùténì kē pòòtē ditári kē kari di ñkè, <sup>3</sup> kē pĩnti kē dò nfetaafē ãã mííté kè dè ndòmmè, kè di yààtì pēi kē dōnnè tipààkòntì. <sup>4</sup> Kè kufōwaá nhauté tihããpòntì kè tì ñkpeutí kē duò kē dò ntì ku. <sup>5</sup> Kè Kuyie ntōnnì náké benitipòbè kē dò: Díndi bá nyièkù n yému kē dò ndi wanti Yesu nwe bè sòò baaké wè, <sup>6</sup> kéndònnè ò sòò di nàkémè kē dò ò bo yánté, ò yántému, ò í bo diè, kòtennì káyà ò do duó dè, <sup>7</sup> kékòte mecãã nkénáké o tancòumbè kē dò ò yántému kē di niiténè Kadidee di yóó kē nhò yà. N do mæke tinti kē bo di náké.

<sup>8</sup> Kè bèè íté mecãã nkufõti borè nè kufōwaá, kè kuyènaatí diékù wètē kē bè bo. Kè bèè coké kénkòri kē bo náké Yesu tancòumbè dèè dòò, <sup>9</sup> kē nyóó daate káyà Yesu kòò kèríni bē ñkè kē bè dɔ̀u nke dò: Di kpeñnàà?

Kè bèè nínkóo o ñkè kóò dɔ̀u. <sup>10</sup> Kòò bè náké kē dò: Kufōwaá mbá ndi bo, kòtenè kénáké n tancòumbè kè bèè kòte Kadidee bè yóó kē nni n yà.

*Bè do yēmmè tihāāpònti báa náké Yesu yāntémè*

<sup>11</sup> Kè benitipòbèè íté kénkūnti, kè tihāāpònti tìi do baa kufōti kè ti kó tìmatii kòte dihei mieke, kénáké ikuó niùbè kó bekótíbè dèè dāò. <sup>12</sup> Kè ikuó niùbè kó bekótíbè nè dihei kó bekótíbè kè bèe tíi nkénáké kéduó ntihiāāpònti idiítí mediè, <sup>13</sup> kè dā: Di yí o tancòumbè bèè kàteni kè sò ndi yè nke duó kè bè ò tùóté. <sup>14</sup> Kè kùmàndāà tì kèè kè dō kè di pĩ nti bo ò bànmú kòo di yóu.

<sup>15</sup> Kè tihāāpòntii yie mbè yē mmù, kécòuté idiítí kè de kó tināāntii pité Sifube cuokè kè kpaá bo nè yíenní.

*Yesu do tōmmè o tancòumbè*

*(Wénté Mariki 16:14-18 nè Duku 24:36-49 nè Isāā 20:19-23 Yesu Tōrè 1:6-8)*

<sup>16</sup> Kè Yesu tancòumbè tēpiítè nè omāà kòte Kadidee kó ditārì ìnkè, Yesu do yē mbè yóó mǎá dè. <sup>17</sup> Bè ò yà dii mōnni kénínkóo o ìikè kóò dōu, bá nè mēmmè bèmabè ínyie kè dō nYesu nwe. <sup>18</sup> Kè Yesu bè tōónnè ké bè nàké kè dā: Kuyie nni nduómmu muwērímu mumōu ketenkè ìnkè nè kēìnkè mieke. <sup>19</sup> Kòtenè kutenkù kumōu, kéwāá nyibotí imōu mieke n kó betūmbè, ké m bè āā bàtémmù Cice nè debire nè Muyaánsààmù be yètìrì, <sup>20</sup> ké bè nàké kè bè ntū n di duó nyii tié nyimōu. N yó ndi bonèmu yemòrè yemōu kè kutenkù yàa deènnè.

**Bìbìrì Kuyìe Nnààntì Pátírì**  
**The Holy Bible in the Ditammari language of Benin**

copyright © 2001 SIM International

Language: Ditammari

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-05-31

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 1 Jun 2022

5e2d0f12-f1d8-567b-bf98-cf1de4599d16